

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ
імені В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО

**До 15-річчя ДНПБ України
ім. В. О. Сухомлинського**

КАЛЕНДАР

**знаменних і пам'ятних дат у галузі
освіти і педагогічної науки на 2014 рік**

Київ – 2013

УДК 37(059.3)«2014»
ББК 74я25
К 17

Рекомендовано до друку вченою радою
Державної науково-педагогічної бібліотеки
України імені В. О. Сухомлинського
(протокол № 10 від 8 серпня 2013 р.)

ЗМІСТ

Від упорядника	4
I. ВИЗНАЧНІ ДАТИ РОКУ	7
Цього року виповнюється	7
Цього року відзначається	14
Ювілейні дати книжок видатного українського педагога В. О. Сухомлинського	21
II. ПЕРЕЛІК ВИЗНАЧНИХ І ПАМ'ЯТНИХ ДАТ ЗА МІСЯЦЯМИ	22
Січень	22
Лютий	36
Березень	48
Квітень	62
Травень	72
Червень	84
Липень	95
Серпень	105
Вересень	117
Жовтень	129
Листопад	143
Грудень	155
III. НАУКОВЦІ НАПН УКРАЇНИ – ЮВІЛЯРИ 2014 РОКУ	165
Список скорочень	191
Іменний покажчик	193
Список використаної літератури	203

Упорядник

Ніколюк Л. І., науковий співробітник ДНПБ України
ім. В. О. Сухомлинського

Науковий редактор

Рогова П. І., кандидат історичних наук, старший науковий
співробітник, заслужений працівник культури України,
директор ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського

Відповідальна за випуск

Пономаренко Л. О., заступник директора з науково-бібліотечної
роботи ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського

Літературний редактор

Петік Ю. В., завідувач науково-редакційного відділу ДНПБ України
ім. В. О. Сухомлинського

Календар знаменних і пам'ятних дат у галузі освіти і педагогічної науки на 2014 рік : [реком. посіб.] / НАПН України, Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського ; [упоряд. Ніколюк Л. І. ; наук. ред. Рогова П. І. ; відп. за вип. Пономаренко Л. О. ; літ. ред. Петік Ю. В.] . – К. : Нілан-ЛТД, 2013. – 207, [4] с. – Бібліогр. : с. 203–207. – До 15-річчя ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського

Щорічний рекомендаційний посібник містить відомості про визначні дати та події з історії вітчизняної й світової освіти, педагогіки, психології та філософії (із них – 458 дат присвячено персоналіям), та має три розділи: «Визначні дати року», «Перелік визначних і пам'ятних дат за місяцями», «Науковці НАПН України – ювіляри 2014». Видання адресовано науково-педагогічним кадрам, студентам, бібліотекарям освітянських книгозбірень і широкому загалу читачів.

ВІД УПОРЯДНИКА

Головною метою діяльності Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського (ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського) є інформаційне забезпечення інноваційного розвитку національної педагогічної науки, освіти й практики, впровадження досягнень педагогічної науки, передового досвіду в практику роботи навчальних закладів держави, а також підвищення професійного, духовного й культурного рівня науково-педагогічних кадрів, працівників освіти, учнівської молоді.

Інформаційна робота, яка є однією з головних функцій у діяльності ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, здійснюється в різних напрямках, зокрема й шляхом створення вторинної інформації (інформаційних бюлетенів, реферативної інформації, галузевих тематичних і персональних бібліографічних посібників, тематичних списків із актуальних питань педагогіки і психології, книжкових виставок як у традиційній, так і в електронній формі тощо). Електронні ресурси різних видів із актуальних питань педагогіки і психології, до яких входить вищезгадана вторинна продукція, доступні користувачам на веб-порталі ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського (<http://www.dnpb.gov.ua>). На сайті представлено:

- електронний каталог;
- бібліографічні посібники ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського з актуальних питань педагогіки і психології;
- біобібліографічні покажчики, присвячені видатним педагогам минулого і сучасності;
- інформаційно-бібліографічні ресурси «**Видатні педагоги України та світу**», «**Педагоги-новатори України**», «**Видатні бібліотекознавці, бібліографознавці, книгознавці й документознавці України та світу**»;
- бібліографічні покажчики, підготовлені книгозбірнями мережі освітянських бібліотек МОН України й НАПН України;
- бібліографічні списки до книжкових виставок, присвячених ювілейним датам у галузі педагогічної науки й освіти;

- галузеву реферативну базу даних;
- інформаційно-аналітичну продукцію;
- архів виконаних віртуальних бібліографічних довідок.

Серед вторинної продукції, що готує колектив ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, чільне місце посідає «**Календар знаменних і пам'ятних дат у галузі освіти і педагогічної науки**» (далі – Календар), мета якого – шляхом подання хронологічного переліку визначних дат з історії як світової, так і вітчизняної освіти, педагогіки, психології, філософії та інших суміжних галузей знань допомогти педагогічним і науково-педагогічним кадрам, студентам, бібліотекарям освітянських книгозбірень у плануванні роботи, отриманні компетентної інформації про ту чи іншу подію або особу.

Упорядковуючи Календар, укладач враховувала зміни, що відбулися в освіті України в процесі її реформування й модернізації, зокрема створення впродовж останніх років нових навчальних програм для загальноосвітніх навчальних закладів України.

«**Календар знаменних і пам'ятних дат у галузі освіти і педагогічної науки на 2014 рік**» має три розділи. У першому розділі «*Визначні дати року*» ювілеї визначних подій і особистостей подано без точних дат (числа і місяця), які з тих чи інших причин не встановлено (незалежно від укладачів). Окремо виділено ювілейні дати виходу друком книжок видатного українського педагога В. О. Сухомлинського (1918–1970), ім'я якого носить ДНПБ України з 2003 року.

Другий розділ «*Перелік визначних і пам'ятних дат за місяцями*» містить ювілейні дати народження видатних учених із різних галузей науки, письменників, літературознавців, бібліотекознавців; основні міжнародні, державні та церковні свята; ювілейні дати історичних громадсько-політичних подій.

У третьому розділі «*Науковці НАПН України – ювіляри 2014 року*», крім ювілейних дат провідних українських учених і науковців НАПН України, зазначено також ювілеї іноземних членів Академії – з Австрії, Греції, Канади, Німеччини, Польщі, Росії, США й інших країн.

У Календарі представлено відомості про 789 подій і визначних дат, із них – 458 присвячені персоналіям (зокрема 123 ювілярам НАПН України). Допоміжний апарат Календаря складається з іменного покажчика, списку скорочень і списку використаної літератури, який містить 50 джерел, серед яких: монографії, педагогічні енциклопедії та словники, довідники, календарі, періодичні видання тощо. Дати народження ювілярів-науковців НАПН України в іменному покажчику взято у квадратні дужки [].

Відгуки й пропозиції щодо видання надсилайте на адресу:

ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського
відділ наукової бібліографії

Л. І. Ніколюк

вул. М. Берлінського, 9

м. Київ-60

04060

тел.: 467-22-14

e-mail: dnpb@i.ua

ВИЗНАЧНІ ДАТИ РОКУ

- ◆ **2014 рік** оголошено Указом Президента України Роком Тараса Шевченка в Україні.
- ◆ **2005–2014 рр.** оголошено Генеральною Асамблеєю ООН (2001) Десятиріччям грамотності: освіта для всіх.
- ◆ **2005–2015 рр.** оголошено Генеральною Асамблеєю ООН (2001) Десятиріччям освіти в інтересах стабільного розвитку ООН.

Цього року виповнюється:

- ◆ **2565 років** від дня народження **Конфуція** (справж. – Кун Фу Цзі; 551–479 рр. до н. е.).
Китайський філософ, педагог, мораліст, засновник етико-соціального вчення – конфуціанства (школа великих книжників) – однієї з головних давньокитайських шкіл; викладач свого вчення і практичної педагогіки у власній школі, що стала найбільш авторитетною у Китаї, отримавши назву «конфуціанська педагогіка» і на 2,5 тис. років визначивши систему навчання в китайських школах.
- ◆ **2290 років** від дня народження **Ератосфена** (справж. – Кіренський; 276–194 рр. до н. е.).
Давньогрецький вчений-енциклопедист із різних галузей знань – математики, астрономії, географії, історії, філософії, філології, керівник найбільшої бібліотеки доби античності в Александрії, автор праць із географії, історичної математики (задачі про подвоєння куба та знаходження простих чисел – т. зв. Ератосфенове решето).
- ◆ **545 років** від дня народження **Нікколо Макіавеллі** (1469–1527).
Італійський філософ, історик, письменник-комедіограф, поет, політик, державний діяч доби Медічі, мислитель, що започат-

кував новий поворот соціально-філософської думки: від ілюзій – до реальності, від схоластики – до істинної соціальної теорії, від намірів – до діяльності; захисник поширення й розвитку італійської мови, автор творів «Державець», «Діалоги, або Роздуми про нашу мову», «Мандрагора», «Про військове мистецтво» та ін.

◆ **520 років** від дня народження **Франсуа Рабле** (бл. 1494–1553).

Французький письменник-гуманіст, представник педагогічної думки епохи Відродження, автор сатиричного роману «Гаргантюа і Пантагрюель» – «веселої енциклопедії» культурного й соціального життя Франції епохи Середньовіччя та Ренесансу, а також філософських і педагогічних роздумів щодо проблем виховання та навчання. Засуджуючи стару схоластичну педагогіку, висунув концепцію нової педагогіки, за якою виховання має спиратися на природну активність дитини, а навчання – на наочність.

◆ **385 років** від дня народження **Симеона Полоцького** (справж. – Самуїл Петровський-Ситнянович; 1629–1680).

Білоруський і російський освітньо-культурний та церковний діяч, педагог, письменник, перекладач, публіцист, учитель і придворний вихователь дітей знатних осіб, автор «Академического привилея» – проекту організації Слов'яно-греко-латинської академії в Москві (вищого навчального закладу на зразок Києво-Могилянської академії), укладач і видавець нового «Букваря язика словенска» (1679), автор полемічних творів, п'єс, поетичних збірок, праць педагогічного змісту, зокрема: «Книжица вопросов и ответов, иже в юности сердцем зело потребне суть», «Обед душевный», «Вечеря душевная», «Рифмолигон», «Комедия о блудном сыне», «Вертоград многоцветный» та ін.

◆ **315 років** від дня народження **Мануїла Олександровича Козачинського** (в чернецтві Михайло; 1699–1755).

Український учений-гуманіст, філософ, педагог, культурно-освітній і церковний діяч, письменник, представник раннього

Просвітництва в Україні, один із засновників шкіл у Сербії та Хорватії, першого сербського театру, основоположник сербської літератури й мови, професор і викладач філософії, богослов'я, фізики, психології в Києво-Могилянській академії, один із перших українських дослідників діяльності друкаря Івана Федорова, автор філософських творів, наукових праць педагогічного змісту – шкільних драм, панегіриків та од на честь імператриці Єлизавети Петрівни і графа Олексія Розумовського. Ідеї вченого продовжили його учні – Г. Полетика, Г. Сковорода, Й. Раїч та ін.

◆ **285 років** від дня народження **Якова Павловича Козельського** (1729 – після 1795).

Український просвітитель, філософ-демократ, учений-енциклопедист, письменник, викладач Академічної гімназії, Артилерійського й інженерного шляхетського корпусу (Санкт-Петербург), секретар одного з департаментів Сенату, член Малоросійської колегії в Глухові, автор праць із педагогіки, психології, філософії, літератури, підручників «Арифметичні твердження», «Механічні твердження», «Філософські твердження», літературних і наукових перекладів із багатьох мов.

◆ **275 років** від дня народження **Петра Васильовича Завадовського** (1739–1812).

Російський державний діяч, член Комісії із заснування народних училищ, керівник управління навчальних закладів, директор Пажеського корпусу, перший міністр народної освіти Росії, один із ініціаторів відкриття середніх і вищих навчальних закладів, запровадження університетського та цензурного статутів.

◆ **270 років** від дня народження **Річарда Ловела Еджворта** (1744–1817).

Англійський педагог, послідовник Ж.-Ж. Руссо, автор оригінальної методики навчання читанню за допомогою спеціальних знаків.

◆ **210 років** від дня народження **Єгора Йосиповича Гугеля** (1804–1841).

Російський педагог, фахівець із методики початкового навчання, послідовник Й. Песталоцці, засновник порівняльного методу для вивчення іноземної мови, інспектор Гатчинського сирітського інституту, співзасновник експериментальної школи для малолітніх дітей, один із видавців «Педагогічного журналу».

◆ **210 років** від дня народження **Василя Андрійовича Золотова** (1804–1882).

Український діяч, що займався розповсюдженням писемності та початкової освіти в Україні й Росії, викладач Рішельєвського ліцею (Одеса), член Московського товариства любителів російської словесності, директор приватного чоловічого пансіону в Одесі, організатор народних недільних читалень, учитель російської мови в школах Кавказу, автор підручників, хрестоматій, методичних посібників із проблем звукового методу навчання грамоти, математики, історії, зокрема «Таблиці для взаємного навчання читанню і письма», «Російська азбука з настановами, як потрібно навчати», «Арифметика для початкових училищ», «Історія Росії в картинках».

◆ **200 років** від дня народження **Амвросія Лук'яновича Метлинського** (1814–1870).

Український літературознавець, фольклорист, поет Харківської школи романтиків, перекладач, видавець, освітній діяч, професор Київського й Харківського університетів, дійсний член Тимчасової комісії для розгляду давніх актів, розробник питань методики фольклористики, зокрема – як збирати й готувати до видання народні пісні, твори української усної творчості; видавець збірок «Народні южно-руські пісні», «Байки й прибайтки Левка Боровиковського», автор збірки віршів «Думки і пісні та ще дещо», в яких простежується туга за втраченою національних святинь і старожитностей; наукового дослідження «Мова про істинне значення поезії», перекладів і переспівів словацьких та сербських пісень, перекладів творів чеських і польських поетів, німецької романтичної лірики.

◆ **190 років** від дня народження **Олександра Даниловича Тулуба** (1824, ін. 1825–1872).

Український історик, педагог, громадський діяч, член Кирило-Мефодіївського товариства, учитель Чернігівської та 2-ї Київської гімназій, шкіль Катеринослава, інспектор Кам'янець-Подільської чоловічої гімназії, завідувач редакції неофіційної частини «Киевских губернских ведомостей», розповсюджувач творів Т. Шевченка серед студентів Київського університету, борець за визволення селян із кріпацтва (шляхом викупу), автор праць із історії Черкас, Златопілля, що на Кіровоградщині.

◆ **165 років** від дня народження **Соломона Отто** (1849–1907).

Шведський педагог, автор шведської («Неєської») системи трудового навчання, засновник першої школи трудового навчання для хлопчиків, що стала учительською семінарією.

◆ **150 років** від дня народження **Марії Білецької** (1864–1937).

Український педагог, одна з організаторів першої приватної восьмирічної української школи імені Т. Шевченка у Львові, викладач української мови й керівник цієї школи, учасниця жіночого руху в Галичині, організатор і керівник жіночого виробничо-виховного об'єднання «Труд», яке давало дівчатам загальну освіту й ремісничу підготовку, директор Інституту святої Ольги у Львові, голова Українського товариства опіки над інвалідами.

◆ **140 років** від дня народження **Степана Андрійовича Ананьїна** (1874, ін. 1875–1942).

Український педагог, психолог, фахівець із теорії виховання (зокрема трудового й естетичного), порівняльної педагогіки, професор і викладач курсу дитячої та педагогічної психології Київського Імператорського університету св. Володимира, один із реформаторів класно-урочної системи навчання й вищої школи, прихильник ідеї педагогізації навчального процесу, організатор і керівник семінару з педології, керівник науково-дослідної кафедри педології, факультету професійної освіти Київського інституту народної освіти, викладач педагогічного

факультету Київської консерваторії, автор праць «Дитячі ідеали», «Педагогічний словник-довідник», «Інтерес у вченні сучасної психології та педагогіки», «Педологія», «Трудове виховання. Його минуле і сучасне», «Історія педагогічних течій. Новітні педагогічні течії».

◆ **130 років** від дня народження **Валентини Максиміліанівни Дюшен** (1884–?).

Російський і український педагог, що зробила значний внесок у розвиток освіти й науки України, організатор дитячих будинків і колоній, викладач математики в школах Петрограда, завідувач відділу соціального виховання Наркомосу УСРР, викладач Інститутів комуністичного виховання, Інституту педології й дефектології, організатор і керівник дитячого містечка імені III Інтернаціоналу, піонерської дитячої організації, головний інспектор дитячих будинків Наркомосу УСРР, учасниця першої Всеукраїнської конференції дитячих містечок (Одеса), заступник керівника відділу соціального виховання Українського науково-дослідного інституту педагогіки (УНДІП, Харків), керівник Київського філіалу УНДІПу, автор статей «Соціальне виховання в Німеччині у наші дні», «Літні шкільні колонії», «Хуліганство безпритульних», «Дитячий будинок» та ін.

◆ **125 років** від дня народження **Сергія Максимовича Канюки** (1889–1959).

Український педагог, вчитель-методист української мови, кандидат педагогічних наук, науковий співробітник Українського науково-дослідного інституту педагогіки (УНДІП), вчитель української мови середніх шкіл (понад 45 років), інспектор-методист Міністерства народної освіти УРСР, автор науково-методичних праць, підручників для учнів і посібників для вчителів, методичних листів, методрозробок для початкових класів і вчителів мови 5–7 кл.

◆ **120 років** від дня народження **Ярослава Кузьміва** (1894–1945).

Український педагог Галичини, дослідник, громадський діяч,

викладач приватної школи імені Б. Грінченка у Львові, розробник теорії дошкільного виховання, концепції особистісно-орієнтованого навчання й виховання, виразник і пропагандист ідей гуманізму в педагогіці, педагогіки культури, національного виховання; один із учасників видання часописів «Учительське слово» (Львів), «Шлях виховання і навчання», «Рідна школа», член товариства «Взаємна поміч українського вчительства», учасник Першого українського педагогічного конгресу у Львові (1935), співавтор підручника для вихователів дитячих садків «Українське дошкілля», автор статей із проблем виховання, методики навчання та педагогічної психології.

◆ **85 років** від дня народження **Петра Івановича Орлика** (1929–1993).

Український літературознавець, доктор філологічних наук, професор, проректор Київського педагогічного інституту імені О. М. Горького (нині – Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова), автор шкільних і вузівських підручників з української літератури, праць з історії української літератури, зокрема поезії кінця XIX ст.

Цього року відзначається:

- ◆ **2060 років** від запровадження (46 р. до н. е.) римським імператором Юлієм Цезарем нового так званого «юліанського календаря» (старий стиль).
- ◆ **870 років** від створення (1144) Галицького Євангелія – однієї з найдавніших книжних пам'яток Київської Русі.
- ◆ **650 років** від заснування (1364) Ягеллонського університету в Кракові, найстарішого університету Польщі, одного з перших державних університетів у Центральній Європі.
- ◆ **450 років** від виходу (1564) першої друкованої книжки в Росії «Апостол», видрукованої І. Федоровим і П. Мстиславцем у Москві.
- ◆ **445 років** від заснування Острозької слов'яно-греко-латинської академії (1569–1608) князем Костянтином Острозьким. Першим ректором академії був Герасим Смотрицький (понад 15 років). Нині це – Національний університет «Острозька академія».
- ◆ **440 років** від виходу (1574) у світ першого друкованого в Україні слов'яно-руського «Букваря», впорядкованого й виданого І. Федоровим у Львові. Це видання – підручник для початкового навчання грамоти, розвитку мови й логічного мислення в дітей. Друге доповнене видання «Букваря» І. Федоров видрукував 1578 р. у м. Острог.
- ◆ **410 років** від виходу (1604) трагедій англійського драматурга і поета Вільяма Шекспіра «Отелло», «Міра за міру».
- ◆ **390 років** від прийняття (1624) Статуту Луцької школи (1620) при братському монастирі, якому не було подібних серед відомих статутів братських шкіл.
- ◆ **380 років** від виходу (1634) першого букваря в Москві – «Букваря Василя Бурцева».
- ◆ **340 років** від першого видання (1674) Києво-Печерською друкарнею «Київського синопсиса» – першого короткого нариса

історії України й Росії від найдавніших часів до останньої чверті XVII ст.

- ◆ **335 років** від виходу (1679, Москва) «Букваря язика словенска» Симеона Полоцького – книги для дітей з текстами для читання, церковнослов'янською абеткою, назвами літер, правилами синтаксису й пунктуації.
- ◆ **325 років** від заборони (1689) друкування книг без патріаршого дозволу в Києво-Печерській Лаврі. Завдяки цьому Московія намагалася знизити рівень освіти й науки в Україні та знищити національний дух у культурі, побуті, суспільних відносинах.
- ◆ **300 років** від заснування (1714) за указом Петра I так званих цифірних шкіл (арифметичні школи – державні початкові школи математичного спрямування) для дітей дворян, духівництва, урядовців, міщан та ін. (крім кріпаків). 1744 року цифірні школи було реорганізовано в гарнізонні школи.
- ◆ **300 років** від заснування (1714) бібліотеки Російської академії наук (БАН, Санкт-Петербург), однієї з найбільших у світі книгозбірень, створеної на базі особистої бібліотеки Петра I і книг Аптекарьського приказу, – члена Міжнародної федерації бібліотечних асоціацій і закладів, Міжнародної асоціації бібліофілів.
- ◆ **260 років** від заснування (1754) Колумбійського університету на базі Королівського коледжу в Нью-Йорку, нині одного з найбільших приватних університетів США.
- ◆ **250 років** від заснування (1764) Смольного інституту благородних дівичь (Санкт-Петербург) – закритого виховного закладу для дворянських дочок із міщанським відділом при ньому (за ініціативою І. І. Бецького – видатного педагога другої половини XVIII ст.).
- ◆ **240 років** від виходу (1774) роману німецького письменника Йогана Ґете «Страждання молодого Вертера».
- ◆ **235 років** від відкриття (1779) першої Учительської семінарії при Московському університеті – педагогічного навчального

закладу в Росії, що готував учителів для початкової школи. План створення семінарії розробив К. Д. Ушинський.

- ◆ **230 років** від написання (1784) німецьким письменником Фрідріхом Шиллером (1759–1805) п'єси «Підступність і любов» – першої німецької політичної драми.
- ◆ **225 років** від заснування (1789) першого Головного народного училища в Києві.
- ◆ **210 років** від відкриття (1804) Харківського, Казанського університетів, Головного педагогічного інституту в Петербурзі. Було видано «Статут навчальних закладів, підвідомчих університетам», який визначав систему адміністративного керівництва народною освітою, зв'язок між учбовими закладами за принципом наступності. Реформи в галузі освіти на початку XIX ст. були історично прогресивним явищем у дореволюційній Росії.
- ◆ **205 років** від заснування (1809) Берлінського університету, одного з найбільших університетів Німеччини. Керував університетом у перші роки Вільгельм Гумбольдт (1767–1835), німецький вчений, філософ, філолог, державний діяч. Студентами університету були українці З. Пеленський, І. Вітвицький, Р. Данилевич, а з науковими доповідями й лекціями виступали С. Смаль-Стоцький, Д. Чижевський, В. Кубійович, З. Кузель та інші вчені.
- ◆ **200 років** від заснування (1814) Імператорської Публічної бібліотеки (нині – Російська національна бібліотека, Санкт-Петербург).
- ◆ **195 років** від виходу (1819) малоруських опер Івана Котляревського «Наталка Полтавка» і «Москаль-Чарівник».
- ◆ **185 років** від виходу (1829) балади «Маруся» Левка Боровиковського, одного з найстаріших творів української літератури XIX століття.
- ◆ **180 років** від заснування (1834) у Києві Другої чоловічої гімназії, що містилася на Подолі, згодом на Хрещатику і, нарешті, розмістилася на Бульварній вулиці (нині – бул. Шевченка, 14).

- ◆ **175 років** від опублікування (1839) поеми російського поета Михайла Лермонтова «Мцирі».
- ◆ **170 років** від виходу (1844) другого видання «Кобзаря» й поеми «Сон» Тараса Шевченка.
- ◆ **165 років** від опублікування (1849) твору Миколи Устияновича «Месьть верховинця».
- ◆ **155 років** від виходу «Циркуляра по управленню Киевским учебным округом» (Київ, 1859–1917), одного з перших видань, в якому висвітлювалися проблеми освіти й педагогіки, – офіційного органу Київського навчального округу.
- ◆ **155 років** від відкриття (1859) Л. Толстим Яснополянської школи, яка перетворилася на відому педагогічну досліду лабораторію, поєднавши в собі елементи теорії вільного виховання й експериментального педагогічного дослідження.
- ◆ **155 років** від заснування в Києві (1859) першої в Російській імперії недільної школи для дорослих, у відкритті якої велику роль відіграв М. І. Пирогов (1810–1881), просвітитель-демократ, один із реформаторів системи освіти в державі.
- ◆ **155 років** від заснування (1859) Фундуклеївської гімназії, першої жіночої гімназії в Києві.
- ◆ **145 років** від виходу педагогічного журналу «Учитель» (Львів, 1869–1874, 1880–1914).
- ◆ **145 років** від відкриття (1869) перших у Російській імперії Вищих жіночих курсів (Санкт-Петербург, Москва) – вищого навчального закладу для жінок. У Києві аналогічні курси діяли впродовж 1878–1889 рр.
- ◆ **140 років** від заснування (1874) Третьої чоловічої гімназії в Києві. Нині – Палац дитячої творчості Подільського району.
- ◆ **140 років** від проведення (1874) Херсонським земством у Херсоні літніх учительських курсів, які мали велике значення для становлення й розвитку початкової школи й підвищення рівня

викладання в народних училищах. Курси проводив Н. Ф. Бунаков (1837–1904), російський педагог-методист, теоретик і практик початкового навчання.

- ◆ **130 років** від заснування (1884) у Києві спеціальних шкіл для сліпих дітей.
- ◆ **125 років** від виходу на західноукраїнських землях педагогічного журналу «Учитель» (Львів, 1889–1914) – органу «Руського товариства педагогічного», центральне місце в якому посідали розробки теоретичних основ нової української школи й системи освіти, організації шкільництва та шкільного законодавства, питання шкільного й домашнього виховання, дидактики та методики навчання тощо.
- ◆ **125 років** від виходу на східноукраїнських землях педагогічного часопису – газети «Школьное обозрение» (Одеса, 1889–1892), видавцем якої був учитель Одеської гімназії № 3 П. І. Гусаренко – прихильник ідей М. І. Пирогова, К. Д. Ушинського. З газетою активно співпрацювали В. П. Вахтеров, М. І. Демков, П. Ф. Лесгафт та ін. педагоги. У виданні розглядалися проблеми організації початкової освіти, освіти в народній школі, трудового навчання й професійної освіти учнів, жіночої освіти тощо.
- ◆ **120 років** від заснування (1894) бібліотеки Наукового товариства імені Шевченка (НТШ) у Львові, першої і протягом тривалого часу єдиної наукової українознавчої книгозбірні; 1940 року її передано в підпорядкування Львівській бібліотеці АН УРСР (нині – Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаника НАН України).
- ◆ **115 років** від заснування (1899) Київського педагогічного товариства імені К. Д. Ушинського.
- ◆ **110 років** від виходу (1904) альманаху «На вічну пам'ять Котляревському».
- ◆ **110 років** від виходу журналу «Педагогическая жизнь» (Київ, 1904–1905), видавець – Колегія Павла Галагана.

- ◆ **110 років** від виходу журналу «Промінь» (Вашківці, 1904–1907), який висвітлював інтереси українського вчительства і школи на Буковині та закликав до згуртування в спілки й товариства для боротьби за свої соціальні, національні та професійні права
- ◆ **105 років** від виходу науково-педагогічного журналу «Наша школа» (Львів, 1909–1916), органу товариства «Учительська громада» й товариства імені Г. Сковороди (Чернівці, 1911–1916), що висвітлював проблеми початкової, середньої й вищої освіти та необхідність створення національної школи на всіх українських землях.
- ◆ **105 років** від виходу педагогічного журналу «Каменярі» (Ставінці Горішні, 1909–1914), органу «Вільної організації українського вчительства на Буковині», який боронив інтереси народного вчителя й обстоював ідею розвитку української національної школи.
- ◆ **95 років** від заснування (1919) республіканського видавництва «Радянська школа» – підвідділу навчально-педагогічної літератури Всеукраїнського видавництва. 1991 року реорганізовано у видавництво «Освіта».
- ◆ **90 років** від заснування (1924) вищих педагогічних курсів у Сумах, із 1933 року – Сумський педагогічний інститут, нині Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка.
- ◆ **85 років** від виходу (1929) роману американського письменника Ернеста Хемінгуея (Гемінгвей) «Прощай, зброє».
- ◆ **80 років** від відкриття (1934) у Чернігові музею М. М. Коцюбинського.
- ◆ **80 років** від заснування в УСРР (1934) дитячого видавництва «Веселка» (1934).
- ◆ **75 років** від заснування (1939) Слов'янського учительського інституту (м. Слов'янськ, Донецької обл.), із 1954 р. – Слов'ян-

ський державний педагогічний інститут, пізніше – Державний педагогічний університет, нині – Державний вищий навчальний заклад «Донбаський державний педагогічний університет».

- ◆ **65 років** від виходу (1949–1952) першої тритомної «Енциклопедії українознавства» (ЕУ-1), виданої Науковим товариством імені Шевченка в Мюнхені (Німеччина). ЕУ-1 стала першим науково-довідковим виданням, яке містило інформацію з усіх галузей знань про Україну.
- ◆ **65 років** від заснування Білоцерківського вчительського інституту іноземних мов (м. Біла Церква, Київської обл.), який 1954 р. реорганізовано в Педагогічний інститут іноземних мов, переведено до м. Горлівка Донецької обл. й названо Горлівським педагогічним інститутом іноземних мов. З 2012 р. інститут входить до складу Донбаського державного педагогічного університету як відокремлений структурний підрозділ «Горлівський інститут іноземних мов».
- ◆ **50 років** від встановлення Радою Міністрів УРСР (1964) медалі А. С. Макаренка для нагородження педагогічних працівників шкіл, позашкільних і дошкільних закладів, органів народної освіти, працівників педагогічної науки.
- ◆ **45 років** від виходу першого числа (1969) щомісячного педагогічно-методичного журналу «Початкова школа» (Київ).
- ◆ **45 років** від заснування (1969) Кременецького педагогічного училища (на базі Кременецького педагогічного інституту, переведеного до Тернополя), з 1991 р. – педагогічний коледж імені Т. Г. Шевченка, нині (з 2002 р.) – Кременецький обласний гуманітарно-педагогічний інститут імені Тараса Шевченка.
- ◆ **40 років** від встановлення в Києві (1974) пам'ятника К. Д. Ушинському (1824–1870), видатному російському й українському педагогу, основоположнику наукової педагогіки та розробнику основ народної школи.

Ювілейні дати

опублікування книжок видатного українського педагога

В. О. Сухомлинського

- ◆ **55 років** від виходу книжок «Виховання в учнів любові і готовності до праці : (узагальнення досвіду роботи Павлиської школи Кіровоградської обл.» (Київ, 1959), «Воспитание коммунистического отношения к труду : (опыт воспитательной работы в сельской школе)» (Москва, 1959), «Воспитание советского патриотизма у школьников» (Москва, 1959), «Система работы директора школы» (Київ, 1959).
- ◆ **45 років** від виходу книжки «Павлышская средняя школа : (из опыта учебно-воспитательной работы в сельской средней школе)» (Москва, 1969) та **40 років** від її виходу в Японії (Токіо, 1974); 45-та річниця друкування книжки «Сердце отдаю детям» (Київ, 1969), перша публікація якої відбулася в Берліні 1968 року.
- ◆ **40 років** від виходу збірки оповідань і казок «Поющее перышко» (Москва, 1974) та книжки «Вирте в людину» в Японії (Токіо, 1974).
- ◆ **35 років** від виходу книжки «Письма к сыну» (Москва, 1979).

ПЕРЕЛІК ВИЗНАЧНИХ І ПАМ'ЯТНИХ ДАТ ЗА МІСЯЦЯМИ

СІЧЕНЬ

У січні відзначається:

- ◆ **85 років** від заснування **Організації українських націоналістів (ОУН)** (Відень, 1929), української політичної організації, ідеологами якої були Д. Донцов і В. Липинський.
- ◆ **15 років** від виходу (1999) суспільно-освітнього часопису для керівників шкіл «Директор школи. Україна».
- 1.01** ◆ **Новорічне свято.**
- ◆ **Всесвітній день Миру.**
- ◆ **95 років** тому (1919) Директорія УНР видала Закон «Про державну мову в Українській Народній Республіці», який визначив українську мову як державну.
- ◆ **100 років** від дня народження **Юрія Оліферовича Збанацького** (1914–1994).
Український письменник, учасник партизанського руху в Україні, Герой Радянського Союзу, педагог і журналіст на Чернігівщині, викладач Київського педагогічного інституту, автор романів, повістей, оповідань, п'єс, кіносценаріїв, творів для дітей «Тайна Соколиного бору», «Лісова красуня», «Малиновий дзвін» та ін., голова редколегії 5-томного видання «Дзвони пам'яті», лауреат Державної премії УРСР імені Т. Г. Шевченка (1970), премії імені Лесі Українки (1975).

- ◆ **95 років** від дня народження **Даниїла Олександровича Граніна** (1919, ін. 1918).
Російський письменник, учасник Великої Вітчизняної війни, автор історичної повісті «Ярослав Домбровський», романів «Шукачі», «Іду на грозу», «Картина», художньо-документальних книг «Це незвичайне життя», «Клавдія Вілор», «Блокадна книга», «Зубр», історико-біографічного твору «Повість про одного вченого і одного імператора», дорожніх нарисів, філософських есе, літературно-критичних статей; лауреат Державної премії СРСР (1976).

2.01 ◆ **140 років** від дня народження **Василя Олексійовича Біднова** (1874–1935).

Український педагог-просвітник, магістр богослов'я, професор, вчений-історик, археограф, громадський і культурний діяч, викладач Катеринославської духовної семінарії та голова «Просвіти», член української Громади в Одесі, керівник філіалу Всеукраїнської вчительської спілки, українських педагогічних курсів, професор і декан богословського факультету Кам'янець-Подільського університету, член Товариства українських поступовців, а пізніше – член Української Центральної Ради, професор Українського вільного університету в Празі, автор біоісторичних нарисів про діячів церкви, наукових праць з давньої історії церкви й історії церкви в Україні, історії церковних дзвонів тощо.

◆ **125 років** від дня народження **Стефана Болеслава Шумана** (1889–1972).

Польський психолог і педагог, доктор медичних і психологічних наук, заслужений вчитель Польської Народної Республіки, професор і завідувач кафедри педагогічної психології Ягеллонського університету Кракова, засновник наукового центру досліджень дитячої й педагогічної психології, автор праць із питань естетичного виховання

в школі, підготовки підручників і посібників із дитячої психології.

◆ **90 років** від дня народження **Андрія Герасимовича Калінічева** (1924).

Український педагог, заслужений вчитель України, директор Київського міського палацу піонерів і школярів (1947–1951), вихователь дитячих будинків, інспектор міського відділу народної освіти (1956–1964), учитель історії й директор середніх шкіл Києва, організатор низки шкільних музеїв, автор поетичної збірки, автобіографічної повісті «Дорога, що не має кінця...», в якій простежується історія життя педагога крізь призму історії держави. Про педагога створено дві документальні кінострічки — 1981, 2000; у гімназії № 136 засновано премію А. Г. Калінічева «Гімназичний Олімп».

3.01 ◆ **100 років** тому (22.12.1913–3.01.1914) у Петербурзі відбувся Перший Всеросійський з'їзд із питань народної освіти, демократичний характер рішень якого мав прояв у вимогах єдиної школи, перегляду програм, піднесення освітнього рівня вчителів, викладання рідною мовою, організації в містах і повітах Російської імперії учительських бібліотек.

4.01 ◆ **205 років** від дня народження **Луї Брайля** (1809–1852). Французький тифлопедагог, винахідник рельєфно-крапкового шрифту для письма й читання сліпих (втратив зір у трирічному віці), викладач Паризького національного інституту сліпих; за системою Брайля було надруковано першу книжку «Історія Франції», згодом книгодрукування за цією системою поширилося в усьому світі.

6.01 ◆ **Святвечір. Багата кутя.**

◆ **290 років** від дня народження **Яна Ігната Фельбідера** (1724–1788).

Сілезько-австрійський педагог, абат монастиря в Загані (Сілезія), керівник і реформатор системи народної освіти, послідовник ідей Я. А. Коменського, засновник учительських семінарій, католицьких народних шкіл, автор «Загального шкільного статуту для німецьких нормальних шкіл», згідно з яким навчання слід поєднувати з вихованням і проводити в суспільних школах, організація в яких повинна бути класно-урочною.

◆ **180 років** від дня народження **Степана Васильовича Руданського** (1834–1873).

Український поет-демократ, лікар за фахом (доктор медицини), байкар, перекладач, автор балад, історичних поем, співомовок, ліричних поезій (пісня «Повій, вітре, на Україну»), перекладів на українську мову «Слова о полку Ігоревім», «Іліади» Гомера, «Енеїди» Вергілія та ін.

◆ **65 років** від дня народження **Миколи Володимировича Луківа** (1949).

Український поет, пісняр, громадський діяч, літератор, заслужений діяч мистецтв України та Російської Федерації, академік Української екологічної академії наук, головний редактор журналу «Дніпро» (понад 20 років), автор поетичних збірок, багатьох популярних пісень, зокрема: «Половина саду квітне», «Росте черешня в мамі на городі», «Сади цвітуть під небесами», «Не повертайтеся на круги своя», лауреат всеукраїнських і міжнародних літературних премій.

7.01 ◆ **Різдво Господа Ісуса Христа.**

◆ **125 років** від дня народження **Михайла Івановича Рудницького** (1889–1975).

Український письменник, педагог, театральний критик, перекладач, літературознавець, журналіст, доктор філософії, професор таємного Українського університету у Львові, викладач англійської й української літератур

Львівського університету, автор оповідань, поезій, театральних рецензій, критичних розвідок з історії української та зарубіжної літератури, книги памфлетів, перекладів творів О. Бальзака, П. Меріме.

8.01 ♦ **190 років** від дня народження **Вільяма Вілкі Коллінза** (1824–1889).

Англійський письменник, драматург-романіст, один із основоположників детективного жанру в англійській літературі, представник нової школи — сенсаційного роману (примусити читача сміятися, плакати, чекати), майстер таємниці, напруженої інтриги та злочину, психологічного експерименту, автор романів «Жінка в білому», «Місячний камінь», «Армадель», «Чоловік і жінка» та ін.

♦ **135 років** від дня народження **Степана Васильовича Васильченка** (справж. — Панасенко; 1879–1932).

Український письменник, журналіст, народний вчитель шкіл Київщини, Полтавщини, трудової школи № 61 імені І. Франка (Київ), організатор літературних вечорів, шкільних театрів, гуртків, популяризатор творів Т. Шевченка, автор статті «Народна школа і рідна мова на Україні: Замітки народного вчителя»; оповідань із життя школи та вчителів — «Учителька», «Антін Вова», «Вечеря», «Над Россю», «Талан», «Мужицька арифметика»; п'єс «На перші гулі», «Минають дні»; повісті «В бур'янах» (про дитинство Т. Шевченка) тощо.

10.01–

13.01 ♦ **95 років** тому (1919) у Києві відбувся Всеукраїнський з'їзд діячів позашкільної освіти й дошкільного виховання.

10.01 ♦ **155 років** від дня народження **Гуардія Феррера** (1859–1909).

Іспанський просвітителі і педагог, діяч революційного руху, засновник «Сучасної школи» в Барселоні — просвітницького антиклерикального центру; один із засновників

«Міжнародної ліги за розумне виховання з дитинства», що об'єднувала педагогів Франції, Бельгії, Німеччини та ін. країн.

♦ **80 років** від дня народження **Леоніда Макаровича Кравчука** (1934).

Перший всенародно обраний Президент України.

12.01 ♦ **120 років** від дня народження **Василя Михайловича Еллана-Блакитного** (1894–1925).

Український письменник, публіцист, державний і громадський діяч, керівник Державного видавництва України, один із організаторів Спілки українських письменників «Гарт», редактор першої в Україні урядової газети «Вісті ВУЦВК», фундатор журналів «Червоний перець» та «Всесвіт», автор збірки лірики «Удари молота і серця», прозової збірки «Наші дні».

13.01 ♦ **160 років** від дня народження **Миколи Михайловича Лісовського** (1854–1920).

Російський бібліограф, один із основоположників російського книгознавства, розробник і викладач курсу книгознавства Петроградського та Московського університетів, редактор журналів «Российская библиография» і «Библиограф», автор праць «Статистика періодичних видань 1703–1880», «Російська періодична преса 1703–1900» (в якій охоплено й періодичну пресу України), статей «Бібліографія і бібліографічне товариство», «Матеріали до словника російських книгознавств», «Книгознавство як предмет викладання».

♦ **120 років** від дня народження **Євгена Доментійовича Онацького** (1894–1979).

Український вчений, журналіст, публіцист, мовознавець, історик культури, освітньо-політичний діяч, дійсний член Української вільної академії наук, НТШ, Українського історичного товариства, голова дипломатичної місії УНР в

Італії, член Центральної Ради, професор Вищого інституту в Неаполі (в еміграції з 1921 р.), лектор Римського університету, редактор видань «Наш клич», «Дзвін», «Відродження», автор-фундатор восьмитомної «Української малої енциклопедії» (16 кн.), автор-керівник студій із біографістики, етнографії, історії української культури, мемуарів тощо.

14.01 ♦ **Новий рік за старим стилем. День святого Василя Великого.**

♦ **10 років** тому (2004) Кабінет Міністрів України затвердив «Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти».

♦ **190 років** від дня народження **Володимира Васильовича Стасова** (1824–1906).

Російський мистецтвознавець, художник і музичний критик, історик мистецтва, археолог, почесний член Санкт-Петербурзької АН, бібліотекар Імператорської Публічної бібліотеки (Санкт-Петербург, понад 50 років), автор статей про бібліотеки й бібліотечні колекції, діячів мистецтва.

♦ **175 років** від дня народження **Йосифа Антонова Ковачева** (1839–1898).

Болгарський педагог, засновник першої світської болгарської педагогічної школи, автор болгарського букваря й методичного посібника до нього, першого болгарського підручника з педагогіки, програми з фізичного виховання в школі, єдиного плану організації семирічної народної школи.

15.01–

18.01 ♦ **95 років** тому (1919) у Києві відбувся другий з'їзд Всеукраїнської учительської спілки (ВУС). На з'їзді було прийнято «Меморандум ВУС до Директорії УНР».

15.01 ♦ **85 років** тому (1929) РНК УСРР ухвалив постанову «Про підготовку кваліфікованої робочої сили школами ФЗУ та Гірпромучу».

17.01 ♦ **95 років** тому (1919) Міністерство народної освіти УНР ухвалило й розіслало циркуляр «Про головні правила українського правопису для обов'язкового шкільного вжитку по всій Україні».

18.01 ♦ **Святвечір водохресний.**

♦ **360 років** тому (1654) відбулася Переяславська рада — козацька рада, скликана гетьманським урядом Б. Хмельницького в Переяславі (тепер м. Переяслав-Хмельницький), що прийняла історичну угоду між Україною й Російською державою — акт переходу Війська Запорізького під «високу руку царя».

♦ **325 років** від дня народження **Шарля Луї Монтеск'є** (1689–1755).

Французький правознавець, філософ-просвітитель, письменник-есеїст, голова парламенту м. Бордо (20 років), прибічник теорії необхідності визнання різноманітності звичаїв, релігій, законів, що зумовлюють своєрідність будь-якого народу й країни, тобто теорії природного права та суспільного договору, критик теологічного тлумачення історичного процесу, прихильник матеріалістичного сенсуалізму й раціоналізму, автор роману «Перські листи», твору «Про дух законів».

♦ **185 років** від дня народження **Людвіга Лоренца** (1829–1891).

Данський фізик-теоретик, професор Копенгагенського університету й Данської військової академії, член Паризької АН, автор електромагнітної теорії світла, праць з оптики та тепло-електропровідності металів.

(ін.

30.01 ♦ **180 років** від дня народження **Володимира Боніфатійовича Антоновича** (1834–1908).

Український вчений-історик, доктор історичних наук, етнограф, археолог, нумізмат, громадсько-політичний діяч, учитель латинської мови в 1-й Київській гімназії, професор і викладач історії України Київського університету (понад 30 років), голова Південно-Західного відділу Російського географічного товариства, член Київської Громади, один із організаторів недільних шкіл, фундатор документального напрямку в історіографії й історичній географії України, засновник київської школи істориків, що заклала підвалини сучасної української історичної науки, один із ініціаторів заснування першого в Україні історичного журналу «Киевская старина», автор праць «Моя сповідь», «Останні часи козацтва...», «Погляди українофілів», «Три національні типи народу» та ін.

♦ **150 років** від дня народження **Івана Сидоровича Їжакевича** (1864–1962).

Український живописець і графік, народний художник УРСР, викладач Лаврської іконописної школи та середніх навчальних закладів Києва, фахівець у галузі монументального, станкового й театрального-декоративного живопису, станкової графіки та ілюстрації, ілюстратор творів Т. Шевченка, Лесі Українки, М. Коцюбинського, учасник реставраційних робіт стінопису XII ст. у Кирилівській церкві (Київ), автор розписів Трапезної палати й церкви Всіх святих Києво-Печерської лаври, картин і малюнків з історичного минулого України «Кий, Щек, Хорив і сестра їхня Либідь», «Битва козаків зі шляхтою», «Гайдамаки під Уманню», краєвидів шевченківських місць, монументальних панно для історичних і краєзнавчих музеїв України.

19.01 ♦ **Богоявлення Господнє. Водохреща.**

20.01 ♦ **День Автономної Республіки Крим.**

♦ **155 років** від дня народження **Степана Йосиповича Смаль-Стоцького** (1859–1938).

Український вчений-філолог, педагог зі світовим ім'ям, культурний і громадсько-політичний діяч Буковини, викладач і професор Чернівецького університету, доктор слов'янської філології, засновник і реформатор українських товариств та установ на Буковині, інспектор середнього шкільництва краю, засновник шкіл із українською мовою навчання, шкільних бібліотек, організатор вищого курсу народної освіти для дорослих у Чернівцях, прихильник неперервної освіти, дійсний, а пізніше почесний член НТШ, один із перших академіків-фундаторів Української Академії наук, посол Західно-Української Народної Республіки (ЗУНР) у Празі, укладач першої наукової граматики української мови.

♦ **130 років** від дня народження **Івана Феценка-Чопівського** (1884–1952).

Український вчений-металург, дослідник у галузі фізики й хімії, металознавець, громадський і державний діяч, один із провідних фахівців світу з хіміко-термічної обробки, член Київської «Просвіти», міністр торгу й промисловості УНР, дипломатичний радник і торговельний аташе української місії в Румунії, професор Краківської гірничої академії, дійсний член НТШ у Львові та зарубіжних металургійних товариств Англії, США, Німеччини, автор близько 140 наукових праць з металознавства, спогадів «Хроніка мого життя».

21.01 ♦ **95 років** тому (1919) Тимчасовий робітничо-селянський уряд України ухвалив декрет про передання всіх шкільних закладів у відання відділу освіти.

- ◆ **80 років тому** (1934) прийнято рішення про перенесення столиці УСРР із Харкова до Києва (з червня 1934 р. м. Київ — столиця УСРР, 1936 — УРСР).

22.01 ◆ **День Соборності та Свободи України.**

- ◆ **95 років** тому (1919) Директорія Української Народної Республіки проголосила на Софійській площі в Києві Акт злуки всіх українських земель (західних і східних) в єдину соборну Українську Державу.
- ◆ **125 років** від дня народження **Антон Казиміровича Сушкевича** (1889–1961).
Український математик, професор Харківського університету, фундатор одного з підрозділів сучасної алгебри – алгебраїчної теорії напівгруп, автор наукових праць із алгебри, теорії чисел, історії математики й методики математики, монографій і навчальних посібників, зокрема «Основи вищої алгебри» та «Методичні рекомендації до основного курсу алгебри».
- ◆ **100 років** від дня народження **Вінцентія Оконя** (1914).
Польський педагог і психолог, член Польської АН, фахівець із питань дидактики, розвитку активності й самостійності учнів, політехнічної освіти, професор Варшавського університету, директор Інституту педагогіки, пізніше Інституту педагогічних досліджень, засновник Польського педагогічного товариства, редактор педагогічних журналів, автор наукових праць із теорії навчального процесу, проблемного навчання, змісту освіти, історії педагогіки, психологічних основ процесу навчання, книжки «Мистецтво дітей».

- 23.01** ◆ **85 років** тому (1929) постановою ВУЦВК і РНК УСРР було затверджено «Устав Про кустарно-промислові школи і учбові майстерні», що стали шкільними закладами нижчої професійної освіти.

- ◆ **170 років** від дня народження **Михайла Федоровича Комарова** (1844–1913).

Український бібліограф, лексикограф, літературознавець, перекладач, критик, фольклорист, громадський діяч, поширювач і видавець дешевої української науково-популярної та художньої літератури для самоосвіти народу, фундатор національної літературної бібліографії, член львівської «Просвіти» й Благодійного товариства (Петербург), голова одеської «Просвіти», автор перекладу з російської й видавець праць «Розмова про небо та землю А. Іванова», «Розмова про земні сили А. Іванова», бібліографічної праці «Покажчик нової української літератури: 1798–1883», співавтор лексикографічної праці «Словник російсько-український» (у 4 т.).

- 24.01** ◆ **95 років** тому (1919) голова Ради народних міністрів УНР В. Чехівський підписав Закон про заснування в Києві Головної книжної палати (за поданням міністра народної освіти професора І. Огієнка), нині це – державна наукова установа «Книжкова палата України».

- ◆ **135 років** від дня народження **Станіслава Пилиповича Людкевича** (1879–1979).

Український композитор, музикознавець, фольклорист, педагог, доктор музикознавства, народний артист СРСР, Герой Соціалістичної Праці, дійсний член НТШ, упорядник і редактор музичних видань, перший професійний композитор на західноукраїнських землях, викладач гімназій Львова та Перемишля, один із організаторів і директор Вищого музичного інституту імені М. Лисенка у Львові, професор Львівської консерваторії, автор вокально-інструментальних кантат, симфоній, опер, хорових композицій, обробок народних пісень, підручників «Загальні основи музики», «Матеріали до науки сольфеджіо і хорового співу», статей про композиторів і співаків, лауреат Державної премії УРСР імені Т. Г. Шевченка.

25.01 ♦ **День Св. мучениці Тетяни.**

♦ **1755** – у день пам'яті Св. Тетяни імператриця Єлизавета Петрівна підписала наказ про створення Московського університету, в якому згодом було організовано домову церкву Св. мучениці Тетяни, а саму святу проголошено покровителькою всього студентства.

♦ **140 років** від дня народження **Вільяма Сомерсета Моєма** (1874–1965).

Англійський письменник-драматург, романіст, новеліст, критик, дипломований лікар, майстер оповіді, відточеної літературних форм, заснованих на принципі простоти, дохідливості й милозвучності, автор творів на соціальні, морально-етичні, автобіографічні теми, зокрема «Ліза з Ламберта», «Театр», «На лезі бритви», «Радощі життя».

26.01 ♦ **145 років** від дня заснування (1869) української громадської культурно-освітньої організації на Буковині «Руська бесіда», з ініціативи й за сприяння якої було створено організації «Руська школа», «Жіноча громада» та кафедру української мови й літератури при Чернівецькому університеті.

♦ **20 років** тому (1994) згідно з постановою Президії Академії педагогічних наук (АПН) України створено Науково-практичний центр політичної психології, з жовтня 1996 р. – Інститут соціальної та політичної психології АПН України.

27.01 ♦ **20 років** тому (1994) Кабінетом Міністрів України прийнято постанову Про концепцію державної системи професійної орієнтації населення.

♦ **175 років** від дня народження **Павла Платоновича Чубинського** (1839–1884).

Український історик, педагог, юрист, фольклорист, етнограф, діяч українського національного відродження, активний діяч і член київської «Громади», організатор і вчитель недільної школи в Борисполі, дійсний член Імператорського географічного товариства й організатор Південно-Західного відділу цього Товариства в Києві, член Товариства любителів природознавства, антропології й етнографії при Московському університеті, автор слів Державного Гімну України, семи томів «Трудів етнографічно-статистичної експедиції», праць із проблем педагогіки «Історія Бориспільської школи», «Два слова про сільське училище взагалі та про училище для сільських вчителів», «Кілька слів про становище народної освіти», праць з етнографії й про народні звичаї в Україні.

♦ **135 років** від дня народження **Павла Петровича Бажова** (1879–1950).

Російський письменник, учитель шкіл на Уралі, автор оповідей «Малахітова шкатулка», створених на основі уральського фольклору, «Уральські бувальщини», «Ключ-камінь», «Російські майстри», автобіографічних оповідань для дітей «Зелена кобилка» і «Далеке-близьке», лауреат Державної премії СРСР (1943).

28.01 ♦ **1992** – Верховна Рада України затвердила національний синьо-жовтий прапор як Державний Прапор України.

♦ **5 років** тому (2009) Кабінетом Міністрів України було затверджено Державну цільову соціальну програму «Молодь України» на 2009–2015 роки.

29.01 ♦ **День пам'яті героїв Крут.**

♦ **1918** – відбувся бій між київськими студентами й військами Муравйова під Крутами, де в нерівній боротьбі полягло 300 юнаків, що захищали українську державність.

- ◆ **95 років** тому (1919) Тимчасовий робітничо-селянський уряд перейменовано в Раду народних комісарів (РНК), яка діяла під контролем ЦККП(б)У, а відділ освіти — в Народний комісаріат освіти УСРР (Наркомос УСРР, або НКО УСРР) на чолі з колегією.

- 30.01** ◆ **95 років** тому (1919) вийшов наказ Міністерства народної освіти УНР щодо викладання українською мовою предметів у вищій, середній і нижчій школах, а також у школах і на курсах для дорослих.

ЛЮТИЙ

У лютому відзначається:

- ◆ **440 років** від виходу (1574) «Апостола» – першої надрукованої в Україні книги, виданої Іваном Федоровим у Львові (перше видання – 1564 р. у Москві). Книга містить традиційний церковно-слов'янський переклад «Діянь і послань апостольських» і написану Федоровим «Повість откуда начася друкарня сія».
- ◆ **95 років** від початку діяльності (1919) Української академії наук (УАН), з 1921 р. – Всеукраїнська академія наук (ВУАН), з 1937 р. – АН УРСР, нині – Національна академія наук (НАН) України.
- 1.02** ◆ **110 років** від дня народження **Михайла Еразмовича Омеляновського** (1904–1979). Український і російський філософ-природознавець, академік АН УРСР, член-кореспондент АН СРСР, інтерпретатор релятивістської та квантової фізики з позицій діалектичного матеріалізму, засновник української школи філософії природи, перший директор Інституту філософії АН УРСР, заступник директора і завідувач відділу філо-

софських питань природознавства Інституту філософії АН СРСР, автор праць «Проти суб'єктивізму в квантовій механіці», «Філософські питання квантової механіки», лауреат премії імені Г. В. Плеханова АН СРСР (1973) за книгу «Діалектика в сучасній фізиці».

- 2.02** ◆ **55 років** тому (1959) було схвалено «Проект плану переходу шкіл УРСР на нову систему», який передбачав перебудову школи за новою схемою.

- 3.02** ◆ **180 років** від дня народження **Миколи Християновича Весселя** (1834–1906).

Російський педагог і публіцист, один із засновників Петербурзького педагогічного товариства, редактор журналу «Учитель», «Педагогического сборника» (1864–1882), соратник і послідовник К. Д. Ушинського, автор проекту реформи системи освіти й наступності навчальних закладів, праць з теорії педагогіки, загальної освіти та системи народної освіти в Росії.

- ◆ **150 років** від дня народження **Володимира Івановича Самійленка** (1864–1925).

Український поет, драматург, гуморист і сатирик, перекладач, видавець, майстер літератури, чия спадщина є невіддільною частиною історії української культури, учасник Української революції 1917–1921 років, автор ліричних, патріотичних і сатиричних віршів, перекладів творів російських і зарубіжних класиків, зокрема збірок віршів «З поезій В. Самійленка», «Україні», «Вибрані поезії».

- ◆ **130 років** від дня народження **Олександра Генріховича Гольдмана** (1884–1971).

Український фізик, доктор фізико-математичних наук, академік АН УРСР, асистент фізичного інституту Лейпцизького університету, професор Київського політехнічного інституту, засновник і керівник Київської науково-дослідної кафедри фізики Інституту фізики АН УРСР,

викладач латини в Акмолінській школі медсестер (1938 р. було заарештовано), викладач фізики в педагогічному інституті (м. Вологда), завідувач лабораторії Інституту фізики АН УРСР, автор праць із фотохімії, фізики діелектриків і напівпровідників, електролюмінесценції, історії фізики тощо.

◆ **80 років** від дня народження **Юрія Івановича Тарнавського** (1934).

Українсько-американський поет-авангардист, прозаїк, драматург, один із представників модернізму в українській літературі, член і співзасновник Нью-Йоркської групи, член Спілки письменників України й американської групи авангардистів, автор збірок поезій і поем, драм, книжок прози, численних статей на літературні теми.

5.02 ◆ **75 років** тому (1939) згідно з постановою РНК УРСР було засновано Київський інститут удосконалення вчителів, із 1991 р. — Київський міжрегіональний інститут удосконалення вчителів, у 2002 р. — реорганізовано в Київський міський педагогічний університет імені Б. Д. Грінченка, з 8.10.2009 — Київський університет імені Б. Д. Грінченка.

6.02 ◆ **95 років** від дня народження **Івана Гуровича Ткаченка** (1919–1997).

Український педагог-новатор, кандидат педагогічних наук, заслужений вчитель УРСР, Герой Соціалістичної Праці, ініціатор й організатор інноваційних підходів у навчанні й вихованні школярів, фундатор продуктивної педагогіки, директор Богданівської середньої школи № 1 на Кіровоградщині, завідувач лабораторії УНДІПу, соратник В. О. Сухомлинського, керівник школи передового досвіду директорів шкіл Кіровоградської області, викладач Кіровоградського педагогічного інституту, організатор учнівського наукового товариства «Юний дослідник»,

інтернаціонального табору праці й відпочинку «Дружба», керівник школи керівних кадрів (при школі), автор наукових праць із проблем трудового навчання й виховання.

7.02 ◆ **210 років** від дня народження **Миколи Андрійовича Маркевича** (1804–1860).

Український історик, етнограф, письменник, композитор, архівіст, фольклорист, дослідник народної творчості, один із упорядників українсько-російського словника, видавець збірника «Українські мелодії», поширювач творів Т. Шевченка, автор 5-томного видання «Історія Малоросії», поезій-балад «Русалка», «Іван Купала», «Сон-трава», віршів про героїчне минуле українського народу «Україна», «Гетьманство», «Чигирин». Науковий інтерес становить зібрана вченим колекція документів з історії України XVII–XVIII ст.

8.02 ◆ **290 років** тому (1724) вийшов Указ Петра I про створення Російської академії наук (Санкт-Петербург).

◆ **180 років** від дня народження **Дмитра Івановича Менделєєва** (1834–1907).

Російський вчений-хімік, діяч освіти, член-кореспондент Петербурзької АН, відкривач періодичного закону хімічних елементів, викладач гімназій Сімферополя й Одеси, професор і викладач Санкт-Петербурзького університету, керівник Головної палати міри і ваги, дослідник питань із метеорології, астрономії, повітроплавання, видобування й транспортування кам'яного вугілля в Донбасі, автор першого російського підручника «Органічна хімія» й першого побудованого на основі періодичного закону підручника «Основи хімії».

◆ **140 років** від дня народження **Отто Глеккеля** (1874–1935).

Австрійський педагог і громадський діяч, міністр освіти, учитель шкіл і голова шкільної ради Відня, прихильник

створення єдиної трудової школи, спільного навчання дівчаток та хлопчиків, автор проекту шкільної реформи в Австрії, ініціатор створення Інституту підвищення кваліфікації вчителів і Центральної педагогічної бібліотеки. За сприяння педагога в народних школах було введено розширені навчальні плани, безплатне навчання в початковій школі, ухвалено закон «Про головну і середню школу».

11.02 ♦ **120 років** від дня народження **Віталія Валентиновича Біанкі** (1894–1959).

Російський письменник, автор творів для дітей на науково-природничі теми, зокрема «Лісова газета на кожний рік» — періодичного видання про різноманітні явища рослинного й тваринного світу, «Країна звірів», «Клуб колумбів», збірок оповідань, повістей, казок тощо.

12.02 ♦ **25 років** тому (1989) на установчій конференції в Києві було створено Товариство української мови імені Тараса Шевченка (ТУМ), всеукраїнська громадська спілка, метою якої було відродити й утвердити українську мову в Україні й серед українців зарубіжжя. 12.10.1991 ТУМ перейменовано на Всеукраїнське товариство «Просвіта» (ВТП) імені Тараса Шевченка, яке очолює громадсько-політичний діяч поет П. Мовчан.

♦ **205 років** від дня народження **Чарльза Роберта Дарвіна** (1809–1882).

Англійський природознавець, природодослідник, основоположник вчення про історичний розвиток органічного світу, живої природи (дарвінізм), основними факторами якого є мінливість, спадковість і природний добір, автор праць із питань еволюційного вчення, зоології, ботаніки, геології, зокрема «Походження видів шляхом природного добору...», «Мінливість рослин і тварин під впливом одомашнення», «Походження людини і статевий добір».

♦ **100 років** від дня народження **Генрі Прімакова** (1914–1983).

Американський фізик-теоретик (родом із Одеси), доктор фізики, професор Нью-Йоркського, Колумбійського та Пенсільванського університетів, фахівець у галузі ядерної фізики й теорії елементарних часток. Відомий завдяки відкриттю «ефекту Прімакова».

13.02 ♦ **245 років** від дня народження **Івана Андрійовича Крилова** (1769–1844).

Російський письменник, байкар, журналіст, академік Санкт-Петербурзької АН, бібліотекар і завідувач Російського відділу Імператорської Публічної бібліотеки Санкт-Петербурга, видавець журналів «Зритель», «Почта духов», «Санкт-Петербурзький Меркурій», автор трагедій і комедій «Клеопатра», «Філомела», «Скажена сім'я», «Пустуни», «Наука дочкам», п'єси «Тріумф», байок «Вовк та Ягня», «Риб'ячі танці», «Листя і коріння» та ін.

♦ **230 років** від дня народження **Миколи Івановича Гнедича** (1784–1833).

Український і російський поет, перекладач, член-кореспондент Петербурзької АН, знавець і поширювач культури українського народу, віце-президент Вільного товариства любителів російської словесності, автор неперевершеного перекладу «Іліади» Гомера, «Історії Малоросії», збірки «Простонародні пісні теперішніх греків», поеми «Народження Гомера», ідилії «Рибалки» тощо.

♦ **140 років** від дня народження **Лева Володимировича Писаржевського** (1874–1938).

Український хімік, організатор науки, громадський діяч, академік АН СРСР, заслужений діяч науки УРСР, основоположник електронної теорії гетерогенного каталізу, дослідник хімічних законів і понять хімії на основі новітніх уявлень про будову атомів і молекул, фундатор першого в УРСР і єдиного в Радянському Союзі Інституту фізичної

хімії (Дніпропетровськ), професор Київського політехнічного інституту, завідувач кафедри й викладач Дніпропетровського університету, засновник науково-дослідної кафедри електронної хімії при Дніпропетровському гірничому інституті, автор концепції про електронну природу хімічного зв'язку, підручника «Введення в хімію», який побудовано на основі електронної будови атомів та молекул, лауреат премії імені М. Ломоносова (1899), Ленінської премії (1930).

◆ **125 років** від дня народження **Наталії Дмитрівни Полонської-Василенко** (1884–1973).

Український історик, археолог, архівіст, доктор історичних наук, учитель київських гімназій, викладач і директор Київської трудової школи № 56, професор і завідувач музею старожитностей Київського університету, вчений секретар Київського археологічного інституту, член Археологічної комісії ВУАН, архівіст Центрального архіву давніх актів, старший науковий співробітник Інституту історії України АН УРСР, в еміграції (з 1943 р.) — професор УВУ в Празі та Мюнхені, дійсний член Українського історичного товариства, НТШ та Міжнародної академії наук у Парижі, автор посібника «Історико-культурний атлас з російської історії з пояснювальним текстом», славнозвісної «Історії України» (у 2 т.), наукових праць з археології, історії, статей-спогадів тощо.

14.02 ◆ **День Святого Валентина.**

◆ **310 років** від дня народження **Івана Івановича Бецького** (1704–1795).

Російський педагог, громадський діяч, службовець Колегії іноземних справ (Петербург), автор проекту освітньої реформи «Генеральное учреждение о воспитании обою пола юношества», організатор нових навчальних закладів у Москві, Петербурзі, зокрема Інституту шляхетних дівчат (чим було покладено початок розвитку жіночої освіти в

Росії), училище для хлопців при АМ, комерційне училище в Москві, автор статутів, регламентів, навчальних планів, методичних посібників для навчальних закладів, що відображали мету, організацію й методи виховання та високі вимоги до особистості вчителя.

◆ **140 років** від дня народження **Петра Онисимовича Афанасьєва** (1874–1944).

Російський педагог, методист російської мови, доктор педагогічних наук, народний вчитель, викладач педагог ВНЗ і науково-дослідних установ Москви, професор Московського педагогічного інституту імені В. Леніна, автор підручників з методики викладання російської мови в середній школі, «Методичних нарисів про викладання рідної мови», «Методики рідної мови в середній школі», «Підручника російської мови» для початкової школи, букваря «Читай, пиши, лічи», програм з російської мови тощо.

15.02 ◆ **Стрітєння Господнє.**

◆ **450 років** від дня народження **Галілео Галілея** (1564–1642).

Італійський фізик, механік, астроном і математик, один із засновників природознавства. Встановив ізохронність коливань маятника, закони вільного падіння, інерції тіл, рівноваги сил у механізмах, сконструював перший термометр, маятниковий годинник, мікроскоп, зорові труби, відкрив чотири супутники Юпітера, гори на Місяці, плями на Сонці тощо.

16.02 ◆ **185 років** від дня народження **Ісидора Шараневича** (1829–1901).

Український історик, громадський діяч і педагог Галичини, учитель Перемиської та Львівської гімназій, професор Львівського університету, дійсний член АН у Кракові, почесний директор Київського університету, почесний член товариства «Просвіта», один із фундаторів

української археології в Галичині, Національного музею у Львові, дослідник історії Галицько-Волинської Русі, діяльності українських братств, автор історіографічних праць, розвідок про духовенство, церкву на західно-українських землях XVI–XVIII ст., історію міст Галичини, редактор першого тому ювілейного видання на честь 300-річчя Львівського Ставропігійського братства.

♦ **120 років** від дня народження **Миколи Івановича Мацуєва** (1894–1975).

Український і російський бібліограф, літературознавець, працівник бібліотечних установ України й Москви, упорядник бібліографічних покажчиків «Художня література російська і перекладна, 1917–1953» та «Радянська художня література і критика, 1938–1965», в яких відображено українську літературу в російських перекладах і літературній критиці, автор праць із книгознавства і бібліографознавства, книги «Російські радянські письменники. Матеріали для біографічного словника, 1917–1967».

17.02 ♦ **100 років** від дня народження **Петра Платоновича Удовиченка** (1914–1992).

Український історик, педагог, кандидат історичних наук, професор, академік АПН СРСР, міністр освіти УРСР (1967–1971), вчитель історії й директор шкіл Дніпродзержинська, директор педагогічного училища Тернополя, представник УРСР при ООН у Нью-Йорку, проректор, завідувач кафедри історії міжнародних відносин Київського університету імені Т. Г. Шевченка, автор праць «З історії зовнішньої політики УРСР (1919–1922)», «Загальноосвітня школа і її завдання».

18.02 ♦ **90 років** від дня народження **Евальда Васильовича Ільєнкова** (1924–1979).

Російський філософ і психолог, доктор філософських наук, науковий співробітник Інституту філософії АН СРСР, мис-

литель нового типу, який інтерпретував марксизм у контексті радянської парадигми, автор ідеї ідеального як абсолюту марксистської діалектики, взаємозв'язку філософії й культури, дослідник проблем розвитку творчого мислення та діяльності особистості, формування здібностей, розумової діяльності на прикладі сліпоглухонімих дітей із Загорської школи-інтернату, автор праць «Вчіться мислити змолоду», «Філософія і культура», «Школа повинна вчити мислити» та ін.

21.02 ♦ **Міжнародний день рідної мови.**

23.02 ♦ **День захисника Вітчизни.**

24.02 ♦ **95 років** тому (1919) Директорія ухвалила Закон про управління освітою в УНР і постанову про безплатне обов'язкове початкове навчання всіх дітей шкільного віку в УНР.

♦ **210 років** від дня народження **Емілія Християновича Ленца** (1804–1865).

Російський фізик, член Санкт-Петербурзької АН, декан фізико-математичного факультету, згодом ректор Санкт-Петербурзького університету, викладач Михайлівської артилерійської академії й Педагогічного інституту, автор праць із електромагнетизму та залежності опору металів від температури, методичного посібника «Керівництво з фізики для російських гімназій». Незалежно від Дж. Джоуля відкрив закон теплової дії електричного струму (закон Джоуля-Ленца).

25.02 ♦ **110 років** від дня народження **Олексія Тимофійовича Діброва** (1904–1974).

Український педагог, фахівець у галузі економічної географії, краєзнавець, доктор географічних наук, професор, завідувач відділу географії Українського науково-дослідного інституту педагогіки (УНДІП), викладач Харків-

ського фінансового інституту, Інституту торгівлі, Київського кооперативного інституту, завідувач кафедри економічної географії Київського університету імені Т. Г. Шевченка, фундатор української наукової школи економічної географії, організатор семінарів для вчителів географії, автор шкільних підручників і посібників для географічних факультетів вишів «Географія Української РСР», керівник видання про мандрівників і мореплавців (у 4 т.).

◆ **100 років** від дня народження **Євгена Степановича Березняка** (1914).

Український діяч народної освіти, кандидат педагогічних наук, заслужений учитель УРСР, Герой України (2001), почесний член НАПН України, ветеран Великої Вітчизняної війни, інспектор і начальник управління шкіл МО УРСР, викладач Центрального інституту вдосконалення вчителів, учитель, директор шкіл, завідувач райвно на Дніпропетровщині, у Львові; у роки Великої Вітчизняної війни — партизан, розвідник (легендарний «Майор Вихор» із багатосерійного однойменного фільму), автор наукових праць із питань управління освітою, навчання й виховання — «Керівництво сучасною школою», «Основні документи про школу» (збірник-довідник), «Реалізація принципу демократизації в управлінській діяльності директора школи»; спогадів з воєнного часу, перекладених багатьма мовами.

26.02 ◆ **145 років** від дня народження **Надії Костянтинівни Крупської** (1869–1939).

Державний і партійний діяч СРСР, теоретик та організатор радянської педагогіки й системи народної освіти, доктор педагогічних наук, почесний член АН СРСР, голова Головополітосвіти, заступник наркома, один із учасників створення радянської системи освіти й розробки її основоположних документів, редактор журналу «Шля-

хами до нової школи», автор фундаментальної праці «Народна освіта і демократія», розробок теоретичних основ діяльності дитячих і юнацьких організацій, дошкільного й сімейного виховання, освіти дорослих, питань бібліотечної справи.

◆ **95 років** від дня народження **Василя Онисимовича Онищука** (1919–1989).

Український педагог, кандидат педагогічних наук, учитель, відмінник народної освіти УРСР, фахівець у галузі дидактики, викладач Бершадського педагогічного училища, завідувач відділу дидактики УНДІПу, керівник секції дидактики Педагогічного товариства України, автор праць «Дидактичні умови усвідомлення учнями навчального матеріалу (V–VIII кл.)», «Типи, структура і методика уроку в школі», підручника «Природознавство – 3 кл.», посібника для вчителів «Уроки природознавства у 3 кл.», двох розділів до підручника «Педагогіка», колективної праці «Дидактика сучасної школи»; лауреат премії імені Н. К. Крупської (1980), Державної премії УРСР в галузі науки й техніки (1985).

27.02 ◆ **85 років** тому (1928) ВУЦВК і РНК УСРР ухвалили постанову «Про державні учбові заклади на самооплатності», згідно з якою НКО УСРР і окружним інспекторам народної освіти надавалося право організовувати на підставах самооплатності навчальні заклади, крім вищих.

29.02 ◆ **110 років** від дня народження **Данила Борисовича Ельконіна** (1904–1984).

Російський і український психолог, доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПН СРСР, учень Л. С. Виготського, ідеї якого продовжив у своїх дослідженнях із проблем дитячої й педагогічної психології, творець концепції періодизації психічного розвитку в дитячому віці (основні типи діяльності від народження дитини до 17 років), теорій ігрової та навчальної діяль-

ності, методу навчання дітей на основі звукового аналізу слів (технологія розвиваючого навчання), автор праці «Як навчити дітей читати».

- 30.02** ♦ **85 років** тому (1929) РНК УСРР було ухвалено постанову «Про школи фабрично-заводського учеництва» (ФЗУ), згідно з якою ФЗУ передавались у відання органів промисловості, а за органами Народних Комісарів освіти залишалось загальне керівництво й контроль щодо навчальної частини.

БЕРЕЗЕНЬ

- 1.03-7.03** ♦ **90 років** тому (1924) відбулася Всеукраїнська нарада завгубвно, на якій обговорювалися здобутки, недоліки та перспективи реформи шкільної освіти.
- 1.03** ♦ **140 років** від дня народження **Олександра Мусійовича Щербини** (1874–1934).
Український вчений-тифолог (незрячий), філософ, психолог, педагог, професор, власне життя якого — яскравий приклад, чого може досягти незряча людина за умови наполегливої праці, засновник української тифлопедагогічної науки, приват-доцент кафедри філософії Московського університету, викладач педтехнікуму (30 років) у Прилуках, один із організаторів кафедри тифлопедагогіки при Київському інституті народної освіти (1929), автор лекційного курсу «Тифлопедагогіка».
- 2.03** ♦ **190 років** від дня народження **Костянтина Дмитровича Ушинського** (1824, за ін. даними 1823–1871).
Український і російський педагог-демократ, основоположник наукової педагогіки й народної школи в Російській імперії, розробник цілісної дидактичної системи, поборник класно-урочної системи навчання, загального

обов'язкового навчання дітей рідною мовою, звукового аналітико-синтетичного методу навчання грамоти, розробник науково обґрунтованих основ початкового навчання та виховання дітей, редактор «Журналу Міністерства народної освіти», викладач та інспектор Гатчинського сирітського інституту, Смольного інституту (закритого жіночого навчального закладу), автор підручників для початкової народної школи «Дитячий світ» (у 2 ч.), «Рідне слово» (у 3 ч.) та «Керівництво до викладання за «Рідним словом», трактату «Людина як предмет виховання», праць із теорії й історії педагогіки «Три елементи школи», «Про заходи поширення освіти через грамотність», статей із проблем педагогічної психології.

- ♦ **155 років** від дня народження **Шолом-Алейхема** (справж. — Рабинович Шолом; 1859–1916).
Єврейський письменник, який жив і творив в Україні (до 1905 р.), писав мовами іврит, ідиш і російською; прихильник демократичних і просвітницьких традицій російської та єврейської літератур, організатор і видавець літературного альманаху «Єврейська народна бібліотека», що зібрав навколо себе передові сили єврейської літератури; автор романів «Степеню», «В бурю», «Мандрівні зорі», повістей «Тев'є-молочник», «Хлопчик Мотл», циклу оповідань «Касрилівка» — з життя єврейського народу.
- ♦ **90 років** від дня народження **Анни-Галі Горбач** (1924–2011).
Український літературознавець, публіцист, перекладач, громадський діяч, доктор філософії, член Національної спілки письменників України, популяризатор української літератури в Німеччині (з 1941 р. в еміграції), укладач і видавець шести антологій власних перекладів української прози, ініціатор видання серії німецькомовних перекладів «Самвидав України», лауреат літературної премії імені І. Франка (1994).

3.03 ♦ **95 років** від дня народження **Олексія Васильовича Погорєлова** (1919–2002).

Український математик, доктор фізико-математичних наук, професор, академік АН СРСР і АН УРСР, фахівець у галузі геометрії, теорії диференціальних рівнянь, опуклих поверхонь, автор підручників і навчальних посібників з геометрії для 6–11 кл. середньої школи, підручників із різних розділів геометрії для університетів, лауреат Ленінської премії (1962), Державних премій СРСР (1950) і УРСР (1973).

4.03 ♦ **65 років** від дня народження **Володимира Михайловича Івасюка** (1949–1979).

Український поет і композитор, син письменника М. Г. Івасюка, засновник нового етапу в розвитку української пісні, автор понад ста пісень, зокрема «Я піду в далекі гори», «Червона рута», «Водограй», «Два перстені», інструментальних творів, музики до вистави «Прапорносці» (за романом О. Гончара), лауреат всесоюзних телевізійних конкурсів «Пісня-71», «Пісня-72», всесоюзного огляду-конкурсу молодих композиторів у Москві (1978), республіканської премії імені М. Островського (1989, посмертно) й Державної премії України імені Т. Шевченка (1994, посмертно).

5.03 ♦ **180 років** тому (1834) було призупинено діяльність освітнього осередку — Уманської василіанської школи при Свято-Богородицькому монастирі св. Василя, заснованого Ф. Потоцьким 1765 р. Учні василіанської школи Б. Залеський, С. Гоцинський і М. Грабовський заснували при монастирі літературний гурток представників «української школи» в польській літературі «За-Го-Гра» й видавали шкільний журнал. Уманська василіанська колегія (школа) була центром освіти для шляхетних родин півдня Київщини та Поділля.

♦ **100 років** від дня народження **Володимира Григоровича Сергєєва** (1914–2009).

Український учений у галузі радіотехніки, електроніки й автоматики, конструктор ракетної техніки, доктор технічних наук, двічі Герой Соціалістичної Праці, академік НАН України, головний конструктор Конструкторського бюро електробудування, генеральний директор і головний конструктор НВО «Електроприлад» (Харків, нині — «Хартрон»), творець чотирьох поколінь високоефективних систем управління бойових ракет-носіїв і ракетно-космічного комплексу «Буран», лауреат Державної премії СРСР (1967) і Державної премії УРСР (1979).

6.03 ♦ **80 років** тому (1934) у Києві встановлено пам'ятник Тарасові Шевченку (1814–1861).

7.03 ♦ **120 років** від дня народження **Степана Григоровича Бархударова** (1894–1983).

Російський філолог, мовознавець, доктор філологічних наук, професор, член-кореспондент АН СРСР, один із авторів першого стабільного підручника для середньої школи з граматики російської мови, підручника російської мови й посібника з викладання цього предмета в російських школах, редактор журналів «Русский язык», «Русский язык в школе», «Русский язык в национальной школе», «Школьного словообразовательного словаря», головний редактор «Словаря русского языка XI–XVII вв.».

♦ **110 років** від дня народження **Докії Кузьмівни Гуменної** (за даними актового запису Держархіву, 1904–1997).

Українська письменниця, педагог, перекладач, фундатор нового жанру в українській літературі — історичної повісті, член спілки селянських письменників «Плуг», викладач української мови й літератури трудової школи в Запоріжжі, творець репортажів, правдивих нарисів про побачене, за що звинувачувалась у «наклепі на партію», «куркульській диверсії» тощо (з 1943 р. в еміграції в Ав-

стрії, Німеччині, США), ініціатор створення й член Об'єднання українських письменників «Слово» (Нью-Йорк), автор романів «Діти Чумацького шляху» (у 4 кн.), «Мана», «Золотий плуг», повістей «Велике Цабе», «Небесний змій», «Благослови, Мати», повісті спогадів «Дар Евдотеї» (у 2 кн.), роману-хроніки «Хрещатий Яр».

- ◆ **90 років** від дня народження **Абе Кобо** (1924–1993). Японський письменник, представник екзистенціалізму, художник визначеного соціального й духовного напрямку, творчість якого має алегоричний зміст і позначається сатиричними барвами, створює яскравий світ художньої ілюзії, автор романів «Жінка в пісках», «Чуже обличчя», «Людина-ящик», «Ковчег сакури», повісті «Стіна. Злочин Карми», науково-фантастичної повісті «Четвертий льодовиковий період», гротескно-фантастичних п'єс «Привиди поміж нас», «Легенда про велетнів», «Фортеця».

8.03 ◆ Міжнародний жіночий день.

- ◆ Міжнародний день боротьби за права жінок і міжнародний мир ООН.

9.03 ◆ **200 років** від дня народження **Тараса Григоровича Шевченка** (1814–1861).

Геніальний український поет і художник, мислитель, революційний демократ, освітній діяч, академік Академії мистецтв, член таємної політичної організації Кирило-Мефодіївське братство, автор елементарного підручника з грамоти для початкових і недільних шкіл «Букварь Южнорусский», славнозвісного «Кобзаря», що ознаменував новий етап в історії української літератури й мови, повістей тощо. Велику роль відіграв як просвітитель у створенні й організації роботи недільних шкіл в Україні, багато уваги приділяв проблемам навчання й виховання дітей.

◆ **150 років** від дня народження **Володимира Опанасовича Караваєва** (1864–1939).

Український вчений-зоолог і мандрівник, талановитий педагог, фахівець у галузі біології, з питань систематики, фауністики, зоопсихології, ембріології, екології тварин, палеонтології й антропології, директор Севастопольської біологічної станції, директор Зоологічного музею АН УРСР, директор Інституту зоології АН УРСР, автор фундаментальної наукової праці «Мурашки України» (у 2 т.), понад 150 наукових праць, зокрема низки великих рефератів, перекладів, що мають і сьогодні вагоме загальнобіологічне значення; помітний внесок учений зробив у вивчення фауни Чорного моря, в подальший розвиток гідробіології та мірмекології.

◆ **80 років** від дня народження **Юрія Олексійовича Гагаріна** (1934–1968).

Перший у світі космонавт, льотчик-космонавт СРСР, Герой Радянського Союзу, який здійснив перший в історії людства політ навколо Землі (12.04.1961) на космічному кораблі «Восток».

13.03 ◆ **155 років** від дня народження **Самуїла Йосиповича Шатуновського** (1859–1929).

Український математик, педагог, один із фундаторів Одеської математичної школи, фахівець із математичного аналізу, алгебри, геометрії та теорії чисел, учитель математики шкіл Одеси, професор і викладач Одеського університету, один із перших представників конструктивного напрямку в сучасній математиці, автор праць з елементарної математики для учнів середньої школи, зокрема «Про вимірювання прямолінійних відрізків і побудови їх за допомогою циркуля і лінійки», «Методи розв'язування задач прямолінійної тригонометрії», підручника «Вступ до аналізу».

◆ **85 років** від дня народження **Василя Купріяновича Демиденка** (1929–2004).

Український психолог, педагог-історик, доктор психологічних наук, професор, член-кореспондент АПН СРСР, АПН України, іноземний член РАО, фахівець у галузі педагогічної психології, зокрема закономірностей засвоєння учнями наукових понять, сутностей і мотивів навчальної діяльності, моральної й аморальної поведінки, професійної орієнтації школярів тощо; завідувач кафедри, проректор Миколаївського педагогічного інституту; ректор Бердянського педагогічного інституту, автор праць «Психологічні основи засвоєння історії учнями», «Виховання інтересу учнів до навчання», «Деякі аспекти морального виховання».

14.03 ◆ **135 років** від дня народження **Альберта Ейнштейна** (1879–1955).

Німецький і американський фізик-теоретик, громадський діяч, член Пруської АН, почесний член АН СРСР, професор Цюріхського університету, завідувач кафедри німецького університету в Празі, директор фізичного інституту (Берлін), професор Берлінського університету; один із найвидатніших учених усіх часів, творець загальної теорії відносності, молекулярної фізики, квантової механіки тощо, які докорінно змінили уявлення про простір, час, тяжіння й їх взаємозв'язок, лауреат Нобелівської премії (1921) за заслуги в галузі теоретичної фізики та за відкриття законів фотоелектру.

15.03 ◆ **140 років** від дня народження **Вільяма Чандлера Беглі** (1874–1946).

Американський педагог, засновник есенціалізму в педагогіці (вчення надає першочергового значення теоретичному навчанню), професор педагогіки Колумбійського університету в Нью-Йорку, редактор журналів «Інспектування та керівництво навчальними закла-

дами», «Школа і суспільство»; противник теорії розумової обдарованості, що лежить в основі тестування інтелекту, довів хибність твердження, що розумові здібності розвиваються лише до певного віку (наприклад до 13–14 років).

◆ **135 років** від дня народження **Анрі Валлона** (1879–1962).

Французький психолог-матеріаліст, громадський діяч, доктор медицини й психології, засновник Паризької школи генетичної психології, першої у Франції лабораторії дитячої психології, викладач Сорбонни, директор Практичної школи вищих знань, професор Коллеж де Франс, президент Комісії з реформи освіти у Франції, автор праць із проблем патопсихології, загальної, генетичної, порівняльної й прикладної психології, психічного розвитку дитини, провідним фактором якого вважав соціальний.

◆ **110 років** від дня народження **Зіновія Храпливого** (1904–1983).

Український фізик-теоретик із квантової механіки, доктор фізико-математичних наук, професор, учитель українських гімназій Перемишля і Львова, дійсний член НТШ, професор кафедри теоретичної фізики та проректор з навчальної роботи Львівського університету, завідувач кафедри фізики Міжнародного вільного університету в Мюнхені (з 1944 р. в еміграції), професор фізики в Сент-Луїському університеті (США, штат Міссурі), член Нью-Йоркської АН і Американського фізичного товариства, автор першого українського гімназійного підручника з фізики.

16.03 ◆ **20 років** тому (1994) прийнято Рішення колегії Міністерства освіти України «Про стан навчально-виховної роботи закладів освіти та завдання з реалізації державної національної програми «Освіта. Україна XXI століття».

♦ **130 років** від дня народження **Олександра Романовича Бєляєва** (1884–1942).

Російський письменник, один із основоположників радянської науково-фантастичної літератури різних жанрів, написав гостросюжетні пригодницькі романи («Людина-амфібія», «Голова професора Доуеля»), соціально спрямований сатиричний памфлет («Володар світу»), робінзонаду («Мертва голова»), соціальну утопію («Боротьба в ефірі»), казкову фантастику (роман «Аріель»), автор науково-критичних статей, публіцистичних нарисів, рецензій, сценарію «Коли погасне світло».

17.03 ♦ **140 років** від дня народження **Августина Івановича Волошина** (1874–1945).

Український педагог, письменник, публіцист, культурно-освітній, релігійний, громадсько-політичний і державний діяч; професор і директор Ужгородської вчительської семінарії, один із засновників і керівників Руської Народної Ради, Президент Карпатської України, засновник об'єднання «Учительська громада» та Педагогічного товариства Підкарпатської Русі, редактор журналу «Учительський голос», викладач педагогіки й завідувач кафедри філософії Українського вільного університету в Празі, автор праць із педагогіки, підручників із граматики, етики, історії педагогіки й психології, зокрема: «Читанка для угорусской молодежи», «Азбука», «Практична граматика малоруської мови», «Педагогічна психологія», «Педагогіка і дидактика», «Коротка історія педагогіки», «Логіка», «Коротка історія психології».

♦ **95 років** від дня народження **Олекси Федотовича Колемійця** (1919–1994).

Український письменник, драматург, головний редактор газети «Молодь України», завідувач відділу журналу «Зміна», творець жанрових різновидів — соціально-побутової комедії, психологічної драми, проблемної ліричної

п'єси, політичного памфлету, історико-легендарного сюжету тощо, автор п'єс «Фараони», «Спасибі тобі, моє кохання», «Перший гріх», діалогії «Голубі Олені», «Кравцов», повісті «Дикий ангел», драм «Убий лева», «Злива», «Святі грішники», лауреат премії імені М. Островського (1970), Державної премії УРСР імені Т. Г. Шевченка (1977), Державної премії СРСР (1980), премії імені О. Є. Корнійчука (1986).

18.03 ♦ **140 років** від дня народження **Миколи Олександровича Бердяєва** (1874–1948).

Український і російський релігійний філософ, публіцист, теоретик «нового християнства», професор Московського університету, доктор теології Кембриджського університету (Велика Британія), організатор і керівник «Вільної академії духовної культури», автор творів «Смисл історії», «Призначення людини», «Свобода і Дух», «Російська ідея» та ін.

20.03 ♦ **375 років** від дня народження **Івана Степановича Мазепи** (1639–1709).

Український державний, політичний і військовий діяч, дипломат, гетьман Лівобережної України (1687–1709), фундатор українсько-шведського союзу, поет, меценат і покровитель Української православної церкви, національної культури, освіти й науки, прихильник (у великій таємниці) ідеї незалежної, самостійної України. Твори українських, російських і західноєвропейських поетів і письменників, художників і композиторів зробили Мазепу одним із найвідоміших українців світу.

♦ **180 років** від дня народження **Чарлза Вільяма Еліота** (1834–1926).

Американський педагог, президент і викладач математики та хімії Гарвардського університету, керівник Національного комітету з вивчення роботи середньої школи, прихильник елективного принципу — вибору

предметів для вивчення самими учнями, співавтор підручника з хімії та автор статей із різних проблем освіти.

◆ **150 років** від дня народження **Василя Костянтиновича Липківського** (1864–1937).

Український церковний і освітній діяч, перекладач, кандидат богослов'я, історик, учасник українського національного церковного руху, один із організаторів і перший митрополит Української автокефальної православної церкви (УАПЦ), законовчитель міських училищ у містах Шпола й Черкаси, член Черкаського повітового відділення єпархіальної училищної ради, повітовий інспектор церковно-парафіяльних шкіл, директор церковно-вчительської школи Києва, член Київської єпархіальної училищної ради, настоятель Солом'янської церкви в Києві, член Всеукраїнської православної церковної ради, учасник заснування перших українських православних громад, настоятель Софіївського собору, автор творів «Історія Української Православної Церкви», «Відродження Церкви в Україні», збірників проповідей, публіцистичних праць, перекладів богословських текстів на українську мову.

◆ **110 років** від дня народження **Берреса Фредеріка Скіннера** (1904–1990).

Американський психолог, доктор психології, один із провідних представників біхевіоризму, творець теорії й практики програмованого навчання, викладач і професор Міннесотського, Гарвардського університетів, завідувач кафедри психології університету штату Індіана, розробник методики й спеціальної установки для утворення рефлексів, умовних зв'язків у тварин, автор конструкцій навчальних машин, концепції «оперантного» (підкріплюючого навчання), можливості й необхідності інтенсифікації навчання, утопічних проєктів перебудови суспільства (утопічний роман «Волден два»), праці «Поведінка організмів».

21.03 ◆ **Всесвітній день поезії.**

◆ **135 років** від дня народження **Костянтина Миколайовича Корнілова** (1879–1957).

Російський психолог, доктор педагогічних наук, дійсний член і віце-президент АПН РРФСР, професор, розробник принципу цілісного вивчення особистості, питань психології волі, характеру, дослідник залежності швидкості й сили реакції від характеру діяльності, завідувач кафедри психології Педагогічного інституту імені В. І. Леніна, директор Науково-дослідного інституту психології, автор підручників із психології ВНЗ, педагогічних училищ і середньої школи, праць «Вчення про реакції людини з психологічної точки зору», «Нарис про психологію дитини дошкільного віку».

22.03 ◆ **620 років** від дня народження **Мухаммеда Улугбека** (1394–1449).

Узбецький астроном, математик, глава династії Тимуридів (1370–1507), заснованої Тимуром (Тамерланом); основоположник вищої школи в Самарканді та найкращої на Сході астрономічної обсерваторії, де було складено каталог положень зірок і таблиці рухів планет; автор праць, що стосуються астрономії, математики, історії, поезії.

23.03 ◆ **265 років** від дня народження **П'єра Лапласа** (1749–1827).

Французький математик, механік, астроном, член Паризької АН, професор військових шкіл у Парижі, екзаменатор артилерійського корпусу, учасник реорганізації французької системи вищої школи, керівник запровадження в життя метричної системи мір (керівник Палати мір і ваги), автор праць із небесної механіки, космогонії, алгебри, теорії ймовірностей, експериментальної, математичної та молекулярної фізики, зокрема «Аналітичної теорії ймовірностей», «Трактату про небесну механіку», «Викладу системи світу».

24.03 ♦ **145 років** від заснування Харківського товариства розповсюдження в народі грамотності (1869–1915, пізніше – Харківське товариство грамотності), добровільної громадської організації, мета якої полягала в проведенні культурно-освітньої роботи серед населення. Товариство зробило вагомий внесок у розвиток української культури, освіти, у відстоювання національної школи й української мови, організації бібліотек, зокрема першої педагогічної бібліотеки позанавчальних закладів на українських землях, фонди якої нині перебувають у ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського.

♦ **155 років** від дня народження **Михайла Івановича Демкова** (1859–1939).

Український педагог, організатор освіти, історик педагогіки, методист природознавчих дисциплін, дійсний член Товариства дослідників природи, учитель Чернігівської жіночої гімназії, викладач фізики й природничих наук Глухівського учительського інституту, викладач педагогіки, педології, природознавства в учительській семінарії (згодом педтехнікумі) в Прилуках, заслужений професор педагогіки та кореспондент УНДІПу, автор статей «Про елементарне викладання природознавства», «Про викладання фізики та хімії в Північно-Американських Сполучених Штатах», праць «Історія російської педагогіки» (у 3-х ч.), «Система виховання», підручників і посібників з історії педагогіки «Коротка історія педагогіки», «Історія західноєвропейської педагогіки», «Курс педагогіки для учительських інститутів, вищих жіночих курсів і педагогічних гімназій».

27.03 ♦ **Міжнародний день театру.**

♦ **125 років** тому (1889) міністром народної освіти Російської Імперії затверджено Статут нижчих технічних училищ і Статут ремісничих училищ.

♦ **80 років** тому (1934) Центральний виконавчий комітет СРСР ухвалив постанову «Про бібліотечну справу в СРСР»

29.03 ♦ **165 років** від дня народження **Володимира Олександровича Вагнера** (1849–1934).

Російський біолог-дарвініст, психолог і педагог, доктор зоології, основоположник порівняльної психології в Росії, професор Педагогічної академії, завідувач кафедри порівняльної психології Ленінградського університету, засновник Музею еволюції нервової системи й психіки при Інституті мозку, автор праць «Біологічні основи у порівняльній психології» (у 2 т.), «Методи природознавства в науці і школі», «Природа і школяр».

30.03 ♦ **85 років** тому (1929) Рада народних комісарів СРСР ухвалила постанову «Про школи фабрично-заводського учеництва» (ФЗУ), згідно з якою школи ФЗУ передавались у відання органів промисловості, а загальне керівництво й контроль залишалися за органами народних комісарів освіти.

♦ **170 років** від дня народження **Поля Верлена** (1844–1896).

Французький поет-символіст, «король поетів», поезіям якого притаманний глибокий ліризм, деякі з них позначені смутком і містикою; один із перших поетів, хто звернувся до «вільного вірша», автор поетичних збірок «Сатурнічні поеми», «Вишукані свята», «Мудрість», «Далеке і близьке», «Щастя», «Поетичне мистецтво», серії літературних портретів «Прокляті поети».

31.03 ♦ **100 років** від дня народження **Леоніда Миколайовича Новиченка** (1914–1996).

Український літературознавець, критик, журналіст, доктор філологічних наук, професор, академік АН УРСР, академік-секретар відділення НАН України, заслужений діяч науки і техніки України, член Спілки письменників СРСР,

відповідальний редактор газет «Література і мистецтво», «Літературна газета», головний редактор журналу «Вітчизна», автор праць із теорії соціалістичного реалізму, історії української літератури, книжок «Павло Тичина», «Шевченко і сучасність», «Не ілюстрація — відкриття», «Від учора до завтра», один із авторів і редакторів «Історії української літератури» (у 8 т.), «Історії української літератури ХХ ст.», лауреат премії АН СРСР імені В. Белінського (1958), Державної премії УРСР імені Т. Шевченка (1968), премії АН УРСР імені І. Франка (1982) та премії імені О. Білецького (1977).

КВІТЕНЬ

1.04 ♦ Міжнародний день птахів.

♦ **205 років** від дня народження **Миколи Васильовича Гоголя** (1809–1852).

Український і російський письменник, мислитель, представник філософії романтизму, основоположник реалізму в російській літературі, дослідник і знавець всесвітньої історії, історії України, міфології, географії, мистецтва та культури античності, вчитель і викладач, ад'юнкт-професор кафедри загальної історії Петербурзького університету, автор історико-педагогічних статей «Про викладання загальної історії», «Думки про географію», «Освіта», славнозвісних повістей «Вечори на хуторі біля Диканьки», «Миргород», «Арабески», повісті-епопеї «Тарас Бульба», комедії «Ревізор», поеми-роману «Мертві душі».

2.04 ♦ Міжнародний день дитячої книжки (відзначається в день народження Г.-Х. Андерсена (1805–1875), данського казкаря).

♦ **45 років** тому (1969) ЦК КПУ схвалив постанову «Про стан та дальше поліпшення викладання української та російської мов і літератур у школах УРСР», згідно з якою було створено найсприятливіші умови для вивчення російської мови в школах УРСР — прихованої русифікації шкільної освіти.

4.04 ♦ День створення НАТО.

♦ **65 років** тому (1949) північноамериканськими й західноєвропейськими державами було створено військово-політичну Організацію Північноатлантичного договору (англ. НАТО), головною метою якої є забезпечення колективної оборони держав-членів.

♦ **95 років** від дня народження **Миколи Михайловича Сікорського** (1919–1997).

Російський учений-книгознавець, доктор філологічних наук, професор, директор Державної бібліотеки СРСР імені В. І. Леніна, головний редактор збірника «Книга. Дослідження і матеріали», фахівець із питань загальної теорії книгознавства, журналістики, редагування, бібліотечної справи, автор підручника «Теорія і практика редагування», праці «Книга. Читач. Бібліотека».

5.04 ♦ 120 років від дня народження Дмитра Івановича Чижевського (1894–1977).

Український учений, славіст, історик філософії, культуролог, громадський діяч, професор і викладач Українського педагогічного інституту імені Драгоманова й Українського вільного університету в Празі, а також Галльського, Гарвардського, Гейдельберзького, Кельнського університетів та інших навчальних закладів, почесний член багатьох наукових установ, автор більш як тисячі наукових праць із різних періодів української історії, зокрема «Історія української літератури», «Нариси з іс-

торії філософії на Україні», «Філософія Г. С. Сковороди», «Гегель у Росії», «Український літературний барок» та ін.

6.04 ♦ **125 років** від дня народження **Івана Панасовича Соколянського** (1889–1960).

Український педагог, педолог, науковець-експериментатор, фахівець із проблем спеціальної педагогіки, організатор освіти й науки, розробник листка обстеження «дефективної дитини», організатор школи для глухих дітей в Умані, завідувач Уманської народ освіти, керівник Київського управління вищих навчальних закладів, представник Харківської школи педології, викладач, професор, декан факультету соціального виховання Харківського інституту народної освіти, один із організаторів, а згодом керівник УНДУПу в Харкові, перший директор Харківського інституту дефектології, директор Загорської спеціальної школи-інтернату для сліпоглухонімих дітей; засновник оригінальної методики навчання сліпоглухонімих і розробник конструкції читальної машини для сліпих, автор праць із сурдопедагогіки й тифлопедагогіки «Про так зване читання з губ глухонімих», «Дитячий рух — соціальне виховання», «Формування особистості при відсутності зорових і слухових вражень», «Засвоєння сліпоглухонімою дитиною граматичної будови словесної мови»; лауреат Державної премії СРСР з науки і техніки (1980, посмертно).

♦ **110 років** від дня народження **Ярослава Івановича Стешенка** (1904–1939).

Український бібліограф трагічної долі (загинув на Колімі), книгознавець, син міністра освіти УНР І. М. Стешенка, науковий співробітник Українського наукового інституту книгознавства, співробітник журналу «Бібліологічні вісті», один із організаторів Українського бібліологічного товариства, упорядник «Бібліографічного покажчика книг українською мовою, надрукованих на

території колишньої Російської імперії протягом 1798–1916 років», покажчиків, присвячених Г. Нарбуту, С. Маслову, систематичного каталогу видань ВУАН за 1918–1929 роки, автор статей із бібліографії, книгознавства, мистецтвознавства.

7.04 ♦ **Всесвітній день здоров'я.**

9.04 ♦ **95 років** тому (1919) Радою народних міністрів УНР було схвалено «Законопроект про безплатне і обов'язкове навчання» в нижчих і вищих початкових школах для всіх дітей. Директорія УНР затвердила Закон — 12.04.1919.

10.04 ♦ **30 років** тому (1984) Пленумом ЦК КПРС було схвалено постанову «Про основні напрями реформи загальноосвітньої і професійної школи», згідно з якою не погоджена з Міністерством освіти, а ініційована «згори» реформа змінила структуру шкільної освіти з переходом на навчання з 6 років та до одинадцятирічної загальноосвітньої школи.

12.04 ♦ **Всесвітній день авіації і космонавтики.**
Міжнародний день польоту людини в космос.

♦ **День працівників ракетно-космічної галузі України.**

♦ **20 років** тому (1994) вийшов Указ Президента України про створення Острозького колегіуму з метою відродження в Україні національно-освітніх традицій (5.06.1996 колегіум перейменовано в Національний університет «Острозька академія»).

♦ **140 років** від дня народження **Олександра Федоровича Лазурського** (1874–1917).

Російський психолог (родом із Переяслава-Хмельницького), професор Психоневрологічного інституту й Педагогічної академії в Петербурзі, один із організаторів і активних учасників з'їздів з педагогічної психології та

експериментальної педагогіки, розробник методики природного експерименту, методів наукового дослідження психіки, автор праць «Програма дослідження особистості», «Загальна й експериментальна психологія», «Нарис науки про характери», «Класифікація особистості» та ін.

13.04 ♦ **Вхід Господній до Єрусалима. Вербна неділя.**

14.04 ♦ **385 років** від дня народження **Хрiстiана Гюйгенса** (1629–1695).

Нiдерландський фiзик, математик, механiк i астроном, винахiдник маятникового годинника, автор хвильової теорії світла, ланцюгових або неперервних дробів, відкривач кільця планети Сатурн та її супутника Титан, перший іноземний член Лондонського Королівського товариства, президент Паризької АН, автор першого опису туманності в сузір'ї Оріона.

♦ **270 років** від дня народження **Дениса Івановича Фонвізіна** (1744–1792).

Російський письменник просвітительського реалізму, творець перших російських соціальних комедій «Бригадир», «Недоросток», що стверджують національну самобутність російської культури й висміюють систему дворянського виховання та освіти.

16.04 ♦ **170 років** від дня народження **Анатолія Франса** (1844–1924).

Французький письменник-реаліст, інтелектуал-ерудит, член Французької академії, бібліотекар бібліотеки Сенату, хронікер журналу «Ілюстрований світ», газети «Час», автор історико-філософських романів, творів, присвячених французькій революції, соціальним проблемам і людським почуттям, зокрема романів «Таїс», «Шинок королеви Гусячі лапки», «Червона лілея», «Сучасна історія», сатиричного роману-памфлету «Острів пінгвінів», філо-

софсько-політичних романів «Боги жадають», «Повстання ангелів», автобіографічних творів «Маленький П'єр» та «Життя у цвітінні»; лауреат Нобелівської премії (1921).

17.04 ♦ **55 років** тому (1959) Верховна Рада УРСР прийняла Закон «Про зміцнення зв'язку школи з життям і про дальший розвиток системи народної освіти в Українській РСР», що було новим етапом примусової русифікації в Україні.

18.04 ♦ **Міжнародний день пам'яток і визначних історичних місць.**

♦ **День пам'яток історії та культури України.**

♦ **160 років** від дня народження **Миколи Федоровича Сумцова** (1854–1922).

Український фольклорист, етнограф, літературознавець, педагог, бібліограф, громадський діяч, вчений на ниві українознавства, поборник викладання українською мовою у вищих навчальних закладах і школах; професор і викладач Харківського університету, член-кореспондент Празької й Петербурзької АН, почесний член Київської «Просвіти», дійсний член НТШ у Львові, член Одеського історико-філологічного товариства, один із фундаторів Харківської громадської бібліотеки та Харківської «Просвіти», автор історично-етнографічної розвідки «Слобожане» (заповіт землякам), збірки етнографічних етюдів «Культурні переживання», педагогічної праці «Про самоосвіту», шкільних підручників «Географія України», «Хрестоматія по українському письменництву» (у 2 т.), праць про шкільні бібліотеки.

20.04 ♦ **Світле Христове Воскресіння. Великдень.**

♦ **День довкілля.**

22.04 ♦ **Всесвітній день Землі.**

◆ **90 років** тому (1924) Мала Колегія Наркомосу УСРР ухвалила український проект Закону «Загальні основи народної освіти в СРСР», який було розкритиковано наркомом освіти РСФРР А. В. Луначарським на нараді наркомів освіти (29.10.1924).

◆ **290 років** від дня народження **Іммануїла Канта** (1724–1804).

Німецький філософ, один із засновників німецької класичної філософії, що поєднує філософські протилежні напрями – матеріалізм та ідеалізм; викладач курсу педагогіки Кенігсберзького університету, педагогіка якого спрямовувалася на виховання людини, привчання дітей до моральної діяльності згідно з внутрішніми принципами розуму й ідеєю обов'язку, освіта й виховання повинні озброювати людину знаннями, готувати до життя й практичної діяльності; автор філософських праць «Загальна природна історія і теорія неба», «Критика чистого розуму», «Критика практичного розуму», «Антропологія з прагматичної точки зору».

23.04 ◆ Всесвітній день книги і авторського права.

◆ **450 років** від дня народження **Вільяма Шекспіра** (1564–1616).

Англійський драматург і поет, майстер сонетів, що відкрили новий етап у розвитку ренесансної поезії, гуманіст доби Відродження, автор комедій «Приборкання непокірної», «Сон літньої ночі», «Багато галасу даремно», соціально-філософських трагедій «Ромео і Джульєтта», «Гамлет», «Отелло», «Король Лір», античних трагедій «Антоній і Клеопатра» «Коріолан», історичних драм-хронік «Річард III», «Король Джон», «Генріх IV», в яких постає життя середньовічної Англії.

◆ **130 років** від дня народження **Івана Івановича Шмальгаузена** (1884–1963).

Український і російський вчений-біолог, зоолог, теоретик еволюційного вчення, академік АН УРСР і АН СРСР, заслужений діяч науки УРСР, професор Київського університету, фундатор і перший директор Інституту зоології та біології АН УРСР (нині – Інститут зоології імені І. І. Шмальгаузена НАН України), автор праць із порівняльної анатомії й ембріології, еволюційної морфології, походження наземних хребетних, проблем росту організмів, біокібернетики тощо.

24.04 ◆ Міжнародний день солідарності молоді.

◆ **65 років** тому (1949) у Києві відкрито Державний літературно-художній музей Т. Г. Шевченка.

◆ **175 років** від дня народження **Отто Вільмана** (1839–1920).

Німецький педагог, філософ-неотоміст, професор Празького університету, активний прихильник католицької філософії, послідовник Й. Ф. Герберта, засновник Спілки християнської педагогіки; розділяв навчання на три ступеня засвоєння: сприймання, розуміння, застосування — кожному з яких повинна відповідати особлива форма навчання; поділяв педагогіку на історичну, теоретичну й практичну.

26.04 ◆ День Чорнобильської трагедії.

1986 — на атомній електростанції в Чорнобилі сталася аварія.

◆ **60 років** тому (1954) Верховною Радою СРСР було прийнято Закон СРСР «Про передачу Кримської області зі складу РРФСР у склад Української РСР», нині – Автономна Республіка Крим України.

◆ **185 років** від дня народження **Григорія Петровича Данилевського** (1829–1890).

Український і російський письменник, культурно-освітній діяч, дослідник питань бібліографії, головний редактор

газети «Правительственный вестник» Харківщини, один із перших укладачів персональних бібліографічних нарисів Г. Квітки-Основ'яненка, Г. Сковороди, Н. Каразіна та праць із історії бібліотек Слобожанщини, автор історичних романів «Княжна Тараканова», «Спалена Москва», оповідань і повістей з історії України, зокрема «Слобожани», «Полтавська старовина», «Воля», праці з історії шкіл «Харківські народні школи (1732–1865)» тощо.

◆ **180 років** від дня народження **Володимира Олексійовича Беца** (1834–1894).

Український учений, лікар-анатом, гістолог, моролог, педагог і громадський діяч, доктор медичних наук, професор кафедри нормальної анатомії Київського університету, консультант із нервових хвороб у Кирилівській лікарні, головний лікар Південно-Західної залізниці, неперевершений майстер виготовлення анатомічних препаратів, відкривач велетенських пірамідальних неврозитів у корі головного мозку («Гігантські пірамідальні клітини Беца» — термін, що вживається в підручниках з гістології в усьому світі), засновник Анатомічного музею Київського університету, член багатьох наукових товариств, автор праць із будови головного мозку, описів велетенських пірамідальних нервових клітин, монографії (спільно з В. Антоновичем) «Історичні діячі Південно-Західної Росії в біографіях і портретах», праць «Анатомія поверхні людського мозку», «Новий спосіб дослідження центральної нервової системи людини».

◆ **170 років** від дня народження **Василя Дмитровича Сіповського** (1844–1895).

Російський історик, сурдопедагог, видавець, художник-аматор, учитель Петербурзьких гімназій, Київської колегії Павла Галагана, жіночих курсів, директор Петербурзького училища глухонімих, пропагандист педагогічних знань, видавець і редактор педагогічних журналів «Жіноча

освіта», «Освіта», автор статей з історії школи, праць «Вибрані педагогічні твори», «Рідна старовина» (у 3-х ч.), «Історія Стародавньої Греції» та ін.

27.04 ◆ **15 років** тому (1999) вийшов Указ Президента України «Про заходи щодо розвитку духовності, захисту моралі та формування здорового способу життя громадян».

28.04 ◆ **Всесвітній день охорони праці.**

28.04-

29.04 ◆ **5 років** тому (Бельгія, 2009) відбулася конференція Європейських міністрів вищої освіти «Болонський процес у період до 2020 року — Європейський простір вищої освіти в новому десятилітті». У прийнятому Ком'юніке конференції визначено пріоритети вищої освіти в наступному десятилітті.

29.04 ◆ **160 років** від дня народження **Жуля Анрі Пуанкаре** (1854–1912).

Французький математик, фізик, філософ, астроном, член французької АН, іноземний член-кореспондент Петербурзької АН, автор праць із питань теорії диференціальних рівнянь, геометрії, математичної фізики, топології небесної механіки, загальнометодологічних проблем розвитку науки.

◆ **105 років** від дня народження **Леоніда Федоровича Верещагіна** (1909–1977).

Український і російський фізик, академік АН СРСР, Герой Соціалістичної Праці, фахівець у галузі фізики й хімії високих тисків, організатор науки, вперше в СРСР синтезував штучний алмаз (1960), викладач Харківського фізико-технічного інституту АН УРСР, завідувач лабораторії Інституту органічної хімії АН СРСР, директор Інституту фізики високих тисків АН СРСР, розробник методів генерації високих тисків, методів вимірювань фізичних вели-

чин за високих тисків, лауреат Державної премії СРСР (1952), Ленінської премії (1961).

- ◆ **90 років** від дня народження **Ганни Черинь** (справж. — Галина Гребінська; 1924).
Українська письменниця в діаспорі (США), родом із Харкова, магістр з лінгвістики, майстер мандрівної прози, чудовий оповідач для дітей, головним і улюбленим жанром якої є поезія, побудована на принципах християнської моралі й позначена глибокою філософічністю; автор книжки для малят «Братик і сестричка», збірки гуморесок «Хитра Макітра», збірки інтимної лірики «Крещендо», збірочка «Чорнозем», «Травневі мрії», «Вагонетки», «Зелень моря», літературних досліджень «Перо жар-птиці», чотирьох томів мандрівної прози тощо.

ТРАВЕНЬ

1.05-

2.05 ◆ **Дні міжнародної солідарності трудящих.**

- 1.05 ◆ **90 років** від дня народження **Віктора Петровича Астаф'єва** (1924–2001).
Російський письменник, майстер сучасної прози, Герой Соціалістичної Праці, автор романів і повістей «Крадіжка» (про життя дитячого будинку наприкінці 30-х років), «Останній уклін», «Пастух і пастушка», «Цар-риба», «Сумний детектив», «Веселий солдат», художньо-документальної повісті «Видющий посох», книги ліричних мініатюр «Затеси», статей на морально-етичні теми, публіцистичних і літературно-критичних виступів, зібраних у книгах «Посох пам'яті» та «Всьому свій час», лауреат Державної премії СРСР (1978).

2.05 ◆ **140 років** від дня народження **Бориса Львовича Модзалевського** (1874–1928).

Український і російський літературознавець, історик літератури, бібліограф, пушкініст, член-кореспондент АН СРСР, один із фундаторів Пушкінського дому, член-засновник Товариства дослідників української історії, письменства та мови в Ленінграді, засновник і редактор серії «Пушкін і його сучасники», автор праць, присвячених О. Пушкіну, М. Гоголю, П. Гулаку-Артемівському, Т. Шевченку, В. Каразіну, укладач і редактор «Російського біографічного словника», куди ввійшли статті про українських діячів.

3.05 ◆ **Всесвітній день захисту (свободи) преси.**

◆ **День Сонця.**

- ◆ **15 років** тому (1999) наказом Міністерства освіти і науки України затверджено «Положення про психологічну службу системи освіти України».

4.05 ◆ **130 років** від дня народження **Леоніда Ісаковича Мандельштама** (1879–1944).

Російський фізик-експериментатор і теоретик, педагог, мислитель, академік АН СРСР, один із засновників радянської фізики, фахівець у галузі радіофізики, радіотехніки, оптики, молекулярної фізики, теорій коливань і відносності, квантової механіки, засновник школи фізиків, професор і завідувач кафедри фізики Одеського політехнічного інституту та Московського університету, лауреат Ленінської премії (1931), Державної премії СРСР (1942).

6.05 ◆ **185 років** від дня народження **Степана Даниловича Носа** (1829–1901).

Український письменник, етнограф, фольклорист, народний лікар, громадський діяч, організатор «курень» студентської української громади в Київському університеті, учасник Кримської війни як військовий лікар, один із фундаторів Чернігівської «Громади» і громадської бібліо-

теки, популяризатор української книжки, автор психологічної лірики, соціально-побутової поезії, віршів на історичні теми, повісті «Данько Грабина», комедії «Бурсак», оповідань «Хуртовина», «Шворин двір», «Про Конотіп», досліджень з народної медицини «Про хвороби і як їм допомогти», «У всякого народа — своя природа» тощо.

7.05 ♦ **15 років тому** (1999) створено Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна», президентом університету обрано П. М. Таланчука.

8.05 ♦ **20 років** тому (1994) у Львові відбулося відкриття пам'ятника «125 років «Просвіті»; автор Василь Ярич.

♦ **270 років** від дня народження **Миколи Івановича Новикова** (1744–1818).

Російський просвітитель, письменник, журналіст і книговидавець, організатор і засновник друкарні в Москві та книжкових яток у «провінціальних» містах, першої в Москві бібліотеки для читання, видавець шкільних підручників і навчальних книжок для училищ, сатиричних журналів, газети «Московські відомості» та додатків до неї «Про виховання і наставляння дітей для поширення загальнокорисних знань і загального благополуччя», автор художніх, педагогічних, філософських та економічних творів, підручника російської мови для українців, книг і статей із питань виховання й навчання дітей.

9.05 ♦ **День Перемоги.**

♦ **90 років** від дня народження **Булата Шалмовича Окуджави** (1924–1997).

Російський письменник грузинсько-вірменського походження, кінодраматург, один із провідних творців авторської пісні, майстер художньої прози, автор поетичних збірок «Веселий барабанщик», «Арбат, мій Арбат», «Милості долі», «Зал очікування», романів «Ковток свободи»,

«Подорож дилетантів», «Побачення з Бонапартом», повістей, оповідань, кіносценаріїв тощо.

10.05 ♦ **90 років** від дня народження **Юлії Володимирівни Друніної** (1924–1991).

Російська поетеса, перекладач, санінструктор на фронтах війни (1941–1945), головною темою творчості якої є тема війни, а ліричних творів – кохання, дружба, вірність, трагізм жіночої долі; автор понад 30 поетичних збірок, зокрема «У солдатській шинелі», «Вітер з фронту», «У двох вимірах», «Не буває любов нещаслива...», «Бабине літо», «Це ім'я», повістей «Аліса» та «Із тих вершин».

11.05 ♦ **150 років** від дня народження **Етель Ліліан Войнич** (1864–1960).

Англійська письменниця, перекладач, учасниця польського й російського революційного руху (дружила з революціонерами С. Степняком-Кравчинським, Ф. Волховським, була знайома з Ф. Енгельсом і Г. Плехановим, І. Франком і М. Павликом, деякий час проживала в Росії, у справах приїздила до Львова), автор романів «Овід», «Олівія Летам», «Скинь взуття своє», перекладів віршів Т. Шевченка, творів М. Гоголя, В. Гаршина та українських народних пісень. Трисерійний телесеріал «Овід», створений на Київській кіностудії імені О. П. Довженка за її одностороннім романом, відзначено Державною премією УРСР імені Т. Г. Шевченка (1982).

12.05 ♦ **День матері.**

♦ **95 років** тому (1919) Комісією НКО УСРР для перегляду й виконання положення про трудову школу ухвалено «Проект постанови про запровадження в життя основ єдиної трудової школи» (постанову було затверджено наркомом освіти 5.06.1920 р.)

◆ **60 років** тому (1954) Українську РСР було прийнято до ЮНЕСКО та Міжнародної Організації Праці.

13.05 ◆ **15 років** тому (1999) прийнято Закон України «Про загальну середню освіту», що визначив правові, організаційні та фінансові засади функціонування й розвитку системи загальної середньої освіти й визначив типи загальноосвітніх навчальних закладів.

◆ **165 років** від дня народження **Панаса Мирного** (справж. — Рудченко Панас Якович; 1849–1920). Український письменник, фольклорист, публіцист, громадський і культурний діяч, зачинатель соціально-психологічної прози в Україні, один із засновників і керівників журналу «Рідний край» (Полтава), член полтавської Громади, автор першого роману з народного життя «Хіба ревуть воли, як ясла повні?», повістей і оповідань «Лихий попутав», «Повія», «Голодна воля», «Лихо давнє й сьогочасне», драм «Лимерівна», «У черницях», «Перемудрив».

15.05 ◆ **Міжнародний день сім'ї.**

◆ **250 років** від дня народження **Петра Дмитровича Лодія** (1764–1829). Український філософ-просвітитель із Закарпаття, правознавець, поет, педагог, літератор, доктор вільних мистецтв і філософії, інспектор навчальних закладів Олонецької й Архангельської губерній, директор Петербурзького комерційного училища, приватний учитель, поборник жіночої освіти в Росії, прихильник ідеї матеріалістичного сенсуалізму, один із перших критиків ідеалізму І. Канта, професор філософії на богословському відділенні Львівського університету, професор і викладач Краківського університету, завідувач кафедри філософії Головного педагогічного інституту в Петербурзі, декан філософсько-юридичного факультету Петербурзького університету,

фундатор української філософської термінології; автор од, панегіриків, підручників «Логічні настанови...», «Повний курс філософії», «Теорія загальних прав».

◆ **165 років** від дня народження **Володимира Йосиповича Шухевича** (1849–1916).

Вчений-етнограф, педагог, культурно-просвітницький діяч Карпатського краю, видавець, засновник і редактор педагогічних періодичних видань «Дзвінок», «Учитель», викладач середніх шкіл Львова, ініціатор організації «Руське товариство педагогічне», керівник української культурно-освітньої організації «Руська бесіда», укладач і видавець читанки для «малих і старих» «Веснянка», автор українського підручника з хімії, навчальних посібників, етнографічної праці «Гуцульщина» (у 5 ч.), що відображає життя, звичаї, світогляд, побуту й педагогічну культуру гуцулів.

◆ **160 років** від дня народження **Івана Яковича Горбачевського** (1854–1942).

Український вчений світової слави — біохімік, гігієніст та епідеміолог, громадсько-політичний і освітній діяч, доктор медичних наук, професор і ректор Карлового університету, співзасновник Музею визвольної боротьби України в Празі, ректор Українського вільного університету у Відні, згодом у Празі, академік ВУАН, автор наукових праць із хімії, біохімії, епідеміології, судової медицини, токсикології, санітарії, 4-томного підручника з лікарської хімії (чеською мовою) й органічної хімії (українською мовою), що заклали основи української наукової термінології.

◆ **155 років** від дня народження **П'єра Кюрі** (1859–1906).

Французький фізик і хімік, член французької АН, професор Паризького університету, дослідник у галузі фізики кристалів, магнетизму, радіоактивності, що зумовили переворот у наукових поглядах на будову речовини; від-

кривач радіоактивних елементів радію й полонію, лауреат Нобелівської премії (1903).

♦ **120 років** від дня народження **Бориса Петровича Єсіпова** (1894–1967).

Російський педагог, дидакт, доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПН РРФСР, учитель історії, науковий дослідник Інституту методів шкільної роботи, Програмно-методичного інституту й Інституту теорії та історії педагогіки АПН РРФСР, автор праць із проблем дидактики, виховання, історії педагогіки, підручників для педагогічних навчальних закладів «Урок в початковій школі», «Педагогіка» (у співавторстві), «Дидактика» (у співавторстві), «ляхи вдосконалення методів навчання» та ін.

16.05 ♦ **80 років** тому (1934) РНК СРСР і ЦК ВКП(б) ухвалили постанови «Про структуру початкової і середньої школи», «Про викладання громадської історії в школах СРСР» і «Про викладання географії в початковій та середній школах СРСР», що створили єдину структуру шкільної освіти для всього СРСР, зокрема на території УРСР встановилась уніфікована загальнорадянська політизована освітня система.

♦ **210 років** від дня народження **Елізабет Палмер Пібоді** (1804–1894).

Американський педагог, послідовниця Ф. Фребеля, голова Американського Фребелівського товариства, викладач дошкільних педагогічних курсів, організатор першого дитячого садка в США (Бостон), засновник журналу з дошкільного виховання.

17.05 ♦ **Всесвітній день інформаційного суспільства.**

♦ **День Європи.**

♦ **День науки.**

♦ **90 років** тому (1924) у Празі було створено українське видавництво «Сіяч», що випускало наукову літературу й підручники.

18.05 ♦ **Міжнародний день музеїв.**

♦ **Всеукраїнський день працівників культури й майстрів народного мистецтва.**

♦ **День пам'яті жертв депортації з Криму (1944).**

19.05 ♦ **125 років** від дня народження **Стефана Блаховського** (1889–1962).

Польський психолог, педагог і громадський діяч, доцент Львівського університету, професор Познанського університету, організатор і голова Польського психологічного товариства, засновник і головний редактор журналу «Психологічний огляд», член Міжнародних товариств наукової і прикладної психології, Комітету психологічних з'їздів, автор праць із питань сприймання, відчуттів, пам'яті, психопатології, педагогічної психології.

♦ **125 років** від дня народження **Миколи Євшана** (справж. – Микола Йосипович Федюшка; 1889–1919).

Український літературознавець, літературний критик, що змінив перо на зброю, поручник Української Галицької Армії, співробітник «Української видавничої спілки», бібліотекар бібліотеки НТШ, секретар НТШ й особистий секретар М. Грушевського, автор збірок літературно-критичних матеріалів «Під прапором мистецтва», «Тарас Шевченко», «Річ про українську літературу 1910 року», в яких пропагував індивідуалізм, позиції декадансу.

20.05 ♦ **215 років** від дня народження **Оноре де Бальзака** (1799–1850).

Класик французької літератури, письменник, один із засновників і найвидатніших представників критичного реалізму, основоположник реалістичного роману; двічі

приїздив в Україну, відвідав Київ, кілька років перебував у с. Верхівні (тепер Житомирської обл.), автор багатотомної епопеї «Людська комедія» (97 творів), романи якої стали еталоном реалізму першої половини XIX ст.

◆ **170 років** від дня народження **Миколи Івановича Мурашка** (1844–1909).

Український художник-живописець, педагог, учитель малювання (звання надано Петербурзькою АМ), діяч мистецької освіти в Україні, викладач Першої Київської гімназії, реального училища, приватних уроків, майстер плекання обдарувань, розпізнавання й відкриття талантів, засновник Київської рисувальної школи (1875–1901) — національного осередку фахової педагогіки, зі стін якого вийшло чимало видатних українських митців, зокрема І. Їжакевич, М. Пимоненко, О. Мурашко, М. Жук, К. Малевич; організатор виставок, автор живописних та графічних робіт, теоретико-критичних статей, щоденника «Спогади старого вчителя».

◆ **90 років** від дня народження **Валентина Івановича Курочки** (1924).

Український педагог, учитель географії, заслужений учитель України, відмінник народної освіти УРСР, підполковник запасу, один із кращих педагогів-новаторів України, викладач економічної географії і директор Червонодонської середньої школи № 1 Балакліївського району на Харківщині (30 років), у якій сформував значну навчально-матеріальну базу школи, вперше в СРСР збудував шкільний телецентр, а також географічний майданчик, шкільну теплицю, пасіку, відкрив музичну й спортивну школи, дендропарк; школа стала місцем проведення всесоюзних і республіканських нарад міністерств освіти СРСР та УРСР; ініціатор упровадження кабінетної системи навчання й створення школи XXI ст.

21.05 ◆ **125 років** від дня народження **Мирона Онуфрійовича Зарицького** (1889–1961).

Український математик, доктор філософії, кандидат фізико-математичних наук, професор, один із фундаторів української математичної культури західноукраїнського краю, дійсний член НТШ у Львові, учитель українських гімназій Белза, Збаража, Коломиї, Тернополя, Львова, декан фізико-математичного факультету Львівської філії АН УРСР, викладач Львівської політехніки та Ужгородського університету, член польського й німецького математичних товариств; автор праць із теорії множин, математичної логіки, теорії ймовірностей, історії математики Стародавньої Греції.

◆ **95 років** від дня народження **Олени Степанівни Дубинчук** (1919–1994).

Український учений, педагог, фахівець із методики викладання математики, учитель математики середніх шкіл Ростовської, Саратовської областей (під час війни), згодом на Київщині, викладач курсу елементарної математики та методики викладання математики Київського педагогічного інституту імені О. М. Горького, завідувач сектору методики математики НДІ педагогіки УРСР, учасник розробки концепцій середньої освіти й удосконалення методики навчання математики, впровадження диференційованого підходу й індивідуалізації процесу навчання, автор підручників для середніх, вечірніх, заочних загальноосвітніх шкіл, професійно-технічних училищ, методичних посібників для вчителів.

22.05 ◆ **День перепоховання праху (1861) Т. Г. Шевченка** (1814–1861), українського поета, художника, мислителя, на Чернечій горі поблизу Канева.

◆ **240 років** від дня народження **Раммохана Райя** (1774, ін. 1772–1833).

Індійський філософ-просвітитель, громадський діяч, засновник першого в Індії навчального закладу європейського типу — Індуського коледжу в Калькутті.

23.05 ♦ 135 років від дня народження **Симона Васильовича Петлюри** (1879–1926).

Український громадсько-політичний і державний діяч, один із організаторів визвольної боротьби українського народу, член Революційної української партії (РУП), Головний Отаман і Голова Директорії УНР, журналіст, критик, публіцист, редактор періодичних видань Києва, Львова, Москви та Петербурга, таких як «Вільна Україна», «Слово», «Украинская жизнь», засновник тижневика «Тризуб» (Париж), що на довгі роки став трибуною передової української політичної думки за кордоном.

24.05 ♦ День слов'янської писемності й культури.

♦ **День Рівноапостольних Кирила й Мефодія, вчителів слов'янських (у 863 р. ними було створено слов'янську азбуку).**

♦ **470 років** від дня народження **Вільяма Гільберта** (1544–1603).

Англійський фізик, основоположник теорії магнітних явищ (довів двополюсність магніту й магнітні властивості Землі), прихильник ідей геліоцентричної системи М. Коперника, автор праці «Про магніт, магнітні тіла і великий магніт — Землю» (результати 600 дослідів).

25.05 ♦ 125 років від дня народження **Ігоря Івановича Сікорського** (1889–1972).

Український авіаконструктор і підприємець, один із піонерів світової авіації, головний конструктор авіаційного відділу Російсько-Балтійського заводу, один із фундаторів авіаційної промисловості в Росії, автор-конструктор багатомоторних і всіх типів бойових літаків і вертольотів

(гелікоптерів), зокрема біплану «Російський витязь», могутнього літака «Ілля Муромець», який установив світовий рекорд вантажопідйомності; 1918 р. переїхав до Франції, а згодом до США, де заснував літакобудівну фірму, в якій на основі своїх розробок проектував і будував військові й пасажирські літаки, висококласні гелікоптери.

26.05 ♦ 130 років від дня народження **Павла Петровича Блонського** (1884–1941).

Російський психолог, педагог, історик філософії, один із відомих педологів, що розробив основи педології як науки про дитину, дослідник проблем дитячої психології, викладач жіночих гімназій Москви, Московського університету, учасник перебудови шкільної освіти в СРСР, ініціатор заснування Академії соціального виховання, прихильник і розробник ідеї створення трудової політехнічної школи та нових навчальних програм, член науково-педагогічної секції Державної вченої ради Наркомосу РРФСР, автор праць «Курс педагогіки», «Задачі й методи народної школи», «Педагогіка», «Трудова школа», «Педологія», «Розвиток мислення у школярів» та ін.

27.05 ♦ 85 років від дня народження **Романа Івановича Іваничука** (1929).

Український письменник, публіцист, педагог, громадський і культурний діяч, викладач мови й літератури шкіл Львівщини, професор української літератури Львівського університету, редактор журналу «Жовтень» (нині «Дзвін»), прихильник ідейних позицій шістдесятників, автор автобіографічного твору «Благослови, душе моя, Господа...», історичних романів «Мальви», «Черлене вино», «Вода з каменю», «Журавлиний крик», «Орда», романтичної повісті «Злодій та апостоли», лауреат Державної премії УРСР імені Т. Г. Шевченка (1985), премії імені А. Головка (1979), премії Фонду Антоновичів

(1996) за філософську повість «Смерть Юди», премії журналу «Кур'єр Кривбасу» (1997).

29.05 ♦ Міжнародний день миротворців ООН.

31.05 ♦ Всесвітній день без тютюну.

♦ **День працівників видавництв, поліграфії й книгорозповсюдження.**

♦ **140 років** тому (1874) Державною радою було затверджено проект нового «Положення про народні початкові училища» — реакційне положення, що перешкоджало розвиткові початкової освіти, початкові школи не давали права вступу в гімназії й прогімназії (таку реакційну політику в освіті проводив міністр народної освіти Д. Толстой, який увійшов в історію як найлютіший ворог освіти народу).

ЧЕРВЕНЬ

У червні відзначається:

♦ **15 років** від виходу (1999) першого числа науково-практичного освітньо-популярного часопису «Імідж сучасного педагога» в Полтаві.

1.06 ♦ Міжнародний день захисту дітей.

♦ **День захисту дітей в Україні.**

♦ **270 років** від дня народження **Христіана Готхільфа Зальцмана** (1744–1811).

Німецький педагог-філантропіст, викладач релігії у філантропії Й. Б. Базедова (1724–1790), засновник школи-філантропії (благодійна школа інтернатного типу), завданням якої було підготувати молоде покоління до життя; прихильник реформи наявної системи виховання, про-

пагандист демократизації школи, орієнтації виховного процесу на всебічний розвиток дітей (у процесі навчання використовував наочні посібники, екскурсії, різні види ручної праці, фізичні вправи), автор посібників для німецьких учителів «Книга про раків», «Наука розумного виховання дітей», «Книга про мурашок...».

♦ **210 років** від дня народження **Михайла Івановича Глинки** (1804–1857).

Російський композитор, основоположник російської класичної музичної школи, учитель С. Гулака-Артемівського (згодом український композитор, співак, актор), автор опер «Іван Сусанін», «Руслан і Людмила», симфонічних творів «Вальс фантазія», «Тарас Бульба», «Камаринська», романсів, ансамблів, хорів, пісень на слова українського поета В. Забіли «Гуде вітер», «Не щечечи, соловейку»; двічі побував в Україні, один із фундаторів відкриття в Україні музичних навчальних закладів.

2.06 ♦ **120 років** від дня народження **Івана Козьмича Андрюнова** (1894–1975).

Російський математик-методист, член-кореспондент АПН РРФСР, професор, кандидат педагогічних наук, фахівець із питань методології й історії математики, методики її викладання та підготовки вчителів, викладач математики вчительських семінарій, завідувач кафедри математики Московського обласного педагогічного інституту імені Н. К. Крупської, автор першої в СРСР програми з методики викладання математики для вчительських інститутів, праць з історії математики й математичної освіти, підручників з арифметики натуральних і дробових чисел, тригонометрії, курсів елементарної математики.

3.06 ♦ **45 років** тому (1969) ЦК КПУ й Радою Міністрів УРСР було ухвалено постанову «Про заходи по дальшому поліпшенню підготовки кваліфікованих робітників у навчальних закладах системи професійно-технічної освіти».

♦ **15 років** тому (1999) постановою Кабінету Міністрів України затверджено «Положення про ступеневу професійно-технічну освіту».

5.06 ♦ **Всесвітній день охорони довкілля.**

6.06 ♦ **День журналіста.**

♦ **215 років** від дня народження **Олександра Сергійовича Пушкіна** (1799–1837).

Російський письменник, основоположник нової російської літератури, творчість якого пройшла розвиток від романтизму до реалізму, поетичний виразник ідей і настроїв декабристів, засновник і видавець журналу «Современник» (1836–1866), автор соціально-психологічного роману у віршах «Євгеній Онегін», трагедії «Борис Годунов», поем «Полтава», «Мідний вершник», повістей «Пікова дама», «Дубровський», «Капітанська дочка» тощо.

7.06 ♦ **15 років** тому (1999) Кабінет Міністрів України ухвалив постанову «Про створення Інституту вищої освіти Академії педагогічних наук України».

8.06 ♦ **195 років** від дня народження **Миколи Феодосійовича Левицького** (1819–1885).

Український педагог, методист початкового навчання, учитель народних шкіл Київщини й Чернігівщини, гімназій Києва, послідовник К. Д. Ушинського, автор проекту створення «нової школи», посібника для вчителів «Нариси курсу грамотності», науково-методичних і педагогічних статей щодо фізичного виховання, різних засобів естетичного виховання (співів, музики, малювання).

10.06 ♦ **50 років** тому (1964) в Москві відкрито пам'ятник Т. Г. Шевченкові.

11.06 ♦ **150 років** від дня народження **Ріхарда Штрауса** (1864–1949).

Німецький композитор і диригент, представник експресіонізму й неокласицизму, член Академії мистецтв у Берліні, автор симфонічних поем «Макбет», «Дон Кіхот», «Дон Жуан», опер «Саломея», «Електра».

13.06 ♦ **135 років** від дня народження **Марка Черемшини** (справж. — Іван Юрійович Семанюк; 1874–1927).

Український письменник-класик, новеліст, перекладач, доктор правничих наук, культурно-громадський і освітній діяч Західної України, адвокат у с. Снятин, один із представників «покутської трійці» (В. Стефаник, Лесь Мартович), які розповіли про свій самотній і незламний люд, автор творів із життя Гуцульщини, що поєднують у собі любов і ненависть, радість і сум, натхнення й розпач, зокрема збірки новел «Карби», «Верховина», «Село вигибає».

14.06 ♦ **100 років** від дня народження **Миколи Олександровича Упеника** (1914–1994).

Український письменник, поет, перекладач, публіцист, заслужений діяч польської культури, заступник головного редактора газети «Радянське мистецтво» й журналу «Всесвіт», головний редактор газети «Радянська культура», автор поетичних збірок «Краснодонський зошит», «Українська поема», «Пісні з дороги», «Багряне листя», «Цим живу», «І мужність, і любов», лауреат літературних премій імені О. О. Фадєєва (1977) та Міжнародної спілки поетів-лауреатів (Філіппіни, 1970).

15.06 ♦ **350 років** від дня народження **Жана Мельє** (1664–1729).

Французький філософ-матеріаліст радикального напрямку французького Просвітництва, сільський священик, розробник концепцій атеїзму й матеріалізму, автор єдиної праці «Заповіт» (у 3 т.), що відображала протест автора щодо чинних порядків, зокрема соціальної несправедливості, яку можна ліквідувати завдяки революції й заснуванню суспільства на утопічно-комуністичних засадах.

◆ **120 років** від дня народження **Миколи Григоровича Чеботарьова** (1894–1947).

Український математик, доктор фізико-математичних наук, професор, член-кореспондент АН СРСР, заслужений діяч науки РРФСР, член алгебраїчної школи Д. О. Граве при Київському університеті, викладач Одеського й професор Казанського університетів, один із засновників і директор НДІ математики та механіки (при Казанському університеті), засновник відомої алгебраїчної школи в Казані, автор праць з алгебри, теорії чисел, варіаційного числення, геометрії, зокрема монографії «Основні теорії Галуа», «Теорія груп Лі», лауреат Державної премії СРСР вищого ступеня (1947).

16.06 ◆ **95 років** тому (1919) Нарком освіти та Рада комісарів вищих навчальних закладів Києва ухвалили постанову «Про злиття з 1 червня 1919 р. колишнього Київського державного українського університету і колишнього університету св. Володимира в єдиний Київський університет».

◆ **15 років** тому (1999) рішенням Президії АПН України відповідно до постанови Кабінету Міністрів від 7.06.1999 р. створено Інститут інформаційних технологій і засобів навчання АПН України.

18.06 ◆ **125 років** від дня народження **Сергія Леонідовича Рубінштейна** (1889–1960).

Російський психолог, філософ, доктор педагогічних наук, професор, фахівець у галузі філософських і методологічних проблем психології, член-кореспондент АН СРСР, академік АПН РРФСР, доцент Одеського університету, завідувач кафедри психології Ленінградського педагогічного інституту, Московського університету та Інституту філософії АН СРСР, автор праць «Основи психології», «Про мислення і шляхи його дослідження», «Буття і свідомість», лауреат Державної премії СРСР (1942).

19.06 ◆ **55 років** тому (1959) вийшла постанова ЦК КПУ й Ради Міністрів УРСР «Про заходи по дальшому розвитку дитячих дошкільних закладів і поліпшенню виховання і медичного обслуговування дітей дошкільного віку».

◆ **90 років** від дня народження **Василя Володимировича Бикова** (1924–2003).

Білоруський письменник, літературний критик, публіцист, народний письменник БРСР, Герой Соціалістичної Праці, автор творів про Велику Вітчизняну війну, подвиги воєнних і мирних днів, зокрема «Журавлиний крик», «Третя ракета», «Альпійська балада», «Вовча зграя», «Знак біди», автобіографічного роману «Мертвим не болить», сценарію телефільму «Довгі кілометри війни», збірки оповідань «Хід конем», лауреат Державної премії СРСР (1974, 1986), премій Білоруської РСР імені Якуба Коласа.

◆ **85 років** від дня народження **Юхима Ізраїльовича Машбиця** (1929–2009).

Український психолог, експериментатор, теоретик і методолог, доктор психологічних наук, почесний академік АПН України, заслужений працівник освіти України, фахівець у галузі педагогічної та вікової психології інформаційних технологій в освіті, представник наукової школи Г. С. Костюка, учитель шкіл Донецька, редактор журналу «Радянська школа», головний науковий співробітник лабораторії психології нових інформаційних технологій навчання Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України, організатор упровадження нових технологій у загальній професійній освіті, автор праць «Психологічні основи управління навчальною діяльністю», «Психолого-педагогічні проблеми комп'ютеризації навчання», «Основи нових інформаційних технологій навчання».

20.06 ◆ **200 років** від дня народження **Павла Івановича Шлейфера** (1814–1879).

Український художник-портретист, архітектор, вільний слухач Петербурзької АМ, викладач малювання Київського інституту шляхетних дівчат, архітектор Київського навчального округу, автор творів «Літня жінка», «Портрет дружини», «Портрет Ф. Йордана».

◆ **175 років** від дня народження **Олександра Матвійовича Лазаревського** (1834–1902).

Український учений-історик, бібліограф, археолог, судовий і громадський діяч, один із найбільших знавців історії Лівобережної України-Гетьманщини, дослідник козацької старовини, історіограф і видавець вітчизняної документальної спадщини, зачинатель Шевченківської мемуаристики й біографістики, працівник бібліотеки графа О. Уварова (Санкт-Петербург), працівник судових установ Чернігова, Полтави, Кременчука, Ніжина й Києва, член-кореспондент Російського археологічного товариства, член Київської археологічної комісії, Конотопського повітового земства, один із засновників журналу «Киевская старина» й засновник школи для селянських дітей у с. Гирявка, упорядник перших покажчиків про Україну, «Покажчика для вивчення Малоросійського краю», «Української літературної літописі», статей, нарисів, нотаток з історії господарства, права, побуту, звичаїв, етнографії, автор монографій «Опис старої Малоросії».

◆ **90 років** від дня народження **Єфрема Єфремовича Кравченка** (1924–1997).

Український бібліограф і бібліотекознавець, літературознавець, бібліограф Львівської наукової бібліотеки імені В. Стефаника АН України, упорядник бібліографічних покажчиків «Панас Мирний», «Павло Григорович Тичина», «Ольга Кобилянська», «Леся Мартович», «Іван Франко», «Т. Шевченко. Бібліографія літератури про життя і творчість. 1839–1959» (у 2 т.) та ін.

22.06 ◆ **День Скорботи й ушанування пам'яті жертв війни в Україні.**

1941 – Фашистська Німеччина віроломно напала на Радянський Союз. Початок Великої Вітчизняної війни.

◆ **20 років тому** (1994) Указом Президента України затверджено «Державну програму розвитку фізичної культури і спорту в Україні».

23.06 ◆ **Міжнародний олімпійський день.**

◆ **15 років** тому (1999) Колегія Міністерства освіти і науки й президія АПН України затвердили Концепцію державного стандарту спеціальної освіти дітей з особливими потребами.

◆ **125 років** від дня народження **Анни Андріївни Ахматової** (справж. — Горенко; 1889–1966).

Класик російської літератури, поетеса, перекладач, новатор у мистецтві слова, почесний доктор літератури Оксфордського університету (Великобританія), одна з найвидатніших ліриків ХХ ст., творчість якої стала невіддільною складовою російської та світової літератури, автор поетичних збірок «Вечір», «Вервиця» («Чотки»), «Біла згряя», «Подорожник», «Біг часу», поеміциклу «Реквієм» і «Поєми без героя», лауреат Міжнародної літературної премії «Етна Таорміна» (1964, Італія).

◆ **85 років** від дня народження **Федора Петровича Погребенника** (1929–2000).

Український учений, літературознавець, культуролог, доктор філологічних наук, професор, заслужений діяч науки й техніки України, один із провідних текстологів України, дослідник історії українського письменства, фольклору, літературної критики та журналістики, провідний науковий співробітник Інституту літератури імені Т. Шевченка АН УРСР, бібліограф Національної парламентської бібліо-

теки України, автор наукових і художніх публікацій, зокрема літературознавчих праць про Івана Франка, Осипа Маковея, Василя Стефаника, Ольги Кобилянської, Богдана Лепкого, нарисів-есе «Наша думка, наша пісня», «З Україною в серці», автор радіопередач про українські пісні, циклу літературно-музичних вечорів у Київському будинку вчителя «Визначні жінки України» (1992–1999), на яких відкривалися забуті в історії імена українських діячок, лауреат Державної премії УРСР імені Т. Шевченка (1988) і премії Братів Богдана та Левка Лепких (1995).

24.06 ♦ **80 років** тому (1934) Київ став столицею Радянської України.

♦ **120 років** від дня народження **Володимира Юхимовича Січинського** (1894–1962).

Український мистецтвознавець-енциклопедист, архітектор, графік, бібліограф, дійсний член НТШ, викладач Українського педагогічного інституту, професор Українського вільного університету в Празі й Мюнхені, професор Українського технічного інституту в Нью-Йорку, популяризатор ідей українського національного руху та українського мистецтва, активний політичний діяч за кордоном (з початку 20-х рр. ХХ ст. в еміграції), автор архітектурних проектів у самобутньому українському стилі в Україні, Канаді, США, Бразилії, праць «Дерев'яні церкви і дзвіниці Галицької України XVI–XIX ст.», «Історія українського мистецтва», «Чужинці про Україну» та ін.

♦ **90 років** від дня народження **Богдана Йосиповича Чалого** (1924–2008).

Український дитячий письменник, драматург, сценарист, публіцист, перекладач, головний редактор журналу «Барвінок», учасник XIV конгресу Міжнародної ради з дитячої та юнацької літератури, автор поетичних і прозових творів для дітей, одноактних п'єс, циклу казок про Барвінка та його друзів, лауреат Республіканської комсомольської

премії імені М. Островського (1972), Міжнародної премії імені Г. К. Андерсена (1973).

25.06 ♦ **80 років** від дня народження **Мирослава Гнатовича Стельмаховича** (1934–1998).

Український філолог, доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПН України, фахівець у галузі народної педагогіки, теорії й методики національного виховання учнівської та студентської молоді, підготовки майбутніх вчителів, директор шкіл Івано-Франківщини, декан і завідувач кафедри українознавства Прикарпатського університету імені В. С. Стефаника, завідувач кафедри Коломийського індустріально-педагогічного технікуму, автор більш як 300 наукових праць із проблем педагогіки, історії української педагогіки, етнопедогогіки, українознавства, теорії та практики національного виховання, методики викладання української мови в школі, української родинної педагогіки тощо.

26.06 ♦ **190 років** від дня народження **Вільяма Томсона** (титул – лорд Кельвін; 1824–1907).

Англійський фізик і математик, член і президент Лондонського королівського товариства, іноземний почесний член Петербурзької АН, завідувач кафедри фізики університету Глазго, один із засновників термодинаміки й кінетичної теорії газів, дослідник проблем гідродинаміки, астрофізики, геофізики тощо, автор принципу побудови термодинамічної температурної шкали (шкала Кельвіна), збірника «Математичні і фізичні праці».

♦ **155 років** від дня народження **Яна Владислава Давіда** (1859–1914).

Польський педагог і психолог, один із засновників експериментальної та прикладної педагогіки й психології в Польщі, головний редактор журналу «Педагогічний огляд», редактор тижневика «Голос», член Психологічного товариства, викладач експериментальної педагогіки й

психології «Наукових курсів», творець теорії початкової освіти, концепції загальної освіти, проблем виховання засобами праці та ролі вчителя у виховному процесі.

♦ **130 років** від дня народження **Петера Петерсена** (1884–1952).

Німецький педагог, керівник експериментальної школи в Гамбурзі, професор і керівник школи при Йєнському університеті.

27.06 ♦ **50 років** тому (1964) у Вашингтоні відкрито пам'ятник Т. Г. Шевченкові.

28.06 ♦ **День Конституції України.**

29.06 ♦ **День молоді.**

30.06 ♦ **90 років** тому (1924) ВУЦВК і РНК оприлюднили Закон «Про затвердження загального обов'язкового навчання», який передбачав обов'язкове навчання дітей 8–11 років у чотирирічних школах.

♦ **100 років** від дня народження **Володимира Миколайовича Челомея** (1914–1984).

Український і російський винахідник, учений у галузі механіки й процесів керування, академік АН СРСР, дійсний член Міжнародної академії астронавтики, двічі Герой Соціалістичної Праці, творець першого в СРСР пульсуючого повітряно-ракетного двигуна, серії автоматичних станцій «Протон», «Політ» орбітальних станцій — «Салют-2, 3, 5», конструктор бойової й ракетно-космічної техніки, генеральний конструктор Центрального інституту авіаційного машинобудування, завідувач кафедри й викладач Московського вищого технічного училища, автор праць із конструкції й динаміки машин, теорії коливань та сервомеханізмів, стійкості пружних систем, лауреат Ленінської премії (1960), Державної премії СРСР (1967, 1974, 1982).

ЛИПЕНЬ

2.07 ♦ **80 років** від дня народження **Ореста Григоровича Влоха** (1934–2009).

Український фізик-експериментатор, професор, заслужений діяч науки й техніки України, академік — засновник Академії наук Вищої школи України, Інституту фізичної оптики у Львові, член Міжнародного союзу кристалографів і наукових товариств зарубіжних країн.

3.07 ♦ **85 років** тому (1929) ВЦВК і РНК УСРР було ухвалено постанову «Про заходи в справі ліквідації неписьменності серед дорослої трудящої людности УСРР», згідно з якою ліквідацію неписьменності серед населення УСРР треба було провести впродовж 1930–1931 років.

4.07 ♦ **10 років** тому (2004) Міністерством освіти і науки України та АПН України затверджено Концепцію розвитку професійно-технічної (професійної) освіти в Україні (упорядники: І. Л. Лікарчук, Н. О. Талалуєва, Л. Н. Штома).

♦ **100 років** від дня народження **Олександра Олександровича Галкіна** (1914–1982).

Український фізик-експериментатор, академік АН УРСР, заслужений діяч науки й техніки УРСР, працівник Харківського фізико-технічного інституту, заступник директора Фізико-технічного інституту низьких температур, організатор і директор Донецького фізико-технічного інституту АН УРСР, професор Донецького університету, автор наукових праць із фізики твердого тіла, радіоспектроскопії, надпровідності, фізики високих тисків тощо, лауреат Державної премії УРСР (1971, 1982), премії імені К. Синельникова АН УРСР (1975).

5.07 ♦ **140 років** від дня народження **Богдана Степановича Боднарського** (1874–1968).

Російський і український бібліограф, книгознавець, доктор педагогічних наук, заслужений діяч науки РРФСР, професор Московського бібліотечного інституту, перший директор Російської центральної (потім Всесоюзної) книжкової палати, голова Російського бібліографічного товариства при Московському університеті, редактор журналу «Бібліографічні вісті», організатор і учасник I Всеросійського бібліографічного з'їзду (1924), автор праць із теорії й історії бібліографії, бібліотекознавства, праці «Бібліографія російської бібліографії» (огляд бібліографічної літератури за 1913–1930 роки, у 4-х т.), де зареєстровано багато україніки.

7.07 ♦ **День пророка Іоанна Хрестителя. Свято Івана Купала.**

♦ **195 років** від дня народження **Карла Шмідта** (1819–1864).

Німецький педагог, учитель історії й стародавніх мов, керівник учительської семінарії в Готі, послідовник Гегеля й Фейєрбаха, автор ґрунтовної праці «Історія педагогіки, викладеної у всесвітньо-історичному розвитку і в органічному зв'язку з культурним життям народів» (у 4 т.); в галузі теорії виховання педагог вважав, що основою педагогіки повинна бути антропологія, бо людина є частиною природи й підкорюється її законам.

♦ **130 років** від дня народження **Ліона Фейхтвангера** (1884–1958).

Німецький письменник, драматург, театральний критик, доктор філософії; зі слів інтерв'ю він — «німець — за мовою, інтернаціоналіст — за переконанням, єврей — за почуттям», знавець багатьох мов: латини, санскриту, давньогрецької, давньоєврейської, англійської, французької, з 1933 р. перебував в еміграції (Франція, Іспанія, Португалія, США), автор історичних романів «Потворна герцогиня»,

«Лже-Нерон», «Лиси у винограднику», «Гойя, або Тяжкий шлях пізнання», трилогії «Зал чекання», п'єс, новел, книги «Москва 1937» (після відвідин СРСР), трилогії про іудейського історика Йосифа Флавія тощо.

8.07 ♦ **День родини.**

9.07 ♦ **120 років** від дня народження **Петра Леонідовича Капиці** (1894–1984).

Російський фізик, українець за походженням, академік АН СРСР, двічі Герой Соціалістичної Праці, директор Інституту фізичних проблем АН СРСР, член багатьох зарубіжних академій наук і наукових товариств, дослідник у галузі ядерної фізики, фізики й техніки магнітних полів, фізики й техніки низьких температур тощо, лауреат Нобелівської премії (1978), лауреат Державної премії СРСР (1941, 1943).

♦ **75 років** від дня народження **Ігоря Мироновича Калинця** (1939).

Український поет, правозахисник, бібліотекар Львівської наукової бібліотеки імені Стефаника, редактор журналу «Євшан-зілля» (Львів), автор поетичних збірок, що згруповані в двох циклах — «Пробуджена муза» (муза шістдесятників), «Невольнича муза» (часу ув'язнення, 1972–1981 років), лауреат премії імені В. Стуса й Державної премії імені Т. Г. Шевченка.

10.07 ♦ **30 років** тому (1984) ЦК Компартії України й Радою Міністрів УРСР було ухвалено постанову «Про дальший розвиток системи професійно-технічної освіти та підвищення її ролі в підготовці кваліфікованих робітничих кадрів».

12.07 ♦ **130 років** від дня народження **Олександра Олексійовича Фортунатова** (1884–1949).

Російський історик, педагог, методист, діяч народної освіти, професор, викладач педагогічних навчальних закладів

Москви, керівник кафедри, згодом декан історичного факультету Московського педагогічного інституту, викладач Народного університету імені Шанявського, Московського університету, Інституту історії, автор праць із педагогіки, історії трудової школи, початкового навчання й методики викладання історії в середній школі, зокрема «Перший рік навчання в початковій школі», «Другий і третій рік навчання в початковій школі», «Теорія трудової школи в її історичному розвитку».

◆ **90 років** від дня народження **Василя Лукича Юхимовича** (1924–2002).

Український поет-лірик, поет-пісняр, гуморист, журналіст, перекладач, громадський діяч, заслужений працівник культури, заслужений діяч мистецтв УРСР, автор радіопередач про пісенні скарби українського народу, автор збірок лірики «Не пройду стороннім», «Вікно у світ», «Зоряна балада», «Юності цвіт», збірок пісень «Щедрий вечір», «На Поділлі весілля», «Нагадаю піснею», «Серпанкова зоря», лауреат літературних премій «Пам'ять» і премії імені Остапа Вишні.

13.07 ◆ **90 років** від дня народження **Чеслава Купісевича** (1924).

Польський педагог, член польської АН, проректор Варшавського університету, дослідник проблемного й програмованого навчання, автор праць із технологій освіти.

◆ **75 років** від дня народження **Павла Михайловича Мовчана** (1939).

Український поет, кінодраматург, перекладач, літературний критик, політик, громадський діяч, голова Всеукраїнського товариства «Просвіта» імені Т. Шевченка, автор поетичних збірок «Голос», «Жолудь», «Світло», «Поріг», «Осердя», збірок для дітей «Нитка оксамитка», «Зозуліні чобітки», «Польовичок», що засвідчують знання дитячої психології, принципів етнопедагогіки; статей про мову «Мова — явище космічне», кіносценаріїв «Наш дім», «Зо-

зуля з дипломом», «Не зручна людина»; лауреат Державної премії України імені Т. Г. Шевченка (1992).

14.07 ◆ **150 років** тому (1864) було затверджено «Положення про початкові народні училища», згідно з яким училища мають на меті укріпляти в народі релігійні й моральні поняття й поширювати початкові корисні знання; викладання в училищах проводиться російською мовою, в училища приймаються діти всіх станів (дівчатка й хлопчики), незважаючи на віросповідання тощо.

◆ **100 років** від заснування (1914) Полтавського учительського інституту, нині — Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка; це альма-матер Антона Макаренка й Василя Сухомлинського.

◆ **180 років** від дня народження **Миколи Олександровича Корфа** (1834–1883).

Російський і український педагог, методист, земський діяч, визначний діяч у галузі народної освіти, організатор початкових земських шкіл і народних училищ в Україні, послідовник педагогічних поглядів К. Д. Ушинського, організатор проведення перевірки знань та учнів за його програмою (вперше в Україні й Росії), голова повітової училищної ради в Олександрівську (нині — Запоріжжя), почесний член Петербурзького педагогічного товариства, Московського університету, ініціатор з'їздів-курсів для вчителів народних шкіл, організатор училищних бібліотек, автор підручників для вчителів і учнів «Російська початкова школа», «Земське питання (Про народну освіту)», «Як навчати грамоті дітей і дорослих», «Наш друг: книга для читання», «Посібник до навчання грамоти по звуковій методі».

◆ **155 років** від дня народження **Роберта Юрійовича Вілпера** (1859–1954).

Російський історик, педагог, доктор історичних наук, академік АН СРСР, викладач Московської жіночої гімназії, училища живопису, професор Новоросійського (Одеса), Московського й Латвійського (Рига) університетів, науковий співробітник Інституту історії АН СРСР, засновник школи істориків, автор праць з історії стародавнього світу, середніх віків, нового часу, історіографії й методології історичної науки, підручників для середньої школи.

◆ **150 років** від дня народження **Костянтина Мусійовича Щербини** (1864–1946).

Український учений математик, методист, педагог, кандидат фізико-математичних наук, професор, організатор і перший директор Учительського інституту в Києві, завідувач кафедри математики й методики математики в Одеському інституті народної освіти, автор посібників із математики для середньої школи, «Математика в російській середній школі», «Народна математика в школі», «Наочні посібники з математики в початковій і середній школі» та ін.

16.07 ◆ **1990** – Верховна Рада Української РСР прийняла Декларацію про державний суверенітет України.

19.07 ◆ **345 років** від дня народження **Леонтія Пилиповича Магницького** (1669–1739).

Російський математик, педагог, старший учитель математики й завідувач навчальної частини в школі математичних і навігаційних наук у Москві, видавець таблиць логарифмів, синусів, тангенсів, довідника для мореплавців «Таблиці горизонтальних північних і південних широт», автор «Арифметики» — основного підручника з математики в Росії до середини XVIII ст.

◆ **165 років** від дня народження **Петра Федоровича Каптерєва** (1849–1922).

Російський педагог і психолог, професор, фахівець із проблем дошкільної педагогіки та сімейного виховання, дидактики, історії російської педагогіки, педагогічної психології, прихильник розвивального навчання, викладач середніх і вищих навчальних закладів Петербурга, Воронежської губернії, член Фребелівського й Петербурзького педагогічного товариств, редактор «Енциклопедії сімейного виховання й навчання» (57 вип.), учасник організації й проведення Всеросійських з'їздів із психології, педагогіки, сімейного виховання, автор праць «Педагогічний процес», «Історія російської педагогіки», «Дидактичні нариси», «Основні засади сімейного навчання» та ін.

20.07 ◆ **15 років** тому (1999) прийнято Постанову Кабінету Міністрів України «Про розвиток сільської загальноосвітньої школи».

◆ **710 років** від дня народження **Франческо Петрарки** (1304–1374).

Італійський поет, філософ, учений, один із зачинателів гуманістичної культури Відродження, новітнього мислення й дії, пропагандист античної культури й філософії, послідовник і прихильник давньогрецьких діячів; першим в історії на місце божественного знання мислитель ставить людське знання, самоцінність людини, можливості її самореалізації, є автором трактатів «Про власне незнання та незнання інших», «Про великих мужів старовини», «Моя таємниця», художніх творів — епічної поеми «Африка», «Книги пісень» — інтимної лірики (про кохання до Лаури).

21.07 ◆ **115 років** від дня народження **Ернеста Гемінгвея** (Хемінгуей; 1899–1961).

Американський письменник і журналіст, літератор певної теми й певного стилю (збірка оповідань «У наш час»), мандрівник і шукач пригод, учасник боротьби республіканської Іспанії проти фашизму (п'єса «П'ята колона», ро-

ман «По кому подзвін»), автор творів про «втрачене покоління» «Фієста», «Прощавай зброє!», книги спогадів «Свято, яке завжди з тобою», роману «За рікою, в затінку дерев», повісті-притчі «Старий і море», що є гімном людській мужності, лауреат Пулітцерівської премії, вищої літературної нагороди США (1953) і Нобелівської премії (1954).

22.07 ♦ **135 років** від дня народження **Володимира Івановича Барвінка** (1879–1943).

Український історик, візантолог, бібліограф, магістр богослов'я, викладач історії Петербурзького реального училища, співробітник ВУАН, секретар Всеукраїнського археологічного комітету (ВУАК), автор праць з історії православної церкви та її діячів, статей історико-юридичного змісту, бібліографічних описів стародруків київських книгозбірень, архівів Андріївської церкви, латинських і польських стародруків із архівів і бібліотек Москви й Петербурга.

♦ **90 років** від дня народження **Анатолія Аркадійовича Горчинського** (1924–2007).

Український режисер, композитор, співак, народний артист України (1994), творець музики до пісень і їх виконавець-бард, режисер Київського театру оперети, театрів Львова, Хмельницька, Тернополя (43 вистави), зокрема «Як наші діди парубкували» — В. Канівця, «Чорноморці» — М. Лисенка, «Сільва» — І. Кальмана, «Черниця і спокусник» — І. Тогобочного та ін., автор більш як 200 пісень — «Червона троянда», «Здрастуй», «Чужа кохана», пісенної перлини на вірші поета М. Луківа «Росте черешня в мамі на городі», збірки пісень, ліричних роздумів і сокровених спогадів «Троянди на пероні».

23.07 ♦ **День Преподобного Антонія Печерського.**

24.07 ♦ **День Рівноапостольної княгині Ольги.**

♦ **100 років** від дня народження **Ольги Іванівни Скорохової** (1914–1982).

Український і російський педагог, фахівець у галузі дефектології, літератор, кандидат педагогічних наук, дослідник проблем виховання й навчання сліпоглухонімих дітей (у дитинстві втратила слух і зір), учениця Івана Соколянського, відомого українського дефектолога, автор наукових і літературних творів, що становлять великий інтерес для науки, зокрема книги «Як я сприймаю навколишній світ», «Як я сприймаю, уявляю і розумію навколишній світ», перекладені багатьма іноземними мовами.

25.07-

28.07 ♦ **70 років** тому (1959) у Києві відбулася Республіканська нарада активу працівників освіти.

25.07 ♦ **55 років** тому (1959) було ухвалено постанову ЦК КП України «Про стан і заходи дальшого розвитку педагогічної науки в УРСР», що змінювала традицію розробки змісту освіти, використовувану від 30-х до початку 50-х років у СРСР, зокрема в УРСР.

26.07 ♦ **80 років** тому (1934) Всеукраїнський центральний виконавчий комітет (ВУЦВК) і Раднарком УСРР прийняли постанову «Про роботу масових бібліотек».

28.07 ♦ **День Рівноапостольного Великого князя Володимира.**

♦ **День хрещення Київської Русі-України.**

♦ **180 років** тому (1834) відбулося урочисте відкриття Київського Імператорського Університету св. Володимира, нині – Київський національний університет імені Тараса Шевченка, один із найстаріших і найпотужніших вищих навчальних закладів України; першим ректором якого був відомий український вчений, природознавець, фольклорист М. О. Максимович.

◆ **100 років** тому (1914) Австро-Угорщина оголосила війну Сербії, що стало початком Першої світової війни (1914–1918); у війну було втягнуто 38 країн.

◆ **210 років** від дня народження **Людвіга Фейєрбаха** (1804–1872).

Німецький філософ-матеріаліст, один із філософських попередників марксизму, критик ідеалізму Г. В. Гегеля (обґрунтував матеріалістичне розв'язання основного питання філософії), противник агностицизму — філософського вчення, яке заперечує можливість пізнання об'єктивного світу, обмежуючи пізнання сферою явищ.

◆ **190 років** від дня народження **Александра Дюма** (сина; 1824–1895).

Французький письменник, член Французької академії, автор роману «Дама з камеліями» й однойменної п'єси, на сюжет якої Дж. Верді написав оперу «Травіата», романів «Доктор Серван», «Троє сильних чоловіків», драм «Незаконний син», «Блудний батько», «Іноземка», збірки віршів «Гріхи молодості».

29.07 ◆ **165 років** від дня народження **Олени Пчілки** (справж. — Ольга Петрівна Косач; 1849–1930).

Українська письменниця, перекладач, фольклорист, етнограф, освітній і громадський діяч, член-кореспондент ВУАН УСРР, творець власної педагогічної системи, принципів родинної педагогіки, одна з найосвіченіших жінок свого часу, учасниця організації українських жіночих товариств, школи виховання молоді «Плеяда», член Гадяцької «Просвіти», редактор-видавець журналу «Рідний край» і журналу для дітей «Молода Україна», автор поетичних творів, віршів, казок для дітей, повістей, оповідань «Товаришки», «Півтора оселедця», п'єси «Весняний ранок Тарасовий», збірки «Українські колядки», творів «Орлове гніздо», «Наша літературна мова», «Вибори до

державної думи», перекладів російської та світової класики; мати Лесі Українки.

◆ **160 років** від дня народження **Георга Кершенштейнера** (1854–1932).

Німецький педагог, теоретик трудової школи, професор Мюнхенського університету, автор теорії громадянського виховання, перебудови навчальних планів і народних шкіл Мюнхена, введення активних методів навчання (з використанням навчальних посібників, практичних робіт, екскурсій), наукових праць з організації та методів трудового навчання, зокрема книг «Суть громадянського виховання», «Суть трудової школи», «Основні питання шкільної організації»; реформаторські ідеї вченого мали значний вплив на розвиток педагогічної теорії та шкільної практики в Європі перших десятиріч ХХ ст.

30.07 ◆ **70 років** тому (1944) було ухвалено постанову «Про боротьбу з дитячою безпритульністю в Україні».

СЕРПЕНЬ

У серпні відзначається:

◆ **100 років** від виходу «Педагогического журнала» (Полтава, 1914–1917) для народних шкіл Полтавської губернії, в якому друкувалися офіційні матеріали з питань освіти й школи, статті про кращі підручники й навчальні посібники для народних шкіл, пропагувався передовий педагогічний досвід, аналізувалися проблеми дошкільного виховання, професійної, середньої й вищої освіти, поліпшення становища вчителя.

1.08 ◆ **180 років** від дня народження **Іллі Петровича Деркачова** (справж. — Деркач; 1834–1916).

Український і російський педагог, засновник-методист початкової школи в Україні, дитячий письменник, пропагандист передових методів навчання, послідовник К. Д. Ушинського, організатор перших з'їздів народних учителів, учитель недільних шкіл Москви, гімназій Севастополя, Херсона, Одеси, автор статей із педагогіки й історії педагогіки, першої навчальної книжки для недільних шкіл «Книга для шкіл», українського букваря «Українська граматка», серії книжок для дітей «Бібліотека Ступина», праці зі школознавства «Як школу побудувати і обладнати».

◆ **125 років** від дня народження **Корнила Романовича Заклинського** (1889–1966).

Український педагог, поет, фольклорист, літературознавець, перекладач, культурно-освітній діяч, професор української приватної гімназії в м. Берегове, активіст Закарпатської «Просвіти», один із організаторів пластового руху, 1939 р. переїхав до Праги, де надалі провадив педагогічну працю й дослідження фольклору та літератури Закарпатської України, автор праць «Із минулого Закарпатської України», «Національне виховання», «До історії весільних обрядів у народній поезії», збірки «Народні оповідання про давнину», підручників із латинської мови, хрестоматії з української літератури, статей педагогічного та краєзнавчого змісту.

◆ **90 років** від дня народження **Жоржа Шарпака** (1924–2010).

Французький фізик-експериментатор, вчений українського походження, доктор фізики, професор Школи перспективних досліджень із фізики й хімії в Парижі, член французької АН і НАН США, лауреат Нобелівської премії (1992).

4.08 ◆ **100 років** тому (1914) емігрантами зі Східної України В. Дорошенком, А. Жуком, Д. Донцовим засновано у Львові «Союз визволення України» (СВУ).

◆ **140 років** від дня народження **Володимира Михайловича Артоболевського** (1874–1952).

Український зоолог-фауніст, зоогеограф, доктор біологічних наук, професор, популяризатор біологічних знань, учитель природознавства шкіл Києва, викладач Київського Фребелівського педагогічного інституту, професор Київського державного університету імені Т. Г. Шевченка, директор Зоологічного музею університету, автор праць, присвячених фауні птахів Чернігівської і Київської областей, Пензенської губернії й Чукотського півострова.

5.08 ◆ **170 років** від дня народження **Іллі Юхимовича Рєпіна** (1844–1930).

Російський художник-живописець українського походження, чие життя й творчість нероздільно пов'язані з Україною, педагог, професор і ректор Петербурзької АМ, член українського земляцтва (Санкт-Петербург), член Товариства пересувних художніх виставок, автор творів «Бурлаки на Волзі», «Хресний хід у Курській губернії», «Арешт пропагандиста», «Іван Грозний і син його Іван», української тематики «Запорожці», «Вечорниці», «Козачок», «Гайдамака», «Чорноморська вольниця», портретів діячів української культури Т. Шевченка, М. Мурашка, В. Тарновського, М. Костомарова, М. Драгомирова, Д. Багалія, один із засновників художніх навчальних закладів (рисувальних шкіл) у Києві, Одесі, Харкові.

◆ **115 років** від дня народження **Бориса Дмитровича Антоненка-Давидовича** (справж. — Давидов; 1899–1984).

Український письменник, мовознавець, публіцист, критик, перекладач, завідувач відділу народної освіти в Охтирці, учитель шкіл Вінничини, редактор журналів «Дніпро», «Барвінок», «Україна», член літературної організації «Ланка» (згодом МАРС), автор творів «Лицарі абсурду», «Смерть», «Слово матері», «Сибірські новели», мовознавчої праці «Як ми говоримо», циклу літературних

портретів «Здалека й зблизька», романів «Борг», «Нащадки прадідів», «За ширмою»; лауреат Державної премії України імені Т. Шевченка (1992, посмертно).

8.08 ♦ **195 років** від дня народження **Пантелеймона Олександровича Куліша** (1819–1897).

Український письменник, літературний критик, педагог-методист, історик, фольклорист, етнограф, перекладач, мовознавець, культурно-освітній діяч, учитель російської словесності й історії дворянських шкіл, училищ, гімназій Луцька, Києва, Рівного, викладач російської мови Петербурзького університету, засновник власної друкарні в Санкт-Петербурзі, видавець літературного альманаху «Хата» та журналу «Основа», дешевих книжок для народного читання під загальною назвою «Сільська бібліотека» (так званих «метеликів»), реформатор українського правопису (кулішівка), автор «Граматики», яка була й букварем, і читанкою, й підручником з арифметики, праць «Дещо про виховання дітей», «Про українську словесність», історичного роману-хроніки «Чорна рада», фольклорно-етнографічних «Записок о Южной Руси» (у 2-х т.), збірок оповідань, поезій, лірико-епічних поем, літературно-критичних статей, рецензій та наукових і публіцистичних праць.

♦ **180 років** від дня народження **Юрія Альбертовича Федьковича** (1834–1888).

Український письменник-демократ, перекладач, фольклорист, громадсько-культурний і просвітницький діяч Буковини, інспектор народних шкіл Вижницького повіту, пізніше — домашній вчитель, автор науково-популярних книжок для місцевого люду, упорядник першого на Буковині «Букваря», пісенника для народних шкіл, підручників для початкової школи, «Календарика» для дітей шкільного віку, розробник плану реорганізації системи освіти на Буковині, редактор видавництва при товаристві

«Просвіта» у Львові, видавець і редактор газети «Буковина» (Чернівці), автор збірок поезій, оповідань, повістей, статті «Про школу і шкільні підручники».

9.08 ♦ **95 років** тому (1919) Міністерство народної освіти УНР видало розпорядження щодо організації українських бібліотек у середніх школах усіх типів.

10.08 ♦ **75 років** від заснування (1939, Київ) Державної історичної бібліотеки України (нині — Національна історична бібліотека України) на базі книжкових фондів київських Історичного й Антирелігійного музеїв — всеукраїнського депозитарію історичної літератури та методичного центру в галузі історико-краєзнавчої бібліотечної діяльності й наукової бібліографії з історії України.

♦ **50 років** тому (1964) було ухвалено постанову ЦК КПРС і Ради Міністрів СРСР «Про зміну строку навчання в середніх загальноосвітніх трудових політехнічних школах з виробничим навчанням» (строк навчання з трирічного змінили на дворічний шляхом переведення середніх загальноосвітніх шкіл із виробничим навчанням з 11-річного на 10-річний термін навчання, що означало перехід школи на новий зміст освіти).

♦ **175 років** від дня народження **Олександра Григоровича Столетова** (1839–1896).

Російський фізик, професор і викладач Московського університету, творець першого фотоелемента, методу фотоелектричного контролю інтенсивності світла, організатор першої університетської фізичної лабораторії й ініціатор створення фізичного інституту при Московському університеті, автор праць з електромагнетизму, оптики, молекулярної фізики, філософських питань науки.

♦ **120 років** від дня народження **Михайла Михайловича Зощенка** (1894–1958).

Російський письменник-гуморист українського походження, критик, перекладач творів письменників народів світу, зокрема творів українських письменників П. Панча, Н. Рибака, О. Гаврилюка, член літературної групи «Серапіонові брати», автор сатиричних творів, фейлетонів, збірки гумористичних новел «Голуба книга», повісті «Чорний принц», «Історія одного життя», комедій «Шановний товариш», «Парусиновий портфель», автобіографічної повісті «Перед сходом сонця», біографічної повісті «Тарас Шевченко», творів для дітей тощо.

11.08 ♦ 210 років від дня народження **Володимира Федоровича Одоєвського** (1804–1869).

Російський письменник і журналіст, музичний критик і музикознавець, педагог-демократ, громадський діяч, пропагандист передових педагогічних і методичних знань з навчання й виховання дітей, один із організаторів шкільного навчання селянських дівчаток і підготовки з них учителів народних училищ, організатор дитячих притулків, директор Рум'янцевського музею, заступник директора Публічної бібліотеки в Петербурзі, основоположник російського класичного музикознавства, автор праць «Азбука для використання в дитячих притулках», «Наука до науки. Книжка дідуса Ірини», «Казки і оповідання для дітей»; підручників з хімії, граматики, арифметики, історії, фізики і географії, посібників для вчителів, сільських училищ, науково-популярної книжки «Сільське читання».

12.08 ♦ Всесвітній день молоді.

13.08 ♦ 185 років від дня народження **Івана Михайловича Сеченова** (1829–1905).

Російський природодослідник, фізіолог, мислитель-матеріаліст, психолог, засновник вітчизняної фізіології, психології та першої в Росії наукової фізіологічної школи, почесний член Петербурзької АН, професор Медико-хірургічної академії Петербурга, Новоросійського універ-

ситету в Одесі, Петербурзького й Московського університетів, автор праць «Рефлекси головного мозку», «Елементи думки», «Автобіографічні записки».

14.08 ♦ Перший (Медовий) Спас. Маковія.

15.08 ♦ 195 років від дня народження **Григорія Павловича Галагана** (1819–1888).

Український меценат, великий землевласник, громадський і земський діяч, засновник приватного навчального закладу — колегії Павла Галагана в Києві (1871), голова Південно-Західного відділу Російського географічного товариства й культурно-просвітницького товариства «Громада», один із засновників навчальних закладів (гімназій) у Прилуках та с. Дігтярях, учасник складання проекту положень про скасування кріпацтва, що згодом впроваджував у життя Селянську реформу 1861 р.; член Київської археологічної комісії, Державної ради, знавець історії України, автор «Збірника етнографічних матеріалів, які стосуються Малоросії» та «Южноруських пісень з голосами».

17.08 ♦ 250 років від дня народження **Максима Федоровича Берлінського** (1764–1848).

Український історик, педагог, перший київський археолог, викладач учительської семінарії в Санкт-Петербурзі, вчитель історії географії, директор Головного народного училища Києва (з 1809 р. — Перша київська гімназія), викладач Київської академії, почесний член Київської археологічної комісії, дослідник монастирських бібліотек, літописів, один із організаторів і голова першого правління Київського університету, один із організаторів Тимчасового комітету для дослідження старожитностей Києва, автор підручника «Коротка російська історія для юнацтва», ґрунтовної праці «Історія міста Києва» (IX–XVIII ст.), «Історичний огляд Малоросії та міста Києва».

◆ **170 років** від дня народження **Єлизавети Миколаївни Водовозової** (1844–1923).

Російський педагог, дитяча письменниця, послідовниця К. Д. Ушинського, що зробила значний внесок у теорію дошкільного виховання, перша в дошкільній педагогіці повністю розкрила проблеми розумового й морального виховання дитини, починаючи з раннього віку; великого значення надавала рухливим іграм, естетичному вихованню, пробудженню в дитини самостійної думки (розробила програму практичних спостережень), автор праці для вихователів і батьків «Розумове та моральне виховання дітей від першого вияву свідомості до шкільного віку», мемуарів про кріпосну систему виховання, що існувала в Росії в 40–60 роках XIX ст., казок та байок для дітей.

19.08 ◆ **Преображення Господнє. Другий (Яблуневий) Спас.**

20.08 ◆ **90 років** від дня народження **Платона Григоровича Костюка** (1924–2010).

Український нейрофізіолог, біофізик, експериментатор, організатор науки, громадський діяч, професор, академік АН УРСР, АН СРСР, віце-президент НАН України, Герой Соціалістичної Праці, Герой України (2007), викладач Київського університету, директор Інституту фізіології імені О. Богомольця АН УРСР, організатор школи мікроелектродного вивчення діяльності нервових клітин, засновник журналу «Нейрофізіологія», співавтор і редактор підручників «Біофізика», «Фізіологія людини» (у 4 т.), «Нервова система», лауреат премії АН СРСР імені І. Павлова (1962), премії АН СРСР імені І. Сеченова (1977), Державної премії УРСР (1976), премії імені О. Богомольця (1987), Державної премії України (1992).

21.08 ◆ **225 років** від дня народження **Огюстена Луї Коші** (1789–1857).

Французький математик, член Паризької АН, почесний член Петербурзької АН, член Лондонського Королівського

товариства, автор понад 700 наукових математичних робіт, в яких закладено основи сучасної математики – теорії функцій, математичної фізики, математичного аналізу, розвинуто теорію рядів, інтегральне числення, у геометрії узагальнено теорію багатогранників, виведено рівняння площини тощо.

22.08 ◆ **70 років** від дня народження **Юрія Леонідовича Трофімова** (1944–2007).

Український психолог, педагог, інженер, доктор психологічних наук, професор, член-кореспондент АПН України, фахівець у галузі психології праці, інженерної психології й ергономіки, почесний член Інтернаціональної асоціації з вивчення людських відносин (США), президент Ергономічної асоціації України, завідувач кафедри загальної й інженерної психології Київського університету імені Т. Шевченка, автор підручників «Психологія», «Інженерна психологія», монографії «Технічна творчість у САПР. Психологічні аспекти».

23.08 ◆ **День Державного Прапора України.**

24.08 ◆ **День Незалежності України.** Національне свято.

1991 – Верховна Рада УРСР прийняла Акт проголошення незалежності України.

◆ **140 років** від дня народження **Івана Раковського** (1874–1949).

Український антрополог і зоолог, педагог, громадський діяч, учитель гімназій Коломиї і Львова, працівник Дослідницького інституту Сходу (Відень), учень антропологічних студій Ф. Вовка (Санкт-Петербург) щодо расової будови України, професор зоології й антропології Українського (таємного) університету у Львові, дійсний член і голова НТШ (з 1939 р. в еміграції), головний редактор «Української загальної енциклопедії» (у 3 т.), автор праць із зоології безхребетних, антропології, шкільних підруч-

ників із природознавства, праці «Новий світогляд сьогочасної науки».

25.08 ♦ 270 років від дня народження **Йогана Готфріда Гердера** (1744–1803).

Німецький філософ, письменник-просвітител, педагог, історик, перекладач, послідовник Лессінга, один із основоположників вивчення слов'янських мов у західноєвропейській філософії, один із лідерів загальнонімецького літературного руху «Бурі й натиску», дослідник усної народної творчості, питань мови, яку вважав головним засобом збереження національної індивідуальності й розвитку загальнолюдської культури загалом, видавець (разом із Гете) збірника «Про німецьке мистецтво», автор творів «Трактат про походження мови», «Ідеї стосовно філософії історії людства», праць із етики, драм «Брут», «Розкутий Прометей», збірки «Голоси народів у піснях».

♦ 90 років від дня народження **Павла Архиповича Загребельного** (1924–2009).

Український письменник, літературознавець і літературний критик, журналіст часопису «Вітчизна» (Київ), головний редактор газети «Літературна Україна», що стала трибуною шістдесятників, перший секретар правління Спілки письменників України, голова Комітету з Державних премій УРСР імені Т. Шевченка, автор диалогії «Європа 45» і «Європа. Захід», історичних романів «Диво», «Смерть у Києві», «Євпраксія», «Роксолана», «Я, Богдан», «Тисячолітній Миколай» та ін., сценаріїв, за якими знято фільми «Ракети не повинні злетіти», «Перевірено — мін немає», «Ярослав Мудрий»; лауреат Державної премії УРСР імені Т. Г. Шевченка (1974), Державної премії СРСР (1980).

27.08 ♦ 240 років від дня народження **Павла Павловича Білецького-Носенка** (1774–1856).

Український педагог, письменник, байкар, мовознавець, перекладач, етнограф, художник, учасник битви при Оча-

кові, штурму Праги, член Товариства наук при Харківському університеті, наглядач повітового училища в Прилуках, засновник двокласного народного училища й приватного пансіону для шляхетних дітей, попечитель шкіл Прилуцького повіту, укладач підручників із логіки, естетики, «Граматики малоросійської мови», автор першого «Словника української мови», бурлескно-травестійної поеми «Горпиниада...», історичного роману «Зиновій Богдан Хмельницький», п'єси «Іван Золотаренко», байок, балад, казок.

28.08 ♦ Успіння Пресвятої Богородиці. Перша Пречиста.

♦ 265 років від дня народження **Йогана Вольфганга Гете** (1749–1832).

Німецький поет, прозаїк, драматург, природознавець, мислитель і бібліотекар, вчений, державний діяч, іноземний почесний член Петербурзької АН, ініціатор відродження жанру балади, основоположник соціального роману й роману ідей, керівник Веймарської бібліотеки, офіційний попечитель Йенської університетської бібліотеки, автор праць із питань педагогіки, зокрема «Роки навчання Вільгельма Мейстера», в якому описується утопічна «педагогічна провінція», роману «Страждання молодого Вертера», поеми «Герман і Доротея», трагедій «Фауст», «Егмонт».

30.08 ♦ 135 років від дня народження **Адольфа Фер'єра** (1879–1960).

Швейцарський педагог, один із лідерів так званого нового виховання, викладач різного типу «нових шкіл» і Женевського університету, професор Інституту Ж.-Ж. Руссо в Женеві, один із організаторів Міжнародного бюро освіти, один із засновників Міжнародної ліги нового виховання, організатор Міжнародної школи (у Флоріссані), де маленькі діти навчалися за методом Монтесорі, вихованці середнього віку – за методом Декролі, а дорослі – за ре-

комендаціями Віннетка-плану; автор праць із розвитку ідей нового виховання й організатор навчальних закладів, що застосовували ідеї нового виховання на практиці.

31.08 ♦ **265 років** від дня народження **Олександра Миколайовича Радищева** (1749–1802).

Російський письменник, філософ-матеріаліст, просвітитель, основоположник революційних традицій у російському визвольному русі, творець проектів демократизації суспільства, створення правової держави, перебудови судочинства й правоохоронних органів, автор філософсько-публіцистичного твору «Подорож із Петербурга до Москви» (за твір його засуджено до страти, яку було замінено засланням до Сибіру); філософських творів «Про людину, її смертність і безсмертя», «Міркування про працю й неробство», автобіографічної повісті «Житіє Федора Васильовича Ушакова», першого революційного поетичного твору в Росії – оди «Вольність».

♦ **140 років** від дня народження **Едуарда Лі Торндайка** (1874–1949).

Американський психолог і педагог, професор Колумбійського університету й педагогічного коледжу в Нью-Йорку, член Національної АН США, один із попередників біхевіоризму, фахівець з порівняльної психології й проблем навчання, творець експериментальної педагогіки й педології, впровадження об'єктивних методів у дослідження процесу навчання, що вплинуло на розвиток програмованого навчання; творець нової психологічної системи математичної освіти «Психологія арифметики», «Нові методи викладання арифметики», «Питання викладання алгебри», автор праць «Педагогічна психологія», «Принципи навчання на основі психології», «Психологія навчання дорослих».

ВЕРЕСЕНЬ

У вересні відзначається:

- ♦ **95 років** від розробки (1919) спеціалізованою комісією при Міністерстві освіти на чолі з П. І. Холодним «Проекту єдиної школи в Україні» (у 3 т.), надрукувати вдалося лише перший том у Кам'янці-Подільському. Проект є освітнім документом, де втілено найкращі ідеї українських і зарубіжних педагогів, визначено мету реформування шкільної системи освіти в Україні, зокрема створення єдиної національної, діяльної, виховальної загальноосвітньої школи; документ водночас є важливим джерелом в історії української освіти.

1.09 ♦ **День знань.**

- ♦ **75 років** від дня нападу (1939) фашистської Німеччини на Польщу. Початок Другої світової війни.

2.09 ♦ **1945 – підписано Акт про беззастережну капітуляцію Японії.** Закінчення Другої світової війни.

3.09 ♦ **150 років** від дня народження **Мусія Степановича Кононенка** (1864–1922).

Український письменник, економіст, громадський діяч, член «Братства тарасівців», популяризатор української друкованої продукції, один із учасників підготовки «Словаря української мови» (завершено Б. Грінченком), активний учасник просвітніх і громадських заходів у роки української революції 1917–1921 рр., автор збірок віршів, поем, балад, віршованих казок, оповідань, повістей «На селі», «Буденне життя», в яких показував просвітницьку діяльність інтелігенції на селі; творів, присвячених Т. Шевченку «Оповідання про Т. Шевченка», «Спомини і анекдоти про Т. Г. Шевченка», «На Шевченковій могилі» та ін.; книг «Кооперативи Лубенського повіту», «Про мо-

нархію та демократичну республіку»; творів на історичні теми «Мазепа», «Заповіт Ярослава Мудрого», «Українка».

◆ **135 років** від дня народження **Олександра Матвійовича Астряба** (1879–1962).

Український педагог, математик-методист, професор, заслужений діяч науки УРСР, викладач математики й організатор навчального процесу першого в Україні комерційного Жіночого училища нового типу, реформатор викладання шкільного курсу математики, завідувач відділу методики математики УНДІП, член редколегії журналу «Радянська школа», організатор і керівник методико-математичної школи в УРСР, автор підручників, навчальних і методичних посібників з математики, зокрема: «Наочна геометрія», «Геометрія для трудшкіл», «Задачник по наочній геометрії», «Перші уроки з алгебри», «Викладання арифметики у семирічній школі», а також статей з історії математики та її викладання; лауреат премії імені К. Д. Ушинського.

4.09 ◆ **120 років** від дня народження **Геннадія Євгеновича Жураківського** (1894–1955).

Український і російський педагог, доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПН РРФСР, фахівець у галузі історії педагогіки, активний учасник реформування освіти в Україні 20-х років ХХ ст., викладач гуманітарних предметів у середніх школах, науково-педагогічний працівник вищих навчальних закладів Києва й Москви, професор кафедри педагогіки Педагогічного інституту імені Н. К. Крупської, автор наочних посібників з історії педагогіки, посібника для педагогічних навчальних закладів «Історія педагогіки в зв'язку з історією класової боротьби», праць «Школа і краєзнавство», «Закордонна школа сьогоднішнього дня», «Історія античної педагогіки», «Педагогічні ідеї Макаренка» та ін.

6.09 ◆ **90 років** від дня народження **Михайла Юліановича Брайчевського** (1924–2001).

Український історик й археолог, нумізмат, мистецтвознавець, подвижник української державності й української національної ідеї, доктор історичних наук, професор, член Вільної української академії наук (США), НТШ (Львів), голова київського осередку Українського історичного товариства, професор університету «Києво-Могилянська академія», делегат Установчого з'їзду Народного руху України (1989), автор монографій «Коли і як виник Київ», «Біля джерел слов'янської державності», «Походження Русі», «Конспект історії України», «Анти», найвідомішої праці «Приєднання чи возз'єднання?», низки публікацій історичних джерел і пам'яток історіографії; лауреат премій імені М. Грушевського та Фондації Омеляна й Тетяни Антоновичів (США).

7.09 ◆ **255 років** від дня народження **Івана Степановича Ризького** (1759–1811).

Український і російський філософ, логік, доктор філософії, академік російської АН, сучасник Канта, що в естетичних міркуваннях спирався однак на творчість Вольфа, Дідро, Жерара; професор і перший ректор Харківського університету, викладач філософських дисциплін у семінарії й Петербурзькому кадетському корпусі, секретар святішого Синоду, автор одних із перших у Росії підручників з логіки, посібника з риторики, ґрунтового викладу теорії словесності, зокрема «Умослів'я, або Розумова філософія», «Досвід риторики...», «Вступ до словесності», «Наука віршотворення» та інших наукових праць.

8.09 ◆ **Міжнародний день грамотності (письменності).**

◆ **25 років** тому (1989) відбувся Установчий з'їзд Народного руху України.

9.09 ♦ **245 років** від дня народження **Івана Петровича Котляревського** (1769–1838).

Український поет і драматург, театральний і громадський діяч, педагог-просвітитель, перший класик нової української літератури, домашній вчитель, наглядач «Будинку виховання бідних дворян», попечитель полтавських богоугодних закладів, військовослужбовець, учасник Російсько-турецької війни (1806–1812), один із організаторів і художній керівник Полтавського професійного театру, для якого було написано п'єси «Наталка Полтавка», «Москаль-чарівник», що дали початок новій українській драматургії, книгохранитель полтавського відділу Російського бібліотечного товариства, автор поеми «Енеїда» — першого твору нової української літератури, написаного народною мовою.

♦ **95 років** від дня народження **Олени Михайлівни Апанович** (1919–2000).

Український історик-медієвіст, архівіст, археограф, письменниця, філолог, дослідник і популяризатор історії українського козацтва, української рукописної книги XVI–XVIII ст., життя й діяльності академіка В. Вернадського в Україні, автор праць з історії українського середньовіччя, зокрема Козацької доби — «Гетьмани України і кошові отамани Запорізької Січі», «Запорозьке військо, його устрій та бойові дії під час російсько-турецької війни 1768–1774 рр.», оповідань з історії для дітей тощо; лауреат Державної премії України імені Т. Шевченка (1994) та премії Фондації Омеляна і Тетяни Антоновичів (США, 1995).

10.09 ♦ **85 років** від заснування (1929) Харківського державного бібліотечного інституту, з листопада 1964 р. до червня 1998 р. Харківський інститут культури, нині Харківська державна академія культури.

♦ **120 років** від дня народження **Олександра Петровича Довженка** (1894–1956).

Український кінорежисер, письменник, художник-графік, громадський діяч, заслужений діяч мистецтв, народний артист РРФСР, фундатор національного кінематографа, учитель за фахом (учителював в училищах Житомира), секретар Київського губернського відділу народної освіти й мистецтва, кінорежисер і сценарист Одеської кіностудії, Київської студії художніх фільмів, «Мосфільму»; викладач і професор Всесоюзного державного інституту кінематографії (ВДІК), постановник шедеврів світового кінематографа «Звенигора», «Арсенал», «Земля», першого звукового фільму «Іван», автор кіноповістей «Україна в огні», «Щорс», «Повість полум'яних літ», «Поема про море», автобіографічної повісті «Зачарована Десна»; лауреат Державної премії СРСР (1941, 1949) та Ленінської премії (1959, посмертно).

11.09 ♦ **85 років** тому (1929) ЦВК і РНК СРСР ухвалили постанову «Про встановлення єдиної системи індустріально-технічної освіти», згідно з якою кожна установа індустріально-технічної освіти готувала робітників певного рівня кваліфікації відповідно до практичних потреб певної галузі народного господарства.

♦ **5 років** тому (2009) вийшов наказ міністра Міністерства освіти і науки України «Про затвердження нової редакції Концепції профільного навчання у старшій школі».

♦ **290 років** від дня народження **Йогана Бернгарда Базедова** (1724, ін. 1723–1790).

Німецький педагог, основоположник педагогічної течії філантропізму, пропагандист ідей Я. Коменського, Дж. Локка, Ж.-Ж. Руссо, прихильник використання активних методів навчання й виховання — ручної праці, екскурсій та ігор, засновник виховного закладу — «школи людинолюбства та добрих звичаїв» — філантропін для реалізації своїх ідей на практиці; автор праць «Представлення друзям людини», «Методичне керівництво для

батьків і матерів сімейств і народів», «Керівництво з початкового навчання» (у 4 т.).

◆ **150 років** від дня народження **Павла Арсеновича Грабовського** (1864–1902).

Український поет, публіцист, перекладач, політичний і громадський діяч, представник української інтелігенції, яка вела боротьбу за національну волю України, тісно пов'язуючи її з рухом за соціальне визволення; учасник народного руху, член Харківської групи організації «Чорний переділ», за участь у якій, а також за складання й поширення прокламацій, протесту-відозви «Русському правительству» тричі заарештовувався (Вілюйськ, Якутськ, Тобольськ — останні пункти страдницького життєвого шляху поета); автор збірок поезій «Пролісок», «З півночі», «Кобза», творів педагогічного змісту «Дещо про освіту на Україні», «Про розвиток шкільної освіти в Ахтирському повіті Харківської губернії», «Лист до молоді української» і циклу віршів для дітей «В школу», «Сироти», «До дітей», «Дітям».

13.09 ◆ **День фізичної культури й спорту.**

◆ **День українського кіно.**

◆ **180 років** від дня народження **Анатолія Патрикійовича Свидницького** (1834–1871).

Український письменник, педагог, етнограф, фольклорист, публіцист, громадський діяч, член Київської громади, учитель-методист із української та російської мов Миргородської повітової школи, організатор недільних шкіл і громадської бібліотеки в Миргороді, автор підручників для початкової школи з української мови, філософської праці «Вимова наша українська і потреби нашого орфографування», роману-хроніки «Люборацькі», фольклорно-етнографічних нарисів «Відьми, чарівниці й опирі», «Злий дух», «Великдень у подолян».

15.09 ◆ **Міжнародний день демократії.**

◆ **15 років** тому (1999) постановою Кабінету Міністрів України затверджено «Національну програму патріотичного виховання населення, формування здорового способу життя, розвитку духовності та зміцнення моральних засад суспільства».

◆ **225 років** від дня народження **Джеймса Фенімора Купера** (1789–1851)

Американський письменник-романтик, основоположник історичного, авантюрного й соціально-критичного роману в літературі США, автор 32 пригодницьких романів, світову славу якому принесли п'ять романів із серії «Повісті про шкіряну панчошу» — «Піонери», «Останній із могікан», «Прерія», «Слідопит», «Звіробій», а також романи на морську тематику «Лоцман», «Червоний Корсар», «Морська чарівниця», «Мисливець на бджіл».

◆ **210 років** від дня народження **Михайла Олександровича Максимовича** (1804–1873).

Український учений-енциклопедист, природознавець, історик, фольклорист, етнограф, письменник, педагог-просвітитель, бібліограф, доктор біологічних наук, член-кореспондент Петербурзької АН, фундатор вітчизняної природознавчої науки, перший ректор і професор Київського університету св. Володимира, один із основоположників нової української бібліографії, автор праць із ботаніки, зоології, літератури, лінгвістики, бібліографії й книгознавства, історії стародавнього Києва, укладач збірок «Малоросійські пісні», «Українські народні пісні», переклав на українську мову (вперше) «Слово про Ігорів похід», упорядник і видавець альманаху «Київлянин» (у 3 кн.), альманаху «Українець» (у 3 кн.), що започаткували розвиток української журналістики.

17.09 ♦ **150 років** від дня народження **Михайла Михайловича Коцюбинського** (1864–1913).

Український письменник, мислитель революційно-демократичного напрямку, освітянсько-громадський і культурний діяч, публіцист, майстер психологічної новели, народний учитель шкіл Вінниччини, редактор газети «Волинь» (Житомир), член нелегального товариства «Братство тарасівців», голова Чернігівського товариства «Просвіта», автор статей і художніх творів про безправне становище народних учителів, питання наявної системи виховання й навчання дітей, навчання рідною мовою, значення літератури для дітей, автор дитячих книжок, що повинні бути «підручником життя», зокрема «Андрій Соловейко, або Вченіє світ, а невченіє тьма», «Маленький грішник», «Харитя», «Шкільна справа», оповідань про тяжке становище малоземельного селянства («Дорогою ціною», «Ціпов'яз»), повістей «Фата моргана», «Тіні забутих предків», «Хвала життю» тощо.

♦ **140 років** від дня народження **Володимира Федоровича Дурдуківського** (1874–1938).

Український педагог-практик, літературознавець, освітній діяч, викладач історії в жіночій гімназії Євсеєвої, член Київської громади, співробітник журналу «Киевская старина», один із засновників Київської «Просвіти» та Всеукраїнської спілки вчителів і діячів народної освіти, член редколегії часопису «Вільна українська школа», автор проекту програми для дослідної роботи в справі вивчення ланкової системи праці в трудовій школі, директор Першої української гімназії імені Т. Г. Шевченка в Києві, член Центральної Ради й уряду УНР, керівник науково-педагогічної комісії ВУАН, автор статей із питань діяльності національної школи, гармонійного розвитку людини, створення нової за змістом і методами праці школи, зокрема «Дитяче шкільне самоврядування», «Нові

українські школи», «З практики трудової школи», «Шевченківська школа: З досвіду школи ім. Т. Шевченка».

18.09 ♦ **195 років** від дня народження **Жана Бернара Фуко** (1819–1868).

Французький фізик-експериментатор, член Паризької АН і Лондонського королівського товариства, член-кореспондент Берлінської й Петербурзької АН, винахідник «маятника Фуко», що підтверджує факт добового обертання Землі навколо своєї осі, автор праць із оптики, механіки, електромагнетизму тощо.

♦ **85 років** від дня народження **Алли Олександрівни Горської** (1929–1970).

Українська художниця й діячка правозахисного руху 60-х років в УРСР, член Спілки художників УРСР, керівник художньої секції Клубу творчої молоді «Сучасник», учасниця дисидентського руху 1960–1980 рр., політичних судів, викладач малюнка Республіканської художньої школи, співавтор вітражу «Тарас Шевченко» у фойє Київського університету, автор живописних полотен «Прип'ять. Пором», «Абетка», «Хліб», монументальних творів-мозаїк і розпису в Києві, Донецьку, Маріуполі, Краснодарі; версії обставин трагічної смерті художниці лунають і до сьогодні.

20.09 ♦ **День винахідника й раціоналізатора.**

♦ **85 років** від дня народження **Івана Олексійовича Світличного** (1929–1992).

Український поет-перекладач, мовознавець, літературний критик, правозахисник, відповідальний секретар журналу «Радянське літературознавство», завідувач відділу критики журналу «Дніпро», науковець Інституту літератури й Інституту філософії АН УРСР, організатор культурного й наукового життя творчої молоді 60-х років, член міжнародного ПЕН-клубу, автор поетичних творів «Художній метод», «Гратові сонети», «Люблю вітчизну», «Со-

нет вдячності», збірки поетичних перекладів і статей «Серце для куль і для рим», творів для дітей «Як гусак говорив так-так-так», «Змій грамотій», «Побрехеньки для Яреми»; лауреат Державної премії України імені Т. Шевченка (1994, посмертно).

21.09 ♦ **Міжнародний день миру.**

♦ **Різдво Пресвятої Богородиці Марії (Друга Пречиста).**

♦ **140 років** тому (1874) відбулося офіційне відкриття Глухівського учительського інституту, який готував учителів для міських училищ; нині це — Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка, вищий педагогічний навчальний заклад європейського зразка, що робить вагомий внесок у розвиток національної освіти й науки.

♦ **85 років** тому (1929) ВУЦВК і РНК ухвалили постанову «Про установи виховання для дефективних дітей і підлітків», згідно з якою для глухонімих, сліпих, розумово відсталих дітей і підлітків устанавлювалася система установ соціального виховання — дитячі садки, трудові школи, навчально-виробничі майстерні, школи-інтернати.

23.09 ♦ **185 років** від дня народження **Фрідріха Дітгеса** (1829–1896).

Німецький педагог, керівник ліберального німецького й австрійського учительства, вчитель народних шкіл, директор учительської семінарії й шкільний інспектор, керівник учительського інституту у Відні, видавець журналу «Педагогіум», послідовник Коменського, Песталоцці, Дістервега, автор посібників із методики початкової освіти, історії й теорії навчання та виховання для вчителів і вихователів, зокрема «Історія виховання і навчання», «Нариси педагогіки», «Методика початкового навчання».

♦ **80 років** від дня народження **Миколи Миколайовича Гльницького** (1934).

Український літературознавець, критик, поет, перекладач, доктор філософських наук, член президії й голова філософської секції НТШ, професор Львівського університету імені Івана Франка, член-кореспондент НАН України, заступник головного редактора журналу «Жовтень» (нині «Дзвін»), автор поетичних збірок «Земні артерії», «Мозаїка доріг», «За роком рік», праць з історії українського письменства, літературно-критичних статей, портретів і нарисів, зокрема «Таємниці музики», «Енергія слова», «На вістрі серця і пера», упорядник збірок народних пісень; лауреат Всесоюзної премії в галузі літературно-художньої критики (1985), премій імені О. І. Білецького, імені І. Я. Франка, імені Богдана Лепкого.

25.09 ♦ **185 років** тому (1829) згідно з царським указом в Одесі було засновано Міську публічну бібліотеку (відкрито 27.04.1830 р.) — другу в Російській імперії, першу в Україні публічну бібліотеку, з 1.09.1930 р. — Одеська державна наукова бібліотека, нині Одеська Національна наукова бібліотека імені Максима Горького.

26.09 ♦ **Європейський день мов.**

♦ **165 років** від дня народження **Івана Петровича Павлова** (1849–1936).

Російський вчений-фізіолог, академік Петербурзької АН і АН СРСР, основоположник вчення про вищу нервову систему, фахівець трьох напрямів – фізіології кровообігу, фізіології травлення та вищої нервової діяльності, розробник методу умовних рефлексів, вчення про дві сигнальні системи, типи нервової системи, що відіграло велику роль у розвитку фізіології, медицини, психології й педагогіки, засновник найбільшої фізіологічної школи в СРСР, почесний член багатьох іноземних академій, університетів і наукових товариств; лауреат Нобелівської премії (1904);

у галузі фізіології затверджено премію імені Павлова й Золоту медаль його імені.

27.09 ♦ **125 років** від дня народження **Олександра Костянтиновича Дорошкевича** (1889–1946).

Український літературознавець, педагог, критик, доктор філософських наук, професор Київського університету, редактор журналів «Вільна українська школа», «Життя і революція», завідувач відділу української літератури XIX ст. Інституту літератури АН УРСР і кафедри української літератури Київського університету, один із провідних критиків 20-х років XX ст., дослідник творчості класиків української літератури, українсько-російських зв'язків, автор підручника «Українська література», «Хрестоматії з історії української літератури», посібника з методики викладання літератури «Українська література в школі», «Досвід методичної побудови уроку словесності», праць про творчість діячів українського й російського письменства.

28.09 ♦ **10 років** тому (2004) Указом Президента України затверджено «Національну доктрину розвитку фізичної культури і спорту».

♦ **96 років** від дня народження **Василя Олександровича Сухомлинського** (1918–1970).

Український педагог-гуманіст, учитель, мислитель, дитячий письменник, член-кореспондент АПН РРФСР, СРСР, Герой Соціалістичної Праці, фахівець у галузі теорії й методики виховання дітей у школі та родині, директор Павлівської середньої школи, що на Кіровоградщині, автор праць «Серце віддаю дітям», «Народження громадянина», «Листи до сина», оповідань і казок для дітей; лауреат Державної премії УРСР (1974, посмертно).

♦ **85 років** від дня народження **Дмитра Васильовича Павличка** (1929).

Український поет, журналіст, літературознавець, критик, перекладач, громадський, державний і політичний діяч, Герой України, заслужений діяч культури Польщі, завідувач відділу поезії журналу «Жовтень» (нині «Дзвін»), головний редактор журналу «Всесвіт», народний депутат України (1990–1994; 1998–1999), один із засновників Товариства української мови імені Т. Шевченка, Народного руху України; один із авторів Акта проголошення незалежності України 24 серпня 1991 р.; автор поетичних збірок «Правда кличе», «Гранослов», «Таємниця твого обличчя», «Сонети», «Покаянні псалми», «Рубаї», літературно-критичних і політичних статей та есе, поезій, на слова яких створено десятки пісень («Два кольори», «Явір і Яворина», «Лелеченьки» та ін.); лауреат Державної премії УРСР імені Т. Шевченка (1977), Міжнародної премії Омеляна і Тетяни Антоновичів (2004).

30.09 ♦ **Всеукраїнський день бібліотек.**

♦ **День Віри, Надії, Любові та їхньої матері Софії.**

ЖОВТЕНЬ

У жовтні відзначається:

- ♦ **55 років** від створення (1959) Українського відділення Товариства психологів, головними завданнями якого стали розвиток психологічної науки й практичної психології, обмін досвідом, проведення організаційно-методичних заходів психологів освітянських закладів, пропагування психологічних знань, організація й проведення конгресів, симпозіумів, конференцій і видання їх матеріалів.

♦ **15 років** від виходу (1999) наукового інформаційного журналу «Новий колегіум», що видається за сприяння Ради ректорів Харківського центру ВНЗ.

1.10 ♦ Міжнародний день музики.

♦ **55 років** тому (1959) у Києві створено Товариство культурних зв'язків із українцями за кордоном.

2.10 ♦ **175 років** від дня народження **Остапа Михайловича Левицького** (1839–1903).

Український поет, перекладач, редактор віденського журналу «Страхопуд», львівської газети «Русь», учитель реальних шкіл Ярослава (тепер Польща) і Станіслава (тепер Івано-Франківськ), автор творів польською й українською мовами, зокрема поеми «Біженці», ліричних віршів «Під вечір», «Сповідь», «Любов», «Тарасе», перекладів поезій Г. Гейне, К. Уейського, Г. Лессінга, лібрето опери «Галька» С. Монюшка, статті «Південноруська жінка в XVI–XVII ст.»

♦ **145 років** від дня народження **Могандаса Ганді** (1869–1948).

Індійський філософ і педагог, релігійний і національний лідер, засновник філософського вчення «гандизму», реформатор індуїзму, духовний провідник, удостоєний почесного імені Магатма («Велика душа»), один із засновників «Асоціації з питань освіти індійців» і школи «Фенікс», що діяла на основі його принципів виховання, автор праць «Індійське самоуправління», «Освіта на рідних мовах», «Існуюча система освіти», «План національної освіти», «Ідеальна початкова школа для дітей» та ін.

♦ **110 років** від дня народження **Грехема Гріна** (1904–1991).

Англійський письменник, учасник міжнародного руху «За без'ядерний світ», автор психологічних романів «Це поле битви», «Влада і слава», «Тихий американець», «Наш ре-

зидент у Гавані», «Комедіанти», «Людський фактор» та ін., у яких порушуються морально-психологічні, соціально-політичні й філософсько-етичні проблеми, автобіографічного твору «Таке життя».

3.10 ♦ **135 років** від дня народження **Володимира Вікторовича Дорошенка** (1879–1963).

Український літературознавець, історик літератури, бібліограф, громадський і політичний діяч, один із засновників і член президії «Союзу визволення України», директор бібліотеки НТШ у Львові, редактор календаря-альманаха «Дніпро», керівник канцелярії секретаря УАН А. Кримського, автор праць із шевченкознавства, історії української літератури XIX–XX ст., книгознавства, історії НТШ й товариства «Просвіта», літературно-критичних праць про творчість українських письменників, бібліографічних покажчиків творів Т. Шевченка, І. Франка, О. Кобилянської, українських перекладів творів М. Гоголя, Л. Толстого, Й.-В. Гете та ін.; від 1949 р. в еміграції в Німеччині, згодом у США.

5.10 ♦ Міжнародний день учителів.

♦ **День працівників освіти.**

♦ **105 років** від дня народження **Богдана-Ігоря Антонича** (1909–1937).

Український поет, лірик-філософ, автор поетичних творів, позначених міфософічним ставленням до природи, сповнених образами лемківського язичництва та філософським осмисленням, зокрема збірок поезій «Книга Лева», «Три перстені», «Зелена Євангелія», «Ротації» та ін., лібрето до опери «Довбуш», незакінченого роману «На тому березі», мистецтвознавчих статей «Монументальний реалізм», «Національне мистецтво» тощо.

7.10 ♦ **150 років** від дня народження **Сергія Павловича Шелухіна** (1864–1938).

Український учений, юрист-педагог, письменник, археолог, історик і журналіст, громадсько-політичний діяч, юрист судових установ Єлизаветграда (Кіровоград), Кам'янця-Подільського, Кишинєва, прокурор і суддя Одеси, член одеської «Просвіти», Союзу українських автономістів-федералістів, Генеральний суддя УНР, міністр судових справ в уряді УЦР, професор права Українського вільного університету в Празі (з 1921 р. в еміграції), автор праць з історії українського права й держави «Варшавський договір між поляками і С. Петлюрою», «Звідки походить Русь», курсу «Історія українського народу», «Україна» та ін.

♦ **145 років** від дня народження **Євгена Олексійовича Зв'ягінцева** (1869–1945).

Російський педагог, краєзнавець-методист, діяч народної освіти Росії, редактор відділу підручників у видавництві І. Д. Ситіна, викладач шкільної статистики, краєзнавства й методики позашкільної освіти університету Шанявського й учительських курсів, автор праць із питань педагогіки, історії й статистики народної освіти, школознавства, історії Москви, укладач підручників, навчальних і методичних посібників для початкової школи з арифметики та історії, редактор відривного «Учительського календаря», що містив нотатки, вказував визначні дати й події з життя вчителів і народної освіти.

8.10 ♦ **5 років** тому (2009) утворено Київський університет імені Б. Д. Грінченка на базі Київського міського педагогічного університету імені Б. Д. Грінченка, історія якого сягає 1939 року.

9.10 ♦ **140 років** від дня народження **Миколи Костянтиновича Реріха** (1874–1947).

Російський живописець, мандрівник, археолог, громадський діяч, дійсний член Петербурзької АМ, автор творів, присвячених Давній Русі «Заморські гості», «Будують місто», за ескізами художника виконано мозаїки в церкві села Пархомівка (Київська обл.) і Троїцькому соборі Почаївської лаври; живописних творів «Гуга Чохан», «Гімалаї», «Пам'ятай» та ін. (мешкав у Фінляндії, США, Індії).

♦ **110 років** від дня народження **Миколи Платоновича Бажана** (1904–1983).

Український поет, перекладач, державний і громадський діяч, академік АН УРСР, заслужений діяч науки УРСР, заслужений діяч мистецтв Грузинської РСР, народний поет Узбецької РСР, Герой Соціалістичної Праці, голова урядових комісій з охорони пам'яток історії та культури УРСР, голова СПУ, головний редактор Головної редакції Української Радянської Енциклопедії (нині – видавництво «Українська енциклопедія імені М. Бажана»), автор збірок поезій «Будівлі», «Київські етюди», «Карби», поеми «Мати», «Батьки й сини», «Данило Галицький», «Політ крізь бурю», літературно-критичних і публіцистичних статей, есе, мемуарних нарисів «Люди, книги, дати», «Думи і спогади», перекладів тощо; лауреат Державної премії СРСР (1945, 1949), Державної премії УРСР імені Т. Г. Шевченка (1965, 1971).

10.10 ♦ **125 років** від дня народження **Михайла Панасовича Драй-Хмари** (1889–1939).

Український поет-неокласик, перекладач, філолог і літературознавець, педагог, професор Київського університету, завідувач кафедри українознавства Кам'янець-Подільського інституту народної освіти, викладач української мови й літератури у ВНЗ Києва, співробітник ВУАН, автор збірки поезій «Проростень», «Сонячні марші», монографії «Леся Українка», наукових праць, перекладів українською мовою карело-фінського епосу «Калевала»,

творів російських і зарубіжних письменників, трагічного вірша «І знов обвуглений сірниками», написаного в Лук'янівській в'язниці (репресовано 1935 р., загинув на Колимі, реабілітовано 1956 р.).

- ◆ **105 років** від дня народження **Рене Заззо** (1909, ін. 1910–1996).

Французький психолог, керівник лабораторії з вивчення психобіології дитини, представник школи Валлона – французької генетичної психології, професор Вищої школи практичних знань, дослідник проблем розвитку близнят (їх взаємин один із одним і навколишнім середовищем, формування їх як особистостей).

- 11.10** ◆ **155 років** тому (1859) у Києві на Подолі відкрито першу недільну школу в приміщенні Дворянського училища.

- ◆ **280 років** від дня народження **Фрідріха Еберхарда Рохова** (1734–1805).

Німецький педагог-філантропіст, реформатор й організатор народних шкіл, прихильник Й. Б. Базедова, автор оригінальної книги для читання «Друг дітей», посібників для вчителів «Досвід підручника для дітей селян або Посібник для вчителів нижчих і сільських шкіл», «Інструкції для сільських вчителів та ін.

- 12.10** ◆ **95 років** тому (1919) Директорія УНР ухвалила Закон «Про організацію однорічних педагогічних курсів для підготовки учителів середніх шкіл».

- ◆ **90 років** тому (1924) відбулася III сесія Всеукраїнського ЦВК III скликання, на якій було підсумовано результати реформи шкільної освіти у відповідній постанові «Про постановку навчально-виховної та культурно-освітньої справи» й було остаточно закріплено українську радянську систему шкільної освіти.

- ◆ **80 років** від дня народження **Юрія Миколайовича Щербака** (1934).

Український прозаїк, драматург, поет, громадсько-політичний діяч, доктор медичних наук, Повноважний Посол України в Ізраїлі, США, Канаді, міністр охорони навколишнього середовища, автор повісті «Як на війні», п'єс «Сподіватись», «Стіна», романів «Бар'єр несумісності», «Причини і наслідки», «Чорнобиль», низки сценаріїв художніх і документальних фільмів; лауреат літературної премії імені Ю. Яновського.

- 14.10** ◆ **Покрова Пресвятої Богородиці.**

- ◆ **День українського козацтва.**

14.10–

- 16.10** ◆ **55 років** тому (1959) у Києві відбувся Другий з'їзд учителів, на якому підбивався підсумок результатів реалізації реформи й виконання Закону про зв'язок школи з життям і про дальший розвиток системи народної освіти в УРСР.

- 14.10** ◆ **150 років** від дня народження **Стефана Жеромського** (1864–1925).

Польський прозаїк і драматург, письменник-реаліст, перекладач, політичний і громадський діяч, бібліотекар Польського музею у Швейцарії та бібліотеки Замойських у Варшаві, засновник народної школи в містечку Наленчов (Люблінська губернія), організатор курсів для неписьменних селян, робітничого недільного університету, творець польського соціально-психологічного й історичного романів, зокрема «Політ», «Історія гріха», «Провесна», «Краса життя», повістей «Проміння», «Віддана ріка», «Лісове відлуння», драми «Троянда», «Сулковський», автор перекладів творів Т. Шевченка та аналізу поетичного доробку українського поета.

- ◆ **150 років** від дня народження **Миколи Корниловича Маккавейського** (1864–1919).

Український педагог, представник духовно-академічної філософії, магістр богослов'я, професор, критик і полеміст, викладач педагогіки Київської духовної академії, Фребелівського педагогічного жіночого інституту; історії педагогіки Києво-Подільської й Фундуклеєвської гімназій, дослідник історії школи й виховання в давніх юдеїв, педагогічних поглядів східних отців Церкви, західних філософів і педагогів, російських освітян; член Київського педагогічного товариства взаємної допомоги, Релігійно-просвітницького товариства, делегат Першого Всеросійського з'їзду з експериментальної педагогіки, автор праць із церковної археології та пасторології, проповідей і промов, рецензій на педагогічні видання, критики шкільних реформ тощо.

15.10 ◆ Міжнародний день демократії.

- ◆ **200 років** від дня народження **Михайла Юрійовича Лермонтова** (1814–1841).

Російський письменник, поет-романтик, драматург, прозаїк, талановитий художник, який залишив чимало картин і малюнків, один із творців російської романтичної поеми, ліричних шедеврів, засновник російського реалістичного роману XIX ст., офіцер (корнет) лейб-гвардії гусарського полку, автор громадсько-філософської лірики, романтичних поем «Мцирі», «Демон», драми «Маскарад», славнозвісного роману «Герой нашого часу» та ін. творів, на слова поета написано опери, романи та пісні.

- ◆ **170 років** від дня народження **Фрідріха Ніцше** (1844–1900).

Німецький філософ, поет, професор класичної філології Базельського університету, представник ірраціоналізму та волюнтаризму, один із засновників «філософії життя», творець нової парадигми культурно-філософської орієн-

тації, яка формується на протиставленні двох засад буття й культури — діонісійської (життєвої, стихійної, трагічної) й аполлонівської (розбірливої, логічної, впорядкованої), автор творів «Народження трагедії», «По той бік добра і зла», «Так казав Заратустра», «Антихристиянин» та ін.; ідеї філософа вплинули на найрізноманітніші напрями філософської й політичної думки.

- ◆ **160 років** від дня народження **Оскара Фінгала Вайльда** (Уайльд; 1854–1900).

Англійський письменник (ірландського походження), поет-символіст, журналіст, драматург, прозаїк, який найповніше втілює у своїй творчості художні принципи англійського естетизму, автор філософського роману «Портрет Доріана Грея», комедій «Ідеальний чоловік», «Як важливо бути серйозним», ліричних казок, автобіографічної поеми «Балада Редінгської тюрми».

- ## 16.10 ◆ 95 років
- від заснування (1919) Житомирського педагогічного інституту, нині – Житомирський державний університет імені Івана Франка.

- ◆ **85 років** тому (1929) Народним комісаріатом освіти було ухвалено постанову «Про комітет сприяння школі» згідно з якою комітет сприяння створюється при кожній школі Соцвуху, налагоджує зв'язки з батьками учнів, допомагає школі матеріально, книжками, одягом, взуттям, сніданками учням тощо.

- ◆ **85 років** від дня народження **Вілена Митрофановича Струтинського** (1929–1993).

Український фізик-теоретик, член-кореспондент АН УРСР, завідувач відділу Інституту ядерних досліджень НАН України, автор праць із теорії структури та взаємодії складних атомних ядер, що призвели до зміни класичного уявлення про процес поділу ядер.

17.10 ♦ **200 років** від дня народження **Якова Федотовича Головацького** (1814–1888).

Український учений-славіст, історик, етнограф, поет і педагог, громадський діяч, один із зачинателів нової української літератури на західноукраїнських землях, збирач фольклору й історико-етнографічних матеріалів Галичини, Буковини, Закарпаття, сільський священик, професор, викладач і ректор Львівського університету, один із засновників і член «Руської трійці», співавтор і видавець альманаху «Русалка Дністровая», укладач «Географічного словника західнослов'янських і югослов'янських земель», автор «Граматики руського язика», праць «О літературноумственном движеніи русинов», «Карпатская Русь», «Народные песни Галицкой і Угорской Руси» (у 3 ч.), статей про І. Котляревського, Г. Квітку-Основ'яненка, М. Шашкевича, І. Вагилевича.

19.10 ♦ **25 років** тому (1989) було створено з ініціативи колективів наукових установ АН УРСР, вищих навчальних закладів Республіканську організацію українознавців, з 1999 р. — Національна асоціація українознавців (НАУ), громадська організація культурно-освітнього напрямку, створена з метою сприяння розвитку українознавства в Україні та зарубіжжі.

20.10 ♦ **175 років** від дня народження **Григорія Захаровича Врецьони** (1839–1901).

Український педагог, громадсько-просвітницький діяч Львівщини, видавець, учитель й управитель двокласної школи в Підгірцях Золочівського повіту, заступник управителя школи вправ при чоловічій учительській семінарії у Львові, активний діяч товариства «Просвіта», Руського товариства педагогічного, яке створювало українські школи, видавало підручники, вело підготовку вчителів, шкільного товариства «Поміч», видавець і редактор «Школьної Часописі», автор статей «Які учителі,

такі і школи», «Новомодні основи виховання», «Руська образцева школа», «Зоня. Безплатна вчителька» (повість) та ін.

♦ **160 років** від дня народження **Жана Артюра Рембо** (1854–1891).

Французький поет-символіст, «поет-ясновидець», талант якого відкрив нові обрії в розвитку поетичного мистецтва; істотними рисами поета ранньої поезії є гостра сатирична тональність, гнівний пафос («Зло», «На музиці», «Ті, що сидять»), символ «ясновидіння» — універсальний поетичний принцип («П'яний корабель», «Осяяння»), книга-сповідь «Сезон у пеклі» сповнена розчарування й доказів самому собі.

♦ **155 років** від дня народження **Джона Дьюї** (1859–1952).

Американський психолог, педагог, філософ, ідеолог педоцентричної теорії й методики навчання, творець нової філософії освіти, прихильник біогенетичної теорії розвитку дитини, один із провідних представників прагматизму, професор Чиказького університету й засновник експериментальної новаторської школи-лабораторії при ньому, професор філософії Мічиганського, Міннесотського та Колумбійського університетів, автор книг «Школа і суспільство», «Школа і дитина», «Моє педагогічне кредо», де ідеї педоцентризму набули оновленого звучання, а теорію прагматизму було доповнено новим напрямом — інструменталізмом; новації в українській школі 20-х років ХХ ст. — метод проектів, комплексна система навчання засновувались на педагогіці Дьюї.

21.10 ♦ **230 років** тому (1784) Йосиф II Габсбург видав диплом про заснування у Львові університету на базі існуючих у місті навчальних закладів, зокрема колишньої Єзуїтської академії (1661–1773); 16.11.1784 відбулася церемонія з нагоди заснування університету (1784–1805), який наділявся такими самими правами, як і інші університети

Австрійської держави; нині це — Львівський національний університет імені Івана Франка.

- ◆ **25 років** тому (1989) відбулися установчі збори відновленого Наукового товариства імені Шевченка (НТШ, 1873–1940) у Львові — найстарішої української громадської організації, комісії та осередки якої працюють нині на всій території України. Основне завдання Товариства — сприяти розвитку національної науки як невіддільної складової світової науки.

22.10 ◆ **120 років** від дня народження **Віктора Платоновича Петрова** (псевд. — В. Домонтович; 1894–1969).

Український учений, письменник, етнограф, археолог, літературознавець, філософ, історик, доктор філологічних наук, керівник Етнографічної комісії ВУАН, викладач Вищого інституту народної освіти (Київ), дійсний член Російського географічного товариства, директор Інституту українського фольклору АМ УРСР, викладач ВНЗ у Німеччині, завідувач архіву Інституту археології АН УРСР (Київ), автор праць «Сучасний образ світу», «Походження українського народу», «Історіософічні етюди», «Християнство і сучасність», повістей «Без ґрунту», «Доктор Серафікус», роману «Дівчина з ведмедиком», творів про діячів української культури.

24.10 ◆ **Міжнародний день Організації Об'єднаних Націй (ООН).**

- ◆ **Всесвітній день інформації про розвиток.**

- ◆ **230 років** від заснування (1784, декретом цісаря Австро-Угорщини) Академічної гімназії у Львові – найстарішої гімназії в Україні. Мовою викладання була латинська (до 1849 р.), згодом – німецька, з 1873 р. – українська. Першим директором-українцем гімназії був Василь Ільницький (1823–1895). Із 1946 р. — звичайна

середня школа № 1, а з 1992 р. школу № 1 було реорганізовано в гімназію.

25.10 ◆ **155 років** від початку (1859) «азбучної війни» у Галичині.

Протести спричинив проект австрійського уряду запровадити латинський правопис для української абетки (1861 р. розпорядження було скасовано). Події описано в праці І. Франка «Азбучна війна в Галичині».

- ◆ **75 років** від дня народження **Василя Тимофійовича Скуратівського** (1939–2005).

Український учений, журналіст, літератор, народознавець, пропагандист традиційної культури й обрядів, ініціатор започаткування уроків народознавства в школах, один із організаторів фестивалів «Котилася торба», «Берегиня», «Коляда», організатор багаторічної народознавчої експедиції «Чумацькими шляхами», редактор журналу «Народна творчість та етнографія», засновник та видавець народознавчого часопису «Берегиня» (1992), автор праць «Берегиня», «Дідух», «Український рік», «Святвечір», «Кухоль меду», що стали посібниками з відродження найкращих традицій українського народу.

26.10 ◆ **150 років** від дня народження **Євгена Пилиповича Вотчала** (1864–1937).

Український фізіолог рослин, академік АН УРСР, професор Київського політехнічного інституту, основоположник терпентинного виробництва в СРСР, один із фундаторів Наукового інституту селекції в Києві, засновник школи українських фізіологів рослин, автор праць, присвячених асиміляції вуглекислоти й транспірації в сільськогосподарських рослин, теорії врожаю, посухостійкості тощо.

- ◆ **100 років** від дня народження **Петра Володимировича Жура** (1914–2002).

Український письменник, літературознавець, шевченкознавець, перекладач, громадський діяч, заслужений пра-

цівник культури РРФСР, заступник головного редактора журналу «Звезда» (Ленінград), фахівець із питань взаємозв'язків російської, української й білоруської літератур, життєво-творчого шляху Т. Шевченка, один із організаторів літературно-мистецьких вечорів та вшанувань пам'яті Т. Шевченка в Ленінграді та Україні, один із авторів «Шевченківського словника», автор творів «Дума про огонь», «Шевченківський Петербург», «Шевченківський Київ», «Лесин Петербург», «Третя зустріч» та ін.; лауреат Державної премії УРСР імені Т. Шевченка (1980).

27.10 ♦ **95 років** від дня народження **Івана Лисяка-Рудницького** (1919–1984).

Український історик, публіцист і педагог, доктор історичних наук, громадський діяч, дослідник української суспільно-політичної думки, викладач історії у Ля Саль Коледж (Філадельфія, США) та Американському університеті у Вашингтоні, професор Альбертського університету (Канада) й один із засновників Канадського інституту й Українських студій при ньому, член НТШ й Української вільної АН у Канаді, автор праць із новітньої історії України, формування модерної української нації й української політичної думки XIX–XX ст., зокрема «Інтелектуальні початки нової України», «Четвертий універсал та його ідеологічні попередники», «Політична думка українських підрадянських дисидентів», «Історичні есе» (у 2 т.). З 1940 р. в еміграції.

28.10 ♦ **70 років тому** (1944) завершено визволення України від німецько-фашистських загарбників.

- ♦ **25 років** тому (1989) Верховною Радою УРСР було ухвалено Закон УРСР «Про мови в Українській РСР» – перший в історії УРСР закон про правовий статус і порядок використання української мови й інших мов у республіці; закон набув чинності з 1 січня 1990 р.

30.10 ♦ **15 років** тому (1999) Кабінетом Міністрів України ухвалено постанову «Про створення Державної науково-педагогічної бібліотеки України» на базі фондів наукової бібліотеки Інституту педагогіки АПН України й Центральної освітянської бібліотеки Міністерства освіти України, що підлягали ліквідації; нині це – Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського НАПН України.

31.10 ♦ **95 років** тому (1919) Радою міністрів УНР (м. Кам'янець-Подільський) було схвалено «Проект Єдиної школи на Вкраїні», в якому висвітлено загальні засади шкільної реформи, шляхи творення нової загальноосвітньої школи.

ЛИСТОПАД

У листопаді відзначається:

- ♦ **250 років** від скасування (1764) гетьманства в Україні згідно з Указом російської імператриці Катерини II.

1.11 ♦ **1991** – Верховна Рада України ухвалила «Декларацію прав національностей України».

- ♦ **75 років** від прийняття (1939) Верховною Радою СРСР Закону про включення Західної України у складі Української РСР до СРСР. 15.11 — Верховна Рада УРСР ухвалила постанову про возз'єднання Західної України з радянською Україною.

2.11 ♦ **130 років** від дня народження **Олександра Івановича Білецького** (1884–1961).

Український літературознавець, історик літератури, доктор філологічних наук, академік АН СРСР, АН УРСР, заслужений діяч науки УРСР, викладач Харківського й Київського університетів, головний редактор журналу

«Радянське літературознавство», директор Інституту літератури імені Т. Г. Шевченка АН УРСР, один із кращих знавців античної та західноєвропейської літератур, автор праць із проблем теорії літератури, історії вітчизняної й зарубіжної літератур, підручників і хрестоматій для вищої та середньої шкіл; уперше в радянській Україні порушив питання про світове значення української літератури, її місце у світовому літературному процесі.

3.11 ♦ **1993** — Постановою Кабінету Міністрів України ухвалено Державну Національну програму «Освіта. Україна XXI ст.».

♦ **100 років** від дня народження **Олега Павловича Куца** (1914–1984).

Український бібліограф і літературознавець, фахівець у галузі української літературної бібліографії та міжнародних бібліографічних зв'язків, заступник директора Львівської наукової бібліотеки, директор Львівського обласного архіву, пропагандист творчості українських, російських і зарубіжних письменників, автор праць із питань бібліографії, бібліотекознавства, книгознавства, покажчиків, присвячених І. Франку, О. Кобилянській, О. Маковею, В. Стефанику та іншим українським письменникам, укладач бібліографічних покажчиків «Російська література в українських перекладах і критиці», «Лауреати Нобелівських премій з літератури», «Львівська наукова бібліотека імені В. Стефаника АН УРСР (1940–1980)» та ін.

♦ **100 років** від дня народження **Миколи Миколайовича Лисенка** (1914–1995).

Український історик, методист, доктор історичних наук, учитель історії шкіл Луганщини, науковий працівник Інституту історії АН УРСР, заступник директора Київського історичного музею, завідувач відділу методики викладання історії та суспільствознавства НДІ педагогіки УРСР, організатор науково-методичного комплексу з історії України, дослідник історії визвольної боротьби в Україні

(перша половина XIX ст.), автор підручників, посібників, статей із методики викладання історії в школі, зокрема «Методика викладання історії Української РСР», «Патріотичне виховання учнів у процесі вивчення історії», «Історія України (з прадавніх часів до 1917 р.)» (у 2 т.), «Декабристський рух на Україні».

5.11 ♦ **2003** — Згідно з розпорядженням Кабінету Міністрів України Державній науково-педагогічній бібліотеці України присвоєно ім'я видатного українського педагога-гуманіста В. О. Сухомлинського.

♦ **205 років** тому (1809) у Києві на Подолі було засновано Олександрівську (першу) чоловічу гімназію на базі Головного народного училища (1789), директором і викладачем якої був М. Ф. Берлінський (1764–1848), український історик і археолог, педагог.

♦ **170 років** від дня народження **Дмитра Івановича Тихомирова** (1844–1915).

Російський педагог, освітній та громадський діяч, теоретик і організатор початкового навчання, керівник однієї з перших у Росії вечірніх фабричних шкіл для робітників у Москві, жіночих курсів Товариства виховательок і вчительок, що готували педагогів молодших класів, учителів-предметників, працівників дошкільних закладів; редактор журналу «Детское чтение», укладач і видавець посібників і підручників для народних шкіл – «Азбука правопису», «Буквар» (витримав 16 видань), читанка «Весняні сходи» (перевідавалася 50 разів), «Методика навчання рідної мови», «З приводу навчання письму» й інших праць із методики початкового навчання.

♦ **120 років** від дня народження **Анатолія Олександровича Смирнова** (1894–1980).

Російський психолог, заслужений діяч науки РРФСР, дійсний член АПН РРФСР й АПН СРСР, доктор педагогічних

наук, професор, один із засновників радянської психологічної науки, науковий співробітник Академії соціального виховання, Інституту позашкільної роботи та ін. закладів Москви, професор Московського університету, директор Інституту психології, перший президент Товариства психологів СРСР, засновник і редактор журналу «Вопросы психологии», автор праць із проблем загальної, вікової й педагогічної психології, історії психології, співавтор підручника з психології для педагогічних ВНЗ, видань «Психологія запам'ятовування», «Проблеми психології пам'яті», «Психологія професій», один із редакторів праці «Психологічна наука в СРСР» (у 2 т.).

6.11 ♦ **День визволення Києва.**

1943 – війська 1-го Українського фронту під командуванням М. Ватутіна визволили Київ від німецько-фашистських загарбників.

7.11 ♦ **80 років від дня народження Григорія Дем'яновича Зленка (1934).**

Український письменник, літературознавець, бібліограф, дослідник історії вітчизняної літератури, українсько-російських літературних зв'язків, книговидавничого процесу в Україні, питань краєзнавства, завідувач редакційного відділу Одеської національної наукової бібліотеки імені М. Горького, член Національної спілки письменників України, автор книг «Берег Пушкіна», «Леся Українка в Одесі», «Одеські зошити», упорядник і науковий редактор бібліографічних покажчиків «Степан Петрович Ковганюк», «Іван Франко в Одесі», «О. С. Пушкін в Одесі», «Перші українські видавництва Одеси» та ін.

8.11 ♦ **115 років від дня народження Дмитра Федотовича Ніколенка (1899–1993).**

Український психолог, фундатор української психологічної школи, заслужений працівник вищої школи України, професор Київського педагогічного інституту іме-

ні О. М. Горького, талановитий учитель і викладач, автор праць із проблем загальної, вікової й педагогічної психології, психології праці, профорієнтації.

9.11 ♦ **День української писемності та мови.**

♦ **День Преподобного Нестора – Літописця Печерського.**

♦ **395 років** від виходу в світ (1619) книги Кирила Транквіліона-Ставровецького (1581–1646) «Євангеліє учительное», що містить різні проповіді й повчання, побудовані в морально-викривальному дусі, обговорення питань поведінки молодого людини в товаристві. Книгу видруковано в друкарні Рохманів, що на Волині, друкарем К. Транквіліоном-Ставровецьким (український учений-просвітник і друкар, філософ, поет, богослов, один із провідних діячів Львівського братства).

10.11 ♦ **Всесвітній день молоді.**

♦ **255 років** від дня народження Йоганна-Фрідріха Шиллера (1759–1805).

Німецький поет-гуманіст, драматург, філософ, теоретик мистецтв, історик, представник європейського Просвітництва, автор першої німецької політичної драми «Підступність і любов», соціально-філософської трагедії «Дон Карлос», трагедій на історичну тематику «Валленштейн» (трилогія), «Марія Стюарт», «Орлеанська діва», «Мессінська наречена», народної драми «Вільгельм Телль».

12.11 ♦ **140 років від дня народження Івана Опанасовича Шовгеніва (1874–1943).**

Український учений, інженер-гідролог, викладач теорії водних сполучень Московського інженерного училища й Петербурзького політехнічного інституту, професор і викладач Київського політехнічного інституту, ректор Української господарської академії в Подєбрадах (тут навчалася його донька Олена Теліга – відома поетеса, па-

лкий патріот України), один із організаторів Українського чорноморського інституту у Варшаві, автор підручників і наукових розвідок «Аналітична геометрія на площі», «Гідравліка», «Водне господарство».

- 13.11** ♦ **125 років** від дня народження **Остапа Вишні** (справж. — Павло Михайлович Губенко; 1889–1956).
Український письменник-сатирик і гуморист, перекладач, майстер політичної сатири, член літературних груп «Профлітфронт», «Літературний ярмарок» і СПУ, автор збірок гумористичних оповідань, гуморесок, фейлетонів, зокрема «Самостійна дірка», «Весна — красна», «Вишневі усмішки», «Зенітка», «Мисливські усмішки», «Великі ростіть», перекладів творів М. Гоголя, А. Чехова, В. Маяковського, Я. Гашека, Марка Твена, О.Генрі та ін.
- 14.11** ♦ **50 років** тому (1964) Постановою Ради Міністрів УРСР Харківський державний бібліотечний інститут (засн. 1929) реорганізовано в Харківський державний інститут культури, нині — Харківська державна академія культури.
- 15.11** ♦ **75 років** від дня заснування (1939) Тернопільської обласної універсальної наукової бібліотеки — першої державної бібліотеки на території області. Сьогодні це головний заклад щодо бібліотечно-інформаційного обслуговування населення регіону.
- 16.11** ♦ **Міжнародний день толерантності.**
♦ **День працівників радіо, телебачення та зв'язку.**
85 років тому (1924) з Харкова відбулася перша в Україні радіопередача.
- 17.11** ♦ **Міжнародний день студента.**
- 19.11** ♦ **150 років** тому (1864) затверджено статут гімназій і прогімназій Міністерства народної освіти, який підвищував

роль класичних гімназій як єдиного виду середньої школи, що давав право на вступ до університетів.

- ♦ **80 років** тому (1934) ВУЦВК і РНК УСРР ухвалено постанови про відповідальність за руйнування бібліотек, розкрадання і псування книг.
- ♦ **25 років** тому (1989) відбулося перепоховання в Києві правозахисників В. Стуса, Ю. Литвина, О. Тихого, померлих у більшовицьких концтаборах.
- ♦ **225 років** від дня народження **Михайла Михайловича Лучкая** (справж. — Поп; 1789–1843).
Український мовознавець, історик, фольклорист, просвітител, педагог, освітній, громадський і релігійний діяч Закарпаття, священник с. Великі Лучки й Ужгорода, бібліотекар, архіваріус і керівник Мукачівського Єпархіального управління, директор міської школи Ужгорода, шкільний референт, засновник і упорядник парафіяльних шкіл на території єпархії, автор «Граматики слов'яно-української», першої порівняльної граматики церковнослов'янської та української мов, «Історії карпатських русинів» (у 6 т.) та інших праць.
- 20.11** ♦ **Всесвітній день дитини.**
♦ **55 років** тому (1959) Генеральною Асамблеєю ООН проголошено «Декларацію прав дитини».
♦ **25 років** тому (1989) резолюцією Генеральної Асамблеї ООН схвалено «Конвенцію про права дитини».
♦ **200 років** від дня народження **Михайла Андрійовича Тулова** (1814–1882).
Український педагог, філософ, професор російської словесності, літературознавець, учитель Вінницької гімназії, професор Ніжинського ліцею, директор Немирівської гімназії, засновник і керівник Київської педагогічної школи —

першої вчительської семінарії в Росії, помічник попечителя Київського навчального округу, один із фундаторів і перший голова Історичного товариства Нестора-літописця в Києві, автор праць «Керівництво до пізнання родів, видів і форм поезії», «Народна освіта в Пруссії», «Нарис з історії мовознавства», методичних посібників із навчання російської й української грамоти, «Про малоруський правопис», «Про малоруську вимову», «Про елементарні звуки людської мови і російської абетки».

21.11 ♦ День Архістратиґа Михаїла, покровителя Києва.

♦ **320 років** від дня народження **Вольтера** (справж. — Марі Франсуа Аруе; 1694–1778).

Французький письменник, філософ-деїст, історик, публіцист, діяч французького Просвітительства, член Французької академії, почесний член Петербурзької АН, автор дотепних епіграм, шаржів, каламбурів, пройнятих сарказмом, іронічним скептицизмом і цинізмом проти релігійного фанатизму, церковної догматики, феодального ладу, расової нерівності; автор праць «Філософські листи», «Філософський словник», «Філософія історії», трагедій «Едіп», «Брут», «Заїра», комедії «Наніна», поеми «Орлеанська діва», повістей «Вавилонська царівна», «Кандід»; у працях «Історія Карла XII» та «Історія Росії за Петра Великого» писав про Україну.

♦ **125 років** від дня народження **Михайла Ілліча Ясинського** (1889–1967).

Український учений, бібліограф, перший історик і основоположник української бібліографії, методист-новатор і організатор бібліотечно-бібліографічної справи в Україні, автор програми вивчення історії української бібліографії для аспірантів Всенародної бібліотеки України (ВБУ) та аналогічної програми з історії російської бібліографії, працівник наукових і редакційних установ Києва, зокрема ВБУ, наукової бібліотеки Київського дер-

жавного університету імені Т. Г. Шевченка, Київського педагогічного інституту іноземних мов, головної редакції Української Радянської Енциклопедії, автор праць із теорії, історії та методики бібліографії, підручника з упорядкування й ведення сільських бібліотек тощо.

♦ **90 років** від дня народження **Ігоря Івановича Корнейчика** (1924–1974).

Український літературознавець і бібліографознавець, викладач бібліографічних дисциплін Харківського бібліотечно-інституту (нині — Харківська державна академія культури), фахівець із питань бібліографії художньої літератури й літературознавства, краєзнавчої бібліографії, історії української дореволюційної й радянської бібліографії, рецензент бібліографічних видань, член вченої та редакційно-видавничої ради Книжкової палати УРСР, член редколегії її видань «Нові книги УРСР» і «Державна бібліографія на Україні», учасник першого видання Української Радянської Енциклопедії (УРЕ), автор монографій, брошур і лекцій з історії української бібліографії, краєзнавчої бібліографії, статей про життя та діяльність українських бібліографів, рецензій на бібліографічні покажчики, присвячені Т. Шевченку, І. Франку, М. Коцюбинському, В. Сосюрі.

22.11 ♦ День пам'яті жертв голодомору та політичних репресій.

♦ **Всеукраїнська акція «Засвіти свічку».**

24.11 ♦ **20 років** тому (1994) прийнято рішення колегії Міністерства освіти України «Про поліпшення виховання, навчання, матеріального забезпечення, соціального захисту дітей-сиріт і дітей, які залишилися без піклування батьків».

25.11 ♦ **90 років** тому (1924) Рада народних комісарів УСРР ухвалила постанову «Про шкільну мережу загального на-

вчання», де схвалювався єдиний тип школи на території УСРР — семирічна трудова школа.

♦ **130 років** від дня народження **Івана Титовича Калиновича** (1884–1927).

Український бібліограф, книгознавець, видавець, перекладач, політичний і громадський діяч, член і секретар Бібліографічної комісії НТШ у Львові, організатор видавництва «Всесвітня бібліотека», редактор газет «Дрогобицький листок» і «Наше слово», автор праць «Переклади з української літератури», «Показчик до української літератури», «Бібліографія українознавства за 1914–1923 рр.», «Україна в старих (німецьких, 1836–1848) часописах».

26.11 ♦ **120 років** від дня народження **Норберта Вінера** (1894–1964).

Американський учений, математик, «батько кібернетики», доктор філософії Гарвардського університету, викладач і професор Массачусетського технологічного інституту, творець ідеї створення нової науки — кібернетики як єдиної науки про керування автоматами й живими організмами, автор праць із теорії функцій, теорії ймовірностей, квантової механіки, обчислювальної техніки й проблем статистичного прогнозу, автобіографічних книжок «Колишній вундеркінд», «Я математик», праці «Кібернетика» (Париж, 1948 р., що вважається роком народження кібернетики як науки).

♦ **80 років** від дня народження **Юрія Тимоновича Литвина** (1934–1984).

Український поет, публіцист, гуманіст і мислитель, діяч правозахисного руху 70–80 рр., член української групи сприяння виконанню Гельсінських угод (УГГ), автор збірок поезій «Трагічна галерея», «Передчуття», збірки публіцистики «Люблю – значить живу», праць «Тези про державу», «Записки робітника», статті «Правозахисний рух на Україні, його засади та перспективи»; з прожитих не-

повних 50 років поет 20 років провів у тюрмах і таборах, його прах у 1989 році перепоховано на Байковому кладовищі в Києві.

27.11 ♦ **1895 – Встановлено Нобелівську премію.**

♦ **145 років** від дня народження **Лідії Платонівни Дєполович** (1869–1943).

Український педагог, методист початкової освіти, вчитель початкових шкіл Чернігова й Києва, автор і упорядник посібників і підручників для навчання грамоти, зокрема «Букваря», що витримав 19 видань до 1956 р., «Букваря для шкіл дорослих», «Математичного задачника» (у співавторстві), методичних розробок «Як навчити грамоті за Букварем Л. П. Дєполович», «Нумо читати! Буквар» та ін.

♦ **135 років** від дня народження **Григорія Аврамовича Чупринки** (1879–1921).

Український поет-романтик, поет-бунтар, життєвий шлях якого – вільна Україна, а творчість — надбання літературного процесу в період трьох революцій і громадянської війни, член Требухівського комітету соціал-демократичної партії, автор збірок поезій «Огнецвіт», «Метеор», «Ураган», «Сон-трава», поеми «Лицар — Сам», літературно-критичних статей і рецензій.

29.11 ♦ **135 років** від дня народження **Миколи Митрофановича Крилова** (1879–1955).

Український і російський математик, академік АН УРСР, АН СРСР, заслужений діяч науки УРСР, професор Петербурзького гірничого інституту, Кримського університету (Сімферополь), засновник Київської математичної школи, автор праць із теорії інтерполяції, математичної фізики, нелінійної механіки й наближених обчислень.

◆ **115 років** від дня народження **Григорія Михайловича Косинки** (справж. — Стрілець; 1899–1934).

Український письменник, новеліст, член творчої групи «Гроно», літературного угруповання «Ланка» (згодом «Марс»), автор оповідань і новел «На золотих богів», «За-квітчаний сон», «За ворітьми», «Мати», «В житах», «Полі-тика», «Серце», що становлять собою показовий взірець художніх шукань і знахідок письменника.

30.11 ◆ **80 років** від дня народження **Раїси Петрівни Іванченко** (1934).

Український історик, публіцист, письменниця, кандидат історичних наук, відмінник освіти України, заслужений діяч мистецтв України, член НСПУ, доцент кафедри історії Київського університету, професор і викладач Київського інституту культури та Київського міжнародного університету, голова Київського крайового товариства «Просвіта», автор наукових праць з української історії, зокрема присвячених М. Драгоманову, суспільно-політичним рухам 60–90 рр. XIX ст., історії української державності, навчальних посібників, історичних романів «Гнів Перуна», «Золоті стремена», «Отрута для княгині», історико-документальних телефільмів «Драгоманов», «Титан»; лауреат Національної премії України імені Т. Шевченка (1996).

◆ **65 років** від дня народження **Ярослава Михайловича Стельмаха** (1949–2001).

Український драматург, дитячий письменник, кіносценарист, перекладач, викладач вищих навчальних закладів, автор п'єс «Привіт синичко», «Запитай колись у трав» (входили до репертуару театрів СРСР), творів для дітей «Митькозавр із Юрївки», «Якось у чужому лісі», «Найкращий намет», «Шкільна драма», «Вікентій Прерозумний», які відзначаються захопливим сюжетом, тонким гумором, таємничими пригодами, яскраво змальованими поста-тями маленьких героїв; лауреат премії імені М. Островського (1984).

ГРУДЕНЬ

1.12 ◆ **Всесвітній день боротьби зі СНІДом.**

◆ **1991** – Народ України вільним волевиявленням на рефе-рендумі підтвердив Акт проголошення незалежності України.

◆ **155 років** від дня народження **Юхима Йосиповича Сі-цінського** (1859–1937).

Український історик, педагог, краєзнавець, археолог, гро-мадський діяч Поділля, музейний діяч, православний свя-щеник, викладач Кам'янець-Подільського інституту на-родної освіти, член НТШ, засновник і завідувач Кам'янець-Подільського історико-археологічного музею та товариства «Просвіта», приват-доцент Кам'янець-По-дільського українського університету, засновник крає-знавчої школи поділлязнавства, автор праць із питань місцевої історії, археології, архітектури, народного мис-тецтва, зокрема «Археологічна карта Подільської губер-нії», «Місто Кам'янецьк-Подільський: історичний опис», «Оборонні замки Західного Поділля», «Друкарні та ви-давництва на Поділлі».

◆ **120 років** від дня народження **Шолома Ізраїлевича Га-неліна** (1894–1974).

Російський педагог, доктор педагогічних наук, член-корес-пондент АПН РРФСР, професор і викладач Ленінградського педагогічного інституту імені О. І. Герцена, Ленінград-ського університету та Науково-дослідного інституту пе-дагогіки АПН РРФСР, автор цілісної дидактичної концепції, праць із теорії трудової школи (оригінальної класифікації методів навчання), з методики навчання в початковій школі XVIII–XIX ст. «Основні питання радянської дидак-тики», «Історія педагогіки», «Процес навчання та його принципи», «Нариси з історії середньої школи в Росії».

◆ **90 років** від дня народження **Лідії Василівни Сохань** (1924).

Український філософ, соціолог, соціальний психолог, доктор філософських наук, завідувач відділу Інституту філософії імені Г. Сковороди та Інституту соціології НАН України, засновник Київської школи соціальних психологів, дослідник проблеми становлення психології індивідуального життя особистості як самостійної галузі психології, проблем сучасної цивілізації й причетності їх до окремої людини, автор праць «Спосіб життя», «Психологія життєвого успіху», «Мистецтво життєтворчості особистості», «Час нового світу і людина. Глобальні ризики цивілізації».

2.12 ◆ **125 років** від дня народження **Карлтона Вошберна** (1889–1968).

Американський педагог, доктор педагогіки, учитель та інспектор сільських шкіл, викладач педагогічного коледжу в Сан-Франциско, керівник міської Літньої школи для вчителів, учасник організації системи шкільної освіти в Італії, ініціатор реорганізації роботи шкіл міста Віннетка, прихильник теорії прогресивного виховання Дж. Дьюї, дослідник шкільної освіти в різних країнах (порівняльної педагогіки), творець системи навчання – Віннетка план (індивідуальне навчання), автор підручників для італійських шкіл, книг «Кращі школи», «Перетворювачі людства».

3.12 ◆ **25 років** тому (1989) у Львові відбулася конференція «Національна школа, учитель — громадськість».

◆ **15 років** тому (1999) вийшов Закон України «Про ратифікацію Конвенції про визнання кваліфікацій з вищої освіти в європейському регіоні».

4.12 ◆ **Введення в храм Пресвятої Богородиці (Третя Пречиста).**

◆ **130 років** від дня народження **Григорія Костянтиновича Голоскевича** (1884–1934).

Український мовознавець, лексикограф, діалектолог, громадський діяч, член української громади в Петербурзі й осередку Товариства українських поступовців, викладач української мови на таємних університетських курсах Українського клубу в Петрограді, член Української Центральної Ради від української громади Петрограда, керівник видавничого відділу Міністерства народної освіти УНР, співредактор українських наукових словників УАН, упорядник першого «Українського правописного словника».

◆ **130 років** від дня народження **Катаріни Сусанни Прічард** (1884–1969).

Австралійська письменниця, одна із засновників соціально-реалістичного роману в Австралії, автор романів «Чорний опал», «Буремні дев'яності» (трилогія), «Крилате насіння», «Незгасиме полум'я» та інші. У 1933 році відвідала СРСР, зокрема Україну.

◆ **75 років** від дня народження **Олександра Федоровича Яковенка** (1939–2009).

Український учений-біолог, педагог, доктор біологічних наук, професор, член-кореспондент АПН України, заслужений працівник народної освіти УРСР, фахівець у галузі біохімії, педагогіки вищої освіти й науки в системі педагогічної освіти, викладач, завідувач кафедри, проректор Херсонського педагогічного інституту (нині Херсонський державний університет), ректор Тернопільського педагогічного інституту, Чернігівського педагогічного університету, член президії Українського біохімічного товариства, автор підручників для педагогічних ВНЗ «Хімія та біологічна хімія», «Біохімія» (у співавторстві), навчального плану нової спеціальності «Хімія й екологія».

5.12 ♦ **115 років** від дня народження **Григорія Силовича Костюка** (1899–1982).

Український психолог, педагог, дійсний член АПН СРСР, заслужений діяч науки й техніки УРСР, засновник української психологічної школи, фахівець з дитячої й педагогічної психології, керівник відділу психології УНДІП, професор Київського педагогічного інституту імені О. М. Горького; один із засновників і директор НДІ психології України, що став центром теоретико-методологічних і прикладних досліджень психологічних проблем мислення та інтелектуальних здібностей, автор підручників «Психологія», «Вікова психологія» для педагогічних інститутів, праць із питань загальної, дитячої й педагогічної психології, чотиритомної праці «Нариси з історії вітчизняної психології» (у 4 т.).

6.12 ♦ **День Збройних Сил України.**

♦ **115 років** від дня народження **Олександра Петровича Оглоблина** (1899–1992).

Український історик, історіограф і археограф, педагог, доктор історії української культури, професор, член НТШ, директор Київського центрального архіву давніх актів, співробітник Інституту історії АН УРСР, професор і викладач Українського вільного університету в Празі, Мюнхені (з 1944 р. в еміграції), голова наукової ради Інституту імені В. Липинського (Філадельфія, США), консультант Гарвардського університету, президент ВУАН у США, автор праць «До історії Руїни», «Історія Русів», «Українська історіографія 1917–1956 рр.», монографії «Гетьман Мазепа і його доба».

♦ **85 років** від дня народження **Юрія Борисовича Медведєва** (1929).

Український бібліограф, заслужений працівник культури України, науковець Книжкової палати України імені Івана Федорова, упорядник «Бібліографічного покаж-

чика творів О. Т. Гончара», співавтор покажчиків «Українська радянська література між III і IV з'їздами письменників», статистичного довідника «Преса Української РСР. 1917–1966», автор статей «Видання творів Марка Вовчка», «Узбецька література на Україні», «Казахська література на Україні», низки книгознавчих розвідок.

8.12 ♦ **1991** – У Бресті підписано Біловезьку угоду про створення Співдружності Незалежних Держав (СНД) – Білорусі, Росії і України. СРСР припинив своє існування як держава та суб'єкт міжнародного права.

♦ **150 років** від дня народження **Йосипа Конрадовича Пачоського** (1864–1942).

Український і польський вчений-біолог, ботанік, натураліст, теоретик і організатор науки, член Польської АН, фахівець у галузі ботаніки, ентомології, орнітології, неперевершений знавець українських степів, завідувач Херсонським природничо-історичним музеєм, керівник науково-дослідної роботи в заповіднику «Біловезька пуща», професор Херсонського політехнічного інституту, Познанського університету (Польща), засновник нових галузей наук – геоботаніки, ініціатор створення заповідника «Асканія Нова», один із засновників природоохоронної справи в Україні.

♦ **130 років** від дня народження **Юліана Опільського** (справж. — Юрій Львович Рудницький; 1884–1937).

Український письменник, майстер історичної прози, філолог, педагог, викладач німецької та класичних мов в українській гімназії Львова, редактор журналу «Українська школа» та шкільних підручників, автор «Підручника до науки німецької мови», історичних творів із історії України періоду давньоруської держави «Іду на вас», «Ідоли падають», «Вовкулака», «Золотий Лев», трилогії «Опирі» («Упирі»), повістей про минуле українців та інших народів.

♦ **90 років** від дня народження **Григорія Марковича Донського** (1924–1992).

Український учений, учитель-методист з історії (учителював понад 30 років у харківських середніх школах), автор підручника «Історія середніх віків» для 6 кл. (у співавторстві), що одержав першу премію на Всесоюзному конкурсі (1960), «Всесвітня історія: середні віки» (пробний підручник для 7 кл.), дидактичних матеріалів з нової історії для 8 кл., методичних посібників для вчителів; лауреат Державної премії СРСР (1973).

9.12 ♦ **15 років** тому (1999) постановою Кабінету Міністрів України затверджено Статут Академії педагогічних наук України, прийнятий загальними зборами Академії 16.12.1998 року.

10.12 ♦ **Міжнародний день прав людини.**

11.12 ♦ **165 років** від дня народження **Еллен Кароліни Софії Кей** (1849–1926).

Шведська письменниця, педагог, публіцист, громадська діячка, прихильниця концепції вільного виховання та єдиної спільної школи для хлопчиків і дівчаток, засновниця й активна діячка Шведського робітничого інституту в Стокгольмі, фахівець у галузі емансипації жінок, охорони материнства й дитинства, моралі та виховання, поборник докорінної зміни принципів роботи дошкільних закладів, які мають відповідати концепції вільного виховання, автор праць «Століття дитини», «Еволюція душі», «Жінка. Життєві потреби», «На порозі життя», «Мати й дитина» та ін.

♦ **125 років** від дня народження **Миколи Дмитровича Чубатого** (1889–1975).

Український учений, історик прав і церкви, педагог, публіцист, доктор філософії, громадсько-політичний діяч, професор Українського таємного університету та Бого-

словської академії у Львові, дійсний член НТШ, редактор журналів «Нова Рада» і «Правда», засновник і перший голова НТШ у США й «Дому Української Культури» в Нью-Йорку (з 1939 р. в еміграції в США, де популяризував українську історично-правову науку, видавав український журнал); декан права й суспільних наук Українського католицького університету в Римі, автор монографії «Київська Русь і початок трьох східнослов'янських націй», праць «Огляд історії українського права: державне право», «Історія християнства на Русі-Україні» (у 2 т.) та праць щодо проблеми етногенезу українського народу.

13.12 ♦ **День апостола Андрія Первозванного.**

14.12 ♦ **День ушанування учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС.**

♦ **360 років** від дня народження **Данила Павловича Апостола** (1654–1734).

Український військовий і державний діяч, миргородський полковник, гетьман Лівобережної України, який обстоював права України в політичній, економічній і судовій сферах, у розвитку торгівлі; ініціатор створення кодексу законів, що діяли на Лівобережжі, учасник Азовсько-Дніпровських походів (1695–1696), Північної війни (1700–1721), Прутського походу (1700).

16.12 ♦ **210 років** від дня народження **Віктора Яковича Буняковського** (1804–1889).

Український і російський математик, доктор математики, професор, член і віце-президент Петербурзької АН, викладач математики й механіки в Кадетському корпусі, Морському корпусі й Інституті шляхів сполучення в Санкт-Петербурзі, професор і викладач Петербурзького університету, автор праць із теорії імовірностей та теорії чисел, математичного аналізу, геометрії й алгебри, підручників з арифметики для середньої школи, навчальних

програм і конспектів з математики для вищих шкіл, словника «Лексикон чистої і прикладної математики».

19.12 ♦ День Святителя Миколая Чудотворця.

♦ 95 років від дня народження Миколи Олексійовича Лукаша (1919–1988).

Український письменник-перекладач, лінгвіст, літературознавець, лексикограф, педагог, викладач іноземних мов у навчальних закладах Харкова, завідувач відділу поезії журналу «Всесвіт», знавець багатьох іноземних мов, дослідник і автор численних перекладів на українську мову творів світової літератури (18-ма мовами), один із найвидатніших літературознавців із феноменальним лінгвістичним обдаруванням і дивовижною ерудицією перекладача світового рівня, автор поетичних перекладів збірки «Від Бокаччо до Аполлінера», автор сонетів, літературознавчих статей; лауреат премії імені М. Т. Рильського (1988).

20.12 ♦ 115 років від дня народження Івана Івановича Пільгука (1899–1984).

Український письменник, літературознавець, педагог, доктор філологічних наук, професор, викладач літератури у вищих навчальних закладах Харкова й Києва, працівник Інституту літератури імені Т. Г. Шевченка НАН України, автор підручників з української літератури для середньої школи, посібника для студентів педагогічних інститутів «Т. Г. Шевченко – основоположник нової української літератури», роману «Марія Заньковецька», повістей про І. Карпенка-Карого, І. Котляревського, Ю. Федьковича, С. Руданського, Г. Сковороду та інших творців літератури й мистецтва.

21.12 ♦ 75 років тому (1939) президія Дніпропетровського обласного виконавчого комітету прийняла постанову «Про утворення обласного інституту вдосконалення вчителів»,

нині це – Дніпропетровський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти (з 1997 р.).

24.12 ♦ День працівників архівних установ.

♦ 170 років від дня народження Євгена Ієронімовича Желехівського (1844–1885).

Український лексикограф, фольклорист, педагог, один із засновників товариства «Просвіта» у Львові, викладач філологічних дисциплін в українських гімназіях Перемишля й Станіслава, автор «Малорусько-німецького словника» (у 2 т.), укладеного на основі фонетичного принципу правопису, названого «желехівкою», збірки публікацій про українські народні пісні, колядки й повір'я «З уст народу».

25.12 ♦ Різдво Ісуса Христа за Григоріанським календарем (новим стилем).

26.12 ♦ 155 років від дня народження Юліана Юліановича Кобилянського (1859–1922).

Український мовознавець-лексиколог, педагог, професор 2-ї Чернівецької гімназії, керівник українського шкільного товариства «Сковорода», викладач класичних мов і літератур у гімназіях Коломиї, Сучави, Радівців, один із перших дослідників в Україні латинської, української та грецько-української лексикографії, автор підручників із латинської мови для середніх шкіл, праць «Педагогіка для педагогічних училищ», «Естетичне виховання в гімназії», укладач українсько-німецько-латинських словників.

27.12 ♦ 25 років тому (1989) було ухвалено рішення колегії Міністерства народної освіти УРСР «Про першочергові заходи щодо організації виконання Закону УРСР «Про мови в УРСР».

28.12 ♦ **125 років** від дня народження **Степана Володимировича Савченка** (1889–1942).

Український літературознавець і педагог, викладач Київського університету, автор наукових праць «Російська народна казка», «Походження романських мов», «Шевченко і світова література»; редагував опублікування українською мовою творів Гі де Мопассана (у 10 т.) та збірки перекладів французьких письменників XVII ст.

30.12 ♦ **85 років** тому (1929) Колегією НКО було ухвалено постанову «Про реорганізацію семирічних трудшкіл» у зв'язку з індустріалізацією та колективізацією сільського господарства. Згідно з постановою було утворено фабрично-заводські семирічки (ФЗС) та школи селянської молоді.

♦ **120 років** від дня народження **Валентина Фердинандовича Асмуса** (1894–1975).

Український і російський філософ, історик філософії, логік, доктор філософських наук, професор, заслужений діяч науки РРФСР, педагог, один із провідних кантознавців, дослідник і шанувальник класичної філософської спадщини, перший із радянських філософів дійсний член Міжнародного Інституту філософії в Парижі, автор праць «Діалектика Канта», «Логіка», «Питання теорії та історії естетики», «Платон», «Декарт» та ін.; лауреат Державної премії СРСР (1943).

31.12 ♦ **10 років** тому (2004) вийшов Наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Концептуальних засад розвитку педагогічної освіти в Україні та її інтеграції в європейський простір».

III. НАУКОВЦІ НАПН УКРАЇНИ — ЮВІЛЯРИ 2014 РОКУ

СІЧЕНЬ

1.01 ♦ **70 років** від дня народження **Ганни Володимирівни Онкович** (1944).

Доктор педагогічних наук, професор, завідувач відділу теорії та методології гуманітарної освіти Інституту вищої освіти НАПН України.

♦ **70 років** від дня народження **Василя Миколайовича Ткаченка** (1944).

Доктор історичних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, заслужений діяч науки і техніки України, відмінник освіти України, фахівець у галузі історії, історіософії, політології та освіти дорослих, радник Президії НАПН України.

♦ **65 років** від дня народження **Віктора Петровича Андрущенка** (1949).

Доктор філософських наук, професор, дійсний член НАПН України, член Президії НАПН України, заслужений діяч науки і техніки України, відмінник освіти України, фахівець у галузі філософії, політології, культурології, педагогіки вищої освіти, ректор Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова.

♦ **65 років** від дня народження **Людмили Прокопівни Пуховської** (1949).

Доктор педагогічних наук, професор, відмінник освіти України, головний науковий співробітник лабораторії професійного навчання на виробництві Інституту професійно-технічної освіти НАПН України.

2.01 ♦ **65 років** від дня народження **Михайла Івановича Бурди** (1949).

Доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України, заслужений діяч науки і техніки України, фахівець з дидактики та методики навчання математики, зокрема навчання геометрії в середній та вищій школах, змісту математичної освіти, головний вчений секретар НАПН України.

♦ **65 років** від дня народження **Миколи Миколайовича Слюсаревського** (1949).

Кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник, член-кореспондент НАПН України, заслужений працівник народної освіти УРСР, відмінник освіти України, фахівець у галузі соціальної психології, політичної психології, психології навчання дорослих, етнопсихології, директор Інституту соціальної та політичної психології НАПН України, президент Асоціації політичних психологів України.

5.01 ♦ **85 років** від дня народження **Леоніда Олексійовича Канищенка** (1929).

Кандидат економічних наук, професор, дійсний член НАПН України, заслужений працівник народної освіти УРСР, фахівець у галузі економічної теорії та методики її викладання, радник ректора Тернопільського національного економічного університету.

7.01 ♦ **45 років** від дня народження **Мирослава Чапки** (1969).

Доктор наук з освіти, доктор економічних наук, професор вищої педагогічної школи в Мисловіцах (Польща), професор Політехніки Опольської, дійсний член Академії економічних наук України, фахівець з проблем управління та економіки, дидактики вищої школи та менеджменту, екології й охорони праці, ректор вищої школи економіки і адміністрації в Битомі, іноземний член НАПН України (Республіка Польща).

8.01 ♦ **70 років** від дня народження **Олега Ігоровича Волкова** (1944).

Кандидат технічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, заслужений працівник народної освіти УРСР, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, фахівець із проблем професійної педагогіки та законодавчого забезпечення освітньої галузі, президент Національної федерації стрільби України.

♦ **50 років** від дня народження **Тетяни Вікторівни Скрипник** (1964).

Доктор психологічних наук, старший науковий співробітник, завідувач лабораторії корекції розвитку дітей з аутизмом Інституту спеціальної педагогіки НАПН України.

15.01 ♦ **85 років** від дня народження **Галини Миколаївни Мерсіянової** (1929).

Кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник лабораторії олігофренопедагогіки Інституту спеціальної педагогіки НАПН України.

♦ **65 років** від дня народження **Тетяни Володимирівни Кружевої** (1949).

Кандидат психологічних наук, доцент, провідний науковий співробітник лабораторії вікової психофізіології Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України.

16.01 ♦ **55 років** від дня народження **Лариси Іванівни Бартенєвої** (1959).

Кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник лабораторії логопедії Інституту спеціальної педагогіки НАПН України.

18.01 ♦ **55 років** від дня народження **Марії Петрівни Лещенко** (1959).

Доктор педагогічних наук, провідний науковий співробітник іноваційно-аналітичного відділу педагогічних іновацій Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України.

25.01 ♦ **65 років** від дня народження **Віталія Федоровича Москаленка** (1949).

Доктор медичних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, дійсний член НАМН України, заслужений діяч науки і техніки України, заслужений лікар України, фахівець у галузі соціальної медицини, організації та управління охорони здоров'я, ректор Національного медичного університету імені О. О. Богомольця.

28.01 ♦ **85 років** від дня народження **Євгена Васильовича Федоренка** (1929).

Доктор філософських наук, педагог, викладач слов'янських мов і літератур у Нью-Йоркському й Ратгерському університетах, Голова Шкільної Ради США, член Національної спілки письменників України, головний редактор журналу «Рідна школа» (США), іноземний член НАПН України (США).

♦ **80 років** від дня народження **Анатолія Федоровича Верлани** (1934).

Доктор технічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, заслужений діяч науки і техніки України, почесний професор Ташкентського технічного університету, фахівець у галузі комп'ютерних наук, методики навчання інформатики та обчислювальної техніки в середній та вищій школах, завідувач відділу Інституту проблем моделювання в енергетиці НАН України.

ЛЮТИЙ

6.02 ♦ **75 років** від дня народження **Зої Олександрівни Шевченко** (1939).

Кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник лабораторії літературної освіти Інституту педагогіки НАПН України.

9.02 ♦ **75 років** від дня народження **Любові Іванівни Мацько** (1939).

Доктор філологічних наук, професор, дійсний член НАПН України, заслужений працівник народної освіти УРСР, відмінник освіти України, фахівець у галузі української лінгвістики і лінводидактики вищої та середньої шкіл, завідувач кафедри стилістики української мови Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова.

♦ **50 років** від дня народження **Валентини Іванівни Свистун** (1964).

Доктор педагогічних наук, доцент, завідувач лабораторії управління професійно-технічної освіти Інституту професійно-технічної освіти України НАПН України.

11.02 ♦ **75 років** від дня народження **Миколи Миколайовича Солдатенка** (1939).

Доктор педагогічних наук, професор, відмінник освіти України, завідувач відділу теорії та історії педагогічної майстерності Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України.

♦ **60 років** від дня народження **Наталії Іванівни Яковець** (1954).

Кандидат педагогічних наук, доцент кафедри університетської освіти і права Інституту відкритої освіти Університету менеджменту освіти НАПН України.

16.02 ♦ **65 років** від дня народження **Валерія Яковича Карачуна** (1949).

Кандидат фізико-математичних наук, доцент, старший науковий співробітник відділу теорії та методології гуманітарної освіти Інституту вищої освіти НАПН України.

17.02 ♦ **50 років** від дня народження **Лариси Євгенівни Андрушиної** (1964).

Кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник лабораторії логопедії Інституту спеціальної педагогіки НАПН України.

БЕРЕЗЕНЬ

5.03 ♦ **50 років** від дня народження **Валентини Василівни Снегирьової** (1964).

Кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник лабораторії навчання російської мови та мов інших етнічних меншин Інституту педагогіки НАПН України.

9.03 ♦ **60 років** від дня народження **Валентини Іванівни Доротюк** (1954).

Кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник, завідувач лабораторії профільного навчання та профконсультацій Інституту педагогіки НАПН України.

12.03 ♦ **80 років** від дня народження **Михайла Володимировича Фоменка** (1934).

Заслужений працівник освіти України, організатор освіти і науки в Україні, академік Президії НАПН України.

14.03 ♦ **55 років** від дня народження **Валентини Іванівни Кириченко** (1959).

Кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник лабораторії превентивного виховання Інституту проблем виховання НАПН України.

15.03 ♦ **55 років** від дня народження **Алли Анатоліївни Колупаєвої** (1959).

Доктор педагогічних наук, професор, заступник директора з наукових питань Інституту спеціальної педагогіки НАПН України.

16.03 ♦ **60 років** від дня народження **Людмили Василівни Кузьменко** (1954).

Кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник лабораторії виховної роботи в закладах інтернатного типу Інституту проблем виховання НАПН України.

19.03 ♦ **55 років** від дня народження **Олени Іванівни Огієнко** (1959).

Доктор педагогічних наук, професор, завідувач відділу інноваційних педагогічних технологій Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України.

21.03 ♦ **85 років** від дня народження **Єжи Немеця** (1929).

Доктор гуманістичних наук, професор, член комітету педагогічних наук Польської АН, фахівець у галузі педагогічної освіти і педагогіки праці, науковий співробітник Вищої педагогічної школи у Білостоку, почесний доктор НАПН України (Республіка Польща).

28.03 ♦ **65 років** від дня народження **Олексія Яковича Чебикіна** (1949).

Доктор психологічних наук, професор, дійсний член НАПН України, заслужений діяч науки і техніки України, фахівець у галузі загальної та педагогічної психології, професійного відбору й управління пізнавальною діяльністю, дійсний член Міжнародної академії психологічних наук (Росія), директор Південного наукового центру НАПН України, ректор Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського (м. Одеса).

КВІТЕНЬ

- 1.04** ♦ **70 років** від дня народження **Віктора Павловича Макаренка** (1944).
Доктор філософських наук, доктор політичних наук, професор, заслужений діяч науки Російської федерації, фахівець у галузі політичної філософії, політології, методології соціального пізнання, завідувач кафедри політичної теорії Ростовського державного університету, іноземний член НАПН України (Російська Федерація).
- 5.04** ♦ **65 років** від дня народження **Віктора Федоровича Маценка** (1949).
Кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник лабораторії загальної та етнічної психології Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України.
- 6.04** ♦ **55 років** від дня народження **Людмили Василівни Буркової** (1959).
Доктор педагогічних наук, заступник директора з науково-організаційної роботи Інституту обдарованої дитини НАПН України.
- 10.04** ♦ **55 років** від дня народження **Віктора Олександровича Огнев'юка** (1959).
Доктор філософських наук, професор, заслужений працівник освіти України, фахівець у галузі соціальної філософії, філософії історії, педагогіки, зокрема філософії освіти, розвитку національної системи освіти, ректор Київського університету імені Бориса Грінченка.
- 15.04** ♦ **60 років** від дня народження **Лідії Олексіївни Хомич** (1954).
Доктор педагогічних наук, професор, відмінник освіти України, заступник директора з науково-експерименталь-

ної роботи Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України.

- 18.04** ♦ **55 років** від дня народження **Тетяни Михайлівни Третьак** (1959).
Кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник лабораторії психології творчості Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України.
- 21.04** ♦ **85 років** від дня народження **Бориса Федоровича Мельниченка** (1929).
Кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник лабораторії порівняльної педагогіки Інституту педагогіки НАПН України.
- 27.04** ♦ **85 років** від дня народження **Василя Макаровича Плaxотника** (1929).
Доктор педагогічних наук, професор, почесний академік НАПН України, відмінник народної освіти УРСР, фахівець у галузі методики викладання іноземних мов, головний науковий співробітник відділу підтримки обдарованості та міжнародної співпраці Інституту обдарованої дитини НАПН України.
- 29.04** ♦ **50 років** від дня народження **Ірини Миколаївни Савченко** (1964).
Кандидат педагогічних наук, вчений секретар Інституту професійно-технічної освіти НАПН України.

ТРАВЕНЬ

- 1.05** ♦ **65 років** від дня народження **Тамари Костянтинівни Полонської** (1949).
Кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник лабораторії навчання іноземних мов Інституту педагогіки НАПН України.
- ♦ **60 років** від дня народження **Сергія Васильовича Ківалова** (1954).
Доктор юридичних наук, професор, дійсний член НАПН України, заслужений юрист України, фахівець у галузі правового виховання, митного та адміністративного права, депутат Верховної Ради України, президент Одеської національної юридичної академії, Голова Комітету Верховної Ради України з питань верховенства права та правосуддя.
- 2.05** ♦ **70 років** від дня народження **Тамари Семенівни Яценко** (1944).
Доктор психологічних наук, професор, дійсний член НАПН України, заслужений працівник народної освіти УРСР, відмінник освіти України, фахівець у галузі глибинно-психологічних аспектів психіки суб'єкта, практичної психології, засновник психодинамічної теорії, директор Науково-дослідного центру глибинної психології, професор і завідувач кафедри психології Кримського гуманітарного університету (м. Ялта).
- 3.05** ♦ **65 років** від дня народження **Валентини Костянтинівни Мельник** (1949).
Кандидат педагогічних наук, доцент кафедри менеджменту освіти, економіки та маркетингу ЦППО Університету менеджменту освіти НАПН України.

- 7.05** ♦ **55 років** від дня народження **Галини Михайлівни Бевз** (1959).
Кандидат психологічних наук, відмінник освіти України, доцент кафедри загальної та практичної психології Інституту менеджменту і психології Університету менеджменту освіти НАПН України.
- 9.05** ♦ **50 років** від дня народження **Олени Львівни Фідкевич** (1964).
Кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник лабораторії навчання російської мови та мов інших етнічних меншин Інституту педагогіки НАПН України.
- 13.05** ♦ **80 років** від дня народження **Федора Федоровича Боєчка** (1934).
Доктор біологічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, заслужений працівник вищої школи України, фахівець у галузі біологічної й органічної хімії, хімії полімерів, методики викладання хімічних і біологічних дисциплін у вищій і загальноосвітній школах, завідувач кафедри Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького.
- 19.05** ♦ **65 років** від дня народження **Тамари Василівни Говорун** (1949).
Доктор психологічних наук, професор, відмінник освіти України, головний науковий співробітник лабораторії соціальної психології Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України.
- 24.05** ♦ **70 років** від дня народження **Лідії Анатоліївни Сімакової** (1944).
Кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник лабораторії навчання російської мови та мов інших етнічних меншин Інституту педагогіки НАПН України.

26.05 ♦ **50 років** від дня народження **Наталії Михайлівни Бугайової** (1964).

Кандидат психологічних наук, провідний науковий співробітник лабораторії загальної та етнічної психології Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України.

ЧЕРВЕНЬ

4.06 ♦ **60 років** від дня народження **Наталії Миколаївни Флегонтової** (1954).

Кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник відділу педагогічної естетики та етики Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України.

♦ **55 років** від дня народження **Олени Ігорівни Локшиної** (1959).

Доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник, стипендіат програм: тенденції реформування середньої освіти в США, проблеми моніторингу якості освіти та зовнішнього оцінювання навчальних досягнень учнів у США; завідувач лабораторії порівняльної педагогіки Інституту педагогіки НАПН України.

7.06 ♦ **85 років** від дня народження **Олександра Васильовича Киричука** (1929).

Доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України, відмінник народної освіти УРСР, відмінник освіти СРСР, заслужений працівник освіти України, фахівець у галузі педагогіки, соціальної та педагогічної психології, завідувач кафедри психології та соціальної роботи Інституту підготовки кадрів державної служби зайнятості України.

9.06 ♦ **65 років** від дня народження **Ганни Миколаївни Тимошко** (1949).

Кандидат педагогічних наук, доцент, заслужений працівник народної освіти УРСР, відмінник освіти України, директор Інституту менеджменту і психології Університету менеджменту освіти НАПН України.

11.06 ♦ **75 років** від дня народження **Володимира Пантелеймоновича Борисенкова** (1939).

Доктор педагогічних наук, професор, віце-президент і дійсний член Російської академії освіти (РАО), фахівець у галузі порівняльної педагогіки, історії вітчизняної школи і педагогіки, головний редактор журналу «Педагогіка», іноземний член НАПН України (Російська Федерація).

19.06 ♦ **75 років** від дня народження **Ольги Назарівни Хорошківської** (1939).

Доктор педагогічних наук, професор, старший науковий співробітник, заслужений діяч науки і техніки України, головний науковий співробітник лабораторії української словесності в школах національних меншин України і діаспори Інституту педагогіки НАПН України.

21.06 ♦ **50 років** від дня народження **Олени Володимирівни Барановської** (1964).

Кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник лабораторії дидактики Інституту педагогіки НАПН України.

27.06 ♦ **65 років** від дня народження **Олександра Леонідовича Сидоренка** (1949).

Кандидат педагогічних наук, доктор соціологічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, заслужений працівник народної освіти УРСР, фахівець у галузі підготовки педагогічних кадрів, соціологічної освіти, директор Харківського регіонального центру оцінювання якості освіти.

ЛИПЕНЬ

- 1.07** ♦ **80 років** від дня народження **Євгена Прокоповича Верещака** (1934).
Кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник лабораторії психодіагностики Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України.
- 4.07** ♦ **75 років** від дня народження **Тамари Пилипівни Усатенко** (1939).
Доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник відділу виховних систем у педагогічній освіті Інституту педагогічної освіти й освіти дорослих НАПН України.
- 6.07** ♦ **70 років** від дня народження **Лідії Тимофіївни Ніколенко** (1944).
Кандидат педагогічних наук, доцент кафедри філософії й освіти дорослих ЦППО Університету менеджменту освіти НАПН України.
- 10.07** ♦ **50 років** від дня народження **Олени Миколаївни Отич** (1964).
Доктор педагогічних наук, професор, заступник директора з наукової роботи Інституту педагогічної освіти й освіти дорослих НАПН України.
- 13.07** ♦ **60 років** від дня народження **Петра Григоровича Лузана** (1954).
Доктор педагогічних наук, професор, головний науковий співробітник лабораторії методик професійної освіти і навчання Інституту професійно-технічної освіти НАПН України.
- 14.07** ♦ **65 років** від дня народження **Наталії Василівни Чепелевої** (1949).
Доктор психологічних наук, професор, дійсний член НАПН України, заслужений діяч науки і техніки України, фахівець у галузі когнітивної та практичної психології,

автор програми формування читацької діяльності, концепції розуміння тексту, заступник директора з науково-дослідної роботи Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України.

- 15.07** ♦ **70 років** від дня народження **Михайла Івановича Чембержі** (1944).
Член-кореспондент НАПН України, професор, дійсний член Академії мистецтв України, народний артист України, заслужений діяч мистецтв України, фахівець у галузі мистецької педагогіки, ректор Київської дитячої академії мистецтв.
- 16.07** ♦ **70 років** від дня народження **Людмили Семенівни Бондар** (1944).
Кандидат педагогічних наук, одна із знаних українських сухомлинців, провідний науковий співробітник лабораторії історії педагогіки Інституту педагогіки НАПН України.
- ♦ **60 років** від дня народження **Наталії Василівни Пророк** (1954).
Кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник лабораторії психології навчання Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України.
- 20.07** ♦ **50 років** від дня народження **Світлани Іванівни Позняк** (1964).
Кандидат психологічних наук, науковий співробітник лабораторії психологічних проблем політичної соціалізації молоді Інституту соціальної та політичної психології НАПН України.
- 23.07** ♦ **80 років** від дня народження **Лідії Іванівни Круглик** (1934).

Кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник лабораторії географічної й економічної освіти Інституту педагогіки НАПН України.

♦ **60 років** від дня народження **Станіслава Олексійовича Довгого** (1954).

Доктор фізико-математичних наук, професор, член-кореспондент НАН України, дійсний член НАПН України, заслужений діяч науки і техніки України, фахівець у галузі геодинаміки навколишнього середовища, обчислювальної математики, інформаційно-комунікаційних технологій, президент Малої академії наук України.

28.07 ♦ **80 років** від дня народження **Мирослава Йосиповича Боришевського** (1934).

Доктор психологічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, заслужений діяч науки і техніки України, фахівець у галузі психології особистості, завідувач лабораторії психології особистості імені П. Р. Чамати Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України.

СЕРПЕНЬ

3.08 ♦ **80 років** від дня народження **Іллі Мойсейовича Старикова** (1934).

Доктор педагогічних наук, професор, іноземний член РАО, фахівець у галузі теорії й методики професійної освіти й соціальної психології, завідувач кафедри соціальної педагогіки Південнослов'янського інституту Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського, почесний доктор НАПН України.

5.08 ♦ **50 років** від дня народження **Оксани Василівни Овчарук** (1964).

Кандидат педагогічних наук, завідувач інформаційно-аналітичним відділом педагогічних інновацій Інституту

інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України.

6.08 ♦ **60 років** від дня народження **Олени Іванівни Пометун** (1954).

Доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, відмінник освіти України, фахівець у галузі методики навчання суспільствознавчих предметів, теорії й історії педагогіки, інноваційних навчальних технологій, завідувач лабораторії суспільствознавчої освіти Інституту педагогіки НАПН України.

7.08 ♦ **75 років** від дня народження **Валентини Сергіївни Болгаріної** (1939).

Кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник лабораторії управління професійно-технічної освіти Інституту професійно-технічної освіти НАПН України.

8.08 ♦ **80 років** від дня народження **Римми Олександрівни Семенової** (1934).

Кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник, завідувач лабораторії психології обдарованості Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України.

10.08 ♦ **60 років** від дня народження **Жанни Михайлівни Маценко** (1954).

Кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник лабораторії загальної й етнічної психології Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України.

15.08 ♦ **70 років** від дня народження **Галини Олексіївни Козлакової** (1944).

Доктор педагогічних наук, професор, головний науковий співробітник відділу теорії й методології природничої й інженерної освіти Інституту вищої освіти НАПН України.

- 16.08** ♦ **65 років** від дня народження **Лідії Михайлівни Манилової** (1949).
Кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник лабораторії психодіагностики Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України.
- 19.08** ♦ **75 років** від дня народження **Валентини Михайлівни Оржеховської** (1939).
Доктор педагогічних наук, професор, головний науковий співробітник, завідувач лабораторії превентивного виховання Інституту проблем виховання НАПН України.
- 27.08** ♦ **65 років** від дня народження **Валентина Олександровича Зайчука** (1949).
Кандидат педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України, заслужений працівник народної освіти УРСР, державний службовець I-го рангу, фахівець у галузі професійної педагогіки й інноваційних технологій у професійно-технічній освіті, керівник апарату Верховної Ради України.

ВЕРЕСЕНЬ

- 2.09** ♦ **80 років** від дня народження **Василя Трохимовича Солодкова** (1934).
Кандидат історичних наук, доцент, професор кафедри управління проектами та загальнофахових дисциплін Університету менеджменту освіти НАПН України.
- 10.09** ♦ **75 років** від дня народження **Альберта Вадимовича Кіпи** (1939).
Професор із літературознавчої компаративістики, професор славістики Українського вільного університету в Мюнхені, президент Української вільної академії наук і НТШ в Нью-Йорку, завідувач кафедри іноземних мов у

Мюленберг-коледжі університету в штаті Пенсильванія (США), іноземний член НАПН України (США).

- ♦ **65 років** від дня народження **Юрія Володимировича Серьогіна** (1949).
Кандидат технічних наук, доцент, провідний науковий співробітник лабораторії вікової психофізіології Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України.
- 15.09** ♦ **50 років** від дня народження **Ірини Олександрівни Климчук** (1964).
Кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник лабораторії управління освітніми закладами Інституту педагогіки НАПН України.
- 19.09** ♦ **90 років** від дня народження **Станіслава Качора** (1924).
Доктор гуманістичних наук, професор, фахівець у галузі андрагогіки, педевтології та порівняльної педагогіки, почесний доктор НАПН України (Республіка Польща).
- ♦ **50 років** від дня народження **Олени Володимирівни Тринус** (1964).
Кандидат педагогічних наук, учений секретар Інституту педагогічної освіти й освіти дорослих НАПН України.
- 20.09** ♦ **75 років** від дня народження **Світлани Олексіївни Ладивір** (1939).
Кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник, відмінник освіти України, провідний науковий співробітник лабораторії психології дошкільника Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України.
- ♦ **60 років** від дня народження **Алли Степанівни Москальової** (1954).
Кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології управління Університету менеджменту освіти НАПН України.

21.09 ♦ **60 років** від дня народження **Анатолія Миколайовича Фасолі** (1954).

Кандидат педагогічних наук, магістр філософії Українського вільного університету (Мюнхен), старший науковий співробітник лабораторії літературної освіти Інституту педагогіки НАПН України.

25.09 ♦ **50 років** від дня народження **Олега Михайловича Топузова** (1964).

Доктор педагогічних наук, професор, фахівець у галузі методики навчання географії, відмінник освіти України, директор Інституту педагогіки НАПН України.

26.09 ♦ **75 років** від дня народження **Неллі Григорівни Ничкало** (1939).

Доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України, заслужений діяч науки і техніки України, член Президії НАПН, іноземний член РАО, відмінник освіти України, фахівець у галузі професійної педагогіки, теорії й історії педагогіки, виховання й дидактики профтехосвіти, академік-секретар Відділення професійної освіти й освіти дорослих НАПН України.

♦ **60 років** від дня народження **Людмили Олександрівни Мільто** (1954).

Кандидат педагогічних наук, провідний науковий співробітник відділу інноваційних педагогічних технологій Інституту педагогічної освіти й освіти дорослих НАПН України.

ЖОВТЕНЬ

1.10 ♦ **60 років** від дня народження **Григорія Васильовича Терещука** (1954).

Доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, фахівець із теорії й методики трудового навчання й виховання професійної освіти, перший про-

ректор Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.

4.10 ♦ **65 років** від дня народження **Костянтина Васильовича Балабанова** (1949).

Кандидат історичних наук, доктор політичних наук, член-кореспондент НАПН України, заслужений працівник освіти України, фахівець із питань міжнародних відносин і зовнішньої політики, міжнародної інтеграції, розвитку українсько-грецьких відносин, ректор Маріупольського державного університету.

5.10 ♦ **70 років** від дня народження **Ніни Федорівни Федорової** (1944).

Кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, відмінник народної освіти СРСР, провідний науковий співробітник відділу моніторингу обдарованості дітей і молоді Інституту обдарованої дитини НАПН України.

♦ **55 років** від дня народження **Ніни Борисівни Голуб** (1959).

Доктор педагогічних наук, професор, завідувач лабораторії навчання української мови Інституту педагогіки НАПН України.

8.10 ♦ **55 років** від дня народження **Ірини Миколаївни Мачуської** (1959).

Кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник лабораторії сімейного виховання Інституту проблем виховання НАПН України.

10.10 ♦ **75 років** від дня народження **Алли Микитівни Бойко** (1939).

Доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, заслужений діяч науки й техніки України, відмінник народної освіти УРСР, фахівець у галузі теорії педагогічної освіти, завідувач кафедри Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка.

16.10 ♦ **60 років** від дня народження **Тамари Василівни Сак** (1954).

Доктор психологічних наук, старший науковий співробітник, завідувач лабораторії інтенсивної педагогічної корекції Інституту спеціальної педагогіки НАПН України.

17.10 ♦ **65 років** від дня народження **Валентини Олександрівни Мартиненко** (1949).

Кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник лабораторії початкової освіти Інституту педагогіки НАПН України.

18.10 ♦ **50 років** від дня народження **Жаннети Василівни Таланової** (1964).

Доктор педагогічних наук, доцент, завідувач відділу політики й урядування у вищій освіті Інституту вищої освіти НАПН України.

19.10 ♦ **55 років** від дня народження **Віктора Петровича Коцура** (1959).

Доктор історичних наук, професор, дійсний член НАПН України, заслужений працівник народної освіти УРСР, фахівець у галузі історії, історіографії, джерелознавства, історії України, історії педагогіки, професійної освіти, ректор і завідувач кафедри історії культури України Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди.

21.10 ♦ **55 років** від дня народження **Олега Олексійовича Рафальського** (1959).

Доктор історичних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, заслужений діяч науки й техніки України, фахівець у галузі філософії освіти, історіографії й історії України, етнополітології, керівник Головного управління документального забезпечення Адміністрації Президента України.

26.10 ♦ **75 років** від дня народження **Алевтини Олександрівни Молчанової** (1939).

Кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник відділу виховних систем у педагогічній освіті Інституту педагогічної освіти й освіти дорослих НАПН України.

♦ **55 років** від дня народження **Наталії Олександрівни Філіпчук** (1959).

Кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник відділу педагогічної естетики й етики Інституту педагогічної освіти й освіти дорослих НАПН України.

29.10 ♦ **75 років** від дня народження **Алли Михайлівни Богуш** (1939).

Доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України, заслужений діяч науки й техніки України, відмінник освіти України, фахівець із методики навчання дітей раннього й дошкільного віку, завідувач кафедри теорії й методики дошкільної освіти Південноукраїнського державного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського (м. Одеса).

ЛИСТОПАД

1.11 ♦ **70 років** від дня народження **Галини Василівни Єльнікової** (1944).

Доктор педагогічних наук, професор, заступник директора з наукової роботи Інституту професійно-технічної освіти НАПН України.

♦ **60 років** від дня народження **Марка Мусійовича Шимановського** (1954).

Кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник лабораторії професійної орієнтації й виховання Інституту професійно-технічної освіти НАПН України

- 8.11** ♦ **60 років** від дня народження **Михайла Яковича Антонця** (1954).
Кандидат педагогічних наук, дослідник педагогічної спадщини В. О. Сухомлинського, старший науковий співробітник лабораторії історії педагогіки Інституту педагогіки НАПН України.
- ♦ **60 років** від дня народження **Ольги Миколаївни Кутової** (1954).
Кандидат педагогічних наук, молодший науковий співробітник відділу педагогічної естетики й етики Інституту педагогічної освіти й освіти дорослих НАПН України.
- 14.11** ♦ **75 років** від дня народження **Якова Юхимовича Білконя** (1939).
Кандидат технічних наук, доцент, старший науковий співробітник лабораторії методик професійної освіти й навчання Інституту професійно-технічної освіти НАПН України.
- ♦ **55 років** від дня народження **Лариси Іванівни Курач** (1959).
Кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, завідувач лабораторії навчання російської мови й мов інших етнічних меншин Інституту педагогіки НАПН України.
- 17.11** ♦ **70 років** від дня народження **Михайла Тадейовича Мартинюка** (1944).
Доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, заслужений працівник народної освіти УРСР, відмінник освіти України, фахівець у галузі методики навчання фізики, педагогічної освіти, завідувач кафедри фізики, астрономії й методики їх викладання Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

- 18.11** ♦ **55 років** від дня народження **Олесі Юріївни Осадько** (1959).
Кандидат психологічних наук, доцент, старший науковий співробітник лабораторії фундаментальних і прикладних проблем спілкування Інституту соціальної й політичної психології НАПН України.
- 21.11** ♦ **70 років** від дня народження **Людмили Андріївни Липової** (1944).
Кандидат педагогічних наук, фахівець із методики навчання хімії, педагогічних технологій у шкільній освіті, проблем допрофільної й профільної підготовки школярів, старший науковий співробітник лабораторії дидактики Інституту педагогіки НАПН України.
- 27.11** ♦ **75 років** від дня народження **Юрія Івановича Мальованого** (1939).
Кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, член-кореспондент НАПН України, заслужений працівник народної освіти УРСР, відмінник освіти України, фахівець у галузі дидактики й методики навчання математики, вчений секретар відділення загальної середньої освіти НАПН України.

ГРУДЕНЬ

- 1.12** ♦ **65 років** від дня народження **Аркадія Хононовича Шкляра** (1949).
Доктор педагогічних наук, професор, віце-президент Білоруської академії освіти, фахівець у галузі неперервної професійної освіти й науково-організаційних підходів удосконалення професійної освіти, ректор Республіканського інституту професійної освіти, іноземний член НАПН України (Республіка Білорусь).

15.12 ♦ 55 років від дня народження **Михайла Івановича Наїдьонова** (1959).

Доктор психологічних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник лабораторії моніторингу суспільно-політичних процесів Інституту соціальної й політичної психології НАПН України.

16.12 ♦ 70 років від дня народження **Зої Григорівни Кісарчук** (1944).

Кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник, завідувач лабораторії консультативної психології й психотерапії Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України.

17.12 ♦ 90 років від дня народження **Ганни Дмитрівни Нестеренко** (1924).

Кандидат педагогічних наук, член-кореспондент НАПН України, заслужений учитель України, Герой Соціалістичної Праці, педагог-практик, фахівець у галузі навчання й виховання дітей-сиріт, трудового й екологічного виховання учнів, доцент Рівненського економіко-гуманітарного інституту імені академіка Степана Дем'янчука.

Список скорочень

АКШУ	– Асоціація керівників шкіл України
АМ	– Академія мистецтв
АМН	– Академія медичних наук
АН	– Академія наук
АПН	– Академія педагогічних наук
ВАПЛІТЕ	– Вільна академія пролетарської літератури
ВНЗ	– вищий навчальний заклад
ВПУВ	– Взаємна поміч українського вчителства
ВТП	– Всеукраїнське товариство «Просвіта»
ВУАН	– Всеукраїнська академія наук
ВУС	– Всеукраїнська учительська спілка
ВУЦВК	– Всеукраїнський центральний виконавчий комітет
ГСО	– Генеральний секретаріат освіти
ДВНЗ	– державний вищий навчальний заклад
ЗУНР	– Західноукраїнська Народна Республіка
ІПО	– Інститут післядипломної освіти
МВС	– Міністерство внутрішніх справ
МДУ	– Московський державний університет
МНО	– Міністерство народної освіти
МО	– Міністерство освіти
МПА	– Міжнародна педагогічна академія
НАМН	– Національна академія медичних наук
НАН	– Національна академія наук
НАПН	– Національна академія педагогічних наук
НВО	– науково-виробниче об'єднання
НДІ	– науково-дослідний інститут
НДІП	– науково-дослідний інститут педагогіки
НСПУ	– Національна спілка письменників України
НТШ	– Наукове товариство імені Шевченка
ООН	– Організація Об'єднаних Націй
ПЕН	– від англ. PEN – Poets, Playwrights, Essayists and Novelists – поети, драматурги, есеїсти, новелісти
ПТО	– професійно-технічна освіта

РАО	- Російська академія освіти
РНК	- Рада Народних Комісарів
РРФСР	- Російська Радянська Федеративна Соціалістична Республіка
РФ	- Російська Федерація
СП	- Спілка письменників
СПУ	- Спілка письменників України
СРСР	- Союз Радянських Соціалістичних Республік
СУМ	- Спілка української молоді
США	- Сполучені Штати Америки
ТУМ	- Товариство української мови
УАН	- Українська академія наук
УАПЦ	- Українська автокефальна православна церква
УВАН	- Українська вільна академія наук
УВУ	- Український вільний університет
УМО	- Університет менеджменту освіти
УНДІП	- Український науково-дослідний інститут педагогіки
УНР	- Українська Народна Республіка
УПА	- Українська повстанська армія
УРЕ	- Українська радянська енциклопедія
УРСР	- Українська Радянська Соціалістична Республіка
УСРР	- Українська Соціалістична Радянська Республіка
УЦР	- Українська Центральна Рада
ФЗУ	- фабрично-заводське учнівство
ЦППО	- Центральний інститут післядипломної педагогічної освіти
ЦК КПРС	- Центральний Комітет Комуністичної партії Радянського Союзу
ЦК КПУ	- Центральний Комітет Комуністичної партії України

Іменний покажчик

Ананьїн С. А. - 1874	Барановська О. В. - [21.06.1964]
Андронов І. К. - 2.06.1894	Барвінок В. І. - 22.07.1879
Андрусишина Л. Є. - [17.02.1964]	Бартенєва Л. І. - [16.01.1959]
Андрущенко В. П. - [1.01.1949]	Бархударов С. Г. - 7.03.1894
Антонець М. Я. - [8.11.1954]	Бевз Г. М. - [7.05.1959]
Антоненко-Давидович Б. Д. - 5.08.1899	Беглі Вільям - 15.03.1874
Антонич Б.-І. - 5.10.1909	Бердяєв М. О. - 18.03.1874
Антонович В. Б. - 18.01.1834	Березняк Є. С. - 25.02.1914
Апанович О. М. - 9.09.1919	Берлинський М. Ф. - 17.08.1764
Апостол Д. П. - 14.12.1654	Бец В. О. - 26.04.1834
Артоболевський В. М. - 4.08.1874	Бецької І. І. - 14.02.1704
Асмус В. Ф. - 30.12.1894	Беляєв О. Р. - 16.03.1884
Астаф'єв В. П. - 1.05.1924	Биков В. В. - 19.06.1924
Астряб О. М. - 3.09.1879	Біанкі В. В. - 11.02.1894
Афанасьєв П. О. - 14.02.1874	Біднов В. О. - 2.01.1874
Ахматова А. А. - 23.06.1889	Білецька М. - 1864
Бажан М. П. - 9.10.1904	Білецький О. І. - 2.11.1884
Бажов П. П. - 27.01.1879	Білецький-Носенко П. П. - 27.08.1774
Базедов Йоган - 11.09.1724	Білоконь Я. Ю. - [14.11.1939]
Балабанов К. В. - [4.10.1949]	Блаховський Стефан - 19.05.1889
Бальзак Оноре де - 20.05.1799	Блонський П. П. - 26.05.1884
	Богуш А. М. - [29.10.1939]

Боднарський Б. С. – 5.07.1874	Вінер Норберт – 26.11.1894	Голоскевич Г. – 4.12.1884	Дітгес Фрідріх – 23.09.1829
Боечко Ф. Ф. – [13.05.1934]	Віппер Р. Ю – 14.07.1859	Голуб Н. Б. – [5.10.1959]	Довгий С. О. – [23.07.1954]
Бойко А. М. – [10.10.1939]	Влох О. Г. – 2.07.1934	Гольдман О. Г. – 3.02.1884	Довженко О. П. – 10.09.1894
Болгаріна В. С. – [7.08.1939]	Водовозова Є. М. – 17.08.1844	Горбач А.-Г. – 2.03.1924	Донський Г. М. – 8.12.1924
Бондар Л. С. – [16.07.1944]	Войнич Етель – 11.05.1864	Горбачевський І. Я. – 15.05.1854	Доротюк В. І. – [9.03.1954]
Борисенков В. П. – [11.06.1939]	Волков О. І. – [8.01.1944]	Горська А. О. – 18.09.1929	Дорошенко В. В. – 3.10.1879
Боришевський М. Й. – [28.07.1934]	Волошин Августин – 17.03.1874	Горчинський А. А. – 22.07.1924	Дорошкевич О. – 27.09.1889
Брайль Луї – 4.01.1809	Вольтер – 21.11.1694	Грабовський П. А. – 11.09.1864	Драй-Хмара М. П. – 10.10.1889
Брайчевський М. Ю. – 6.09.1924	Вотчал Є. П. – 26.10.1864	Гранін Д. О. – 1.01.1919	Друніна Ю. В. – 10.05.1924
Бугайова Н. М. – [26.05.1964]	Вошберн Карлтон – 2.12.1889	Грін Грехем – 2.10.1904	Дубинчук О. С. – 21.05.1919
Буняковський В. Я. – 16.12.1804	Врецьона Г. З. – 20.10.1839	Гугель Є. Й. – 1804	Дурдуківський В. – 17.09.1874
Бурда М. І. – [2.01.1949]	Гагарін Ю. О. – 9.03.1934	Гуменна Д. К. – 23.03.1904	Дьюї Джон – 20.10.1859
Буркова Л. В. – [6.04.1959]	Галілей Галілео – 15.02.1564	Гюйгенс Хрiстiан – 14.04.1629	Дюма Александр (син) – 28.07.1824
Вагнер В. О. – 29.03.1849	Галкін О. О. – 4.07.1914	Галаган Г. П. – 15.08.1819	Дюшен В. М. – 1884
Вайльд Оскар – 15.10.1854	Ганді Мохандас – 2.10.1869	Гете Йоган – 28.08.1749	Еджворт Річард – 1744
Валлон Анрі – 15.03.1879	Ганелін Ш. І. – 1.12.1894	Давід Ян – 26.06.1859	Ейнштейн Альберт – 14.03.1879
Васильченко С. В. – 8.01.1879	Гемінгвей Ернест – 21.07.1899	Данилевський Г. П. – 26.04.1829	Еліот Чарлз – 20.03.1834
Верещагін Л. Ф. – 29.04.1909	Гердер Йоган – 25.08.1744	Дарвін Чарлз – 12.02.1809	Еллан-Блакитний В. М. – 12.01.1894
Верещак Є. П. – [1.07.1934]	Гільберт Вільям – 24.05.1544	Демиденко В. К. – 13.03.1929	Ельконін Д. Б. – 29.02.1904
Верлань А. Ф. – [28.01.1934]	Глеккель Отто – 8.02.1874	Демков М. І. – 24.03.1859	Ератосфен – 276 р. до н. е.
Верлен Поль – 30.03.1844	Глинка М. І. – 1.06.1804	Деполович Л. П. – 27.11.1869	Євшан М. О. – 19.05.1889
Вессель М. Х. – 3.02.1834	Гнедич М. І. – 13.02.1784	Деркачов І. П. – 1.08.1834	Єльнікова Г. В. – [1.11.1944]
Вишня Остап – 13.11.1889	Говорун Т. В. – [19.05.1949]	Діброва О. Т. – 25.02.1904	Єсіпов Б. П. – 15.05.1894
Вільман Отто – 24.04.1839	Гоголь М. В. – 1.04.1809		
	Головацький Я. Ф. – 17.10.1814		

Желехівський Є. І. – 24.12.1844
Жеромський Стефан – 14.10.1864
Жур П. В. – 26.10.1914
Жураківський Г. Є. – 4.09.1894

Завадовський П. В. – 1739

Загребельний П. А. – 25.08.1924
Зазо Рене – 10.10.1909
Зайчук В. О. – [27.08.1949]
Заклинський К. Р. – 1.08.1889
Зальцман Хрiстiан – 1.06.1744
Зарицький М. О. – 21.05.1889
Збанацький Ю. О. – 1.01.1914
Зв'ягiнцев Є. О. – 7.10.1869
Зленко Г. Д. – 7.11.1934
Золотов В. А. – 1804
Зоценко М. М. – 10.08.1894

Іваничук Р. І. – 27.05.1929

Іванченко Р. П. – 30.11.1934
Івасюк В. М. – 4.03.1949
Ільєнков Е. В. – 1924
Ільницький М. М. – 23.09.1934

Їжакевич І. С. – 18.01.1864

Калинець І. М. – 9.07.1939
Калинович І. Т. – 25.11.1884
Калiнiчев А. Г. – 2.01.1924
Канiщенко Л. О. – [5.01.1929]
Кант Іммануїл – 22.04.1724
Канюка С. М. – 1889
Капиця П. Л. – 9.07.1894
Каптерєв П. Ф. – 19.07.1849
Караваєв В. О. – 26.02.1864
Карачун В. Я. – [16.02.1924]
Качор Станiслав – [19.09.1929]
Кей Елен – 11.12.1849
Кершенштейнер Георг – 29.07.1854
Кириченко В. І. – [14.03.1959]
Киричук О. В. – [23.03.1929]
Кiвалов С. В. – [1.05.1954]
Кiпа А. В. – [10.09.1939]
Кiсарчук З. Г. – [16.12.1944]
Климчук І. О. – [15.09.1964]
Кобилянський Ю. Ю. – 26.12.1859
Кобо Абе – 7.03.1924
Ковачев Й. А. – 14.01.1839
Козачинський М. – 1699
Козельський Я. П. – 1729
Козлакова Г. О. – [15.08.1944]

Коллiнз Вiльям – 8.01.1824
Коломiєць О. Ф. – 17.03.1919
Колупаєва А. А. – [15.03.1959]
Комаров М. Ф. – 23.01.1844
Кононенко М. С. – 3.09.1864
Конфуцiй – 551 р. до н. е.
Корнєйчик І. І. – 21.11.1924
Корнiлов К. М. – 21.03.1879
Корф М. О. – 14.07.1834
Косинка Г. – 29.11.1899
Костюк Г. С. – 5.12.1899
Костюк П. Г. – 20.08.1924
Котляревський І. П. – 9.09.1769
Коцур В. П. – [19.10.1959]
Коцюбинський М. М. – 17.09.1864
Коші Огюстен – 21.08.1789
Кравченко Є. Є. – 20.06.1924
Кравчук Л. М. – 10.01.1934
Крилов І. А. – 13.02.1769
Крилов М. М. – 29.11.1879
Круглик Л. І. – [23.07.1934]
Кружева Т. В. – [15.01.1949]
Крупська Н. К. – 26.02.1869
Кузьменко Л. В. – [16.03.1954]
Кузьмiв Я. – 1894
Кулiш П. О. – 8.08.1819

Купер Фенiмор – 15.09.1789
Купiсевич Ч. – 13.07.1924
Курач Л. І. – [14.11.1959]
Курочка В. І. – 20.05.1924
Кутова О. М. – [8.11.1954]
Кущ О. П. – 3.11.1914
Кюрi П'єр – 15.05.1859

Ладивiр С. О. – [20.09.1939]

Лазаревський О. М. – 20.06.1834
Лазурський О. Ф. – 12.04.1874
Лаплас П'єр – 23.03.1749
Левицький М. Ф. – 8.06.1819
Левицький О. М. – 2.10.1839
Ленц Е. Х. – 24.02.1804
Лермонтов М. Ю. – 15.10.1814
Лещенко М. П. – [18.01.1959]
Липкiвський В. – 20.03.1864
Липова Л. А. – [21.11.1944]
Лисенко М. М. – 3.11.1914
Лисяк-Рудницький І. – 27.10.1919
Литвин Ю. Т. – 26.11.1934
Лiсовський М. М. – 13.01.1854
Лодiй П. Д. – 15.05.1764
Локшина О. І. – [4.06.1959]

Лоренц Людвиг – 18.01.1829
Лузан П. Г. – [13.07.1954]
Лукаш М. О. – 19.12.1919
Луків М. В. – 6.01.1949
Лучкай М. М. – 19.11.1789
Людкевич С. – 24.01.1879

**Магницький Л. П. –
19.07.1669**

Мазепа І. С. – 20.03.1639
Макаренко В. П. – [1.04.1944]
Маккавейський М. К. –
14.10.1864
Максимович М. О. – 15.09.1804
Мак'явеллі Нікколо – 1469
Мальований Ю. І. – [27.11.1939]
Мандельштам Л. І. – 4.05.1879
Манилова Л. М. – [16.08.1949]
Маркевич М. А. – 7.02.1804
Мартиненко В. О. – [17.10.1949]
Мартинюк М. Т. – [17.11.1944]
Маценко В. Ф. – [5.04.1949]
Маценко Ж. М. – [10.08.1954]
Мацуєв М. І. – 16.02.1894
Мацько Л. І. – [9.02.1939]
Мачуська І. М. – [8.10.1959]
Машбиць Ю. І. – 19.06.1929

Медведєв Ю. Б. – 6.12.1929
Мельє Жан – 15.06.1664
Мельник В. К. – [3.05.1949]
Мельниченко Б. Ф. –
[21.04.1929]
Менделєєв Д. І. – 8.02.1834
Мерсіянова Г. М. – [15.01.1929]
Метлинський А. Л. – 1814
Мирний Панас – 13.05.1849
Мільто Л. О. – [26.09.1954]
Мовчан П. М. – 13.07.1939
Моем Вільям – 25.01.1874
Модзалевський Б. М. –
2.05.1874
Молчанова А. О. – [26.10.1939]
Монтеск'є Шарль – 18.01.1689
Москаленко В. Ф. – [25.01.1949]
Москальова А. С. – [20.09.1954]
Мурашко М. І. – 20.05.1844

Найдьонов М. І. – [15.12.1959]
Нестеренко Г. Д. – [17.12.1924]
Нємец Єжи. – [21.03.1929]
Ничкало Н. Г. – [26.09.1939]
Ніколенко Д. Ф. – 8.11.1899
Ніколенко Л. Т. – [6.07.1944]
Ніс С. Д. – 6.05.1829

Ніцше Фрідріх – 15.10.1844
Новиков М. І. – 8.05.1744
Новиченко Л. М. – 31.03.1914

Овчарук О. В. – [5.08.1964]

Огієнко О. І. – [19.03.1959]
Оглоблин О. – 6.12.1899
Огнев'юк В. О. – [10.04.1959]
Одоєвський В. Ф. – 11.08.1804
Оконь Вінцентій – 22.01.1914
Окуджава Б. Ш. – 9.05.1924
Омельяновський М. Е. –
1.02.1904
Онацький Є. Д. – 13.01.1894
Онищук В. О. – 26.02.1919
Онкович Г. В. – [1.01.1944]
Опільський Ю. – 8.12.1884
Оржеховська В. М. –
[19.08.1939]
Орлик П. І. – 1929
Осадько О. Ю. – [18.11.1959]
Отич О. М. – [10.07.1964]
Отто Соломон – 1849

Павличко Д. В. – 28.09.1929

Павлов І. П. – 26.09.1849
Пачоський Й. К. – 8.12.1864

Петерсен Петер – 26.06.1884
Петлюра С. В. – 23.05.1879
Петрарка Франческо –
20.07.1304
Петров В. П. – 22.10.1894
Писаржевський Л. В. –
13.02.1874
Пібоді Елізабет – 16.05.1904
Пільчук І. І. – 20.12.1899
Плахотник В. М. – [27.04.1929]
Погорєлов О. В. – 3.03.1919
Погребенник Ф. П. – 23.06.1929
Позняк С. І. – [20.07.1964]
Полонська Т. К. – [1.05.1949]
Полонська-Василенко Н. Д. –
13.02.1884
Полоцький С. – 1629
Пометун О. І. – [6.08.1954]
Прімаков Генрі – 12.02.1914
Прічард Катаріна – 4.12.1884
Пророк Н. В. – [16.07.1954]
Пуанкаре Жюль – 29.04.1854
Пуховська Л. П. – [1.01.1949]
Пушкін О. С. – 6.06.1799
Пчілка Олена – 29.07.1849

Рабле Франсуа – бл. 1494

Радищев О. М. – 31.08.1749

Рай Раммохан – 22.05.1774
Раковський І. – 24.08.1874
Рафальський О. О. – [21.
10.1959]
Рембо Артюр – 20.10.1854
Рєпін І. Є. – 5.08.1844
Реріх М. К. – 9.10.1874
Ризький І. С. – 7.09.1759
Рохов Фрідріх – 11.10.1734
Рубінштейн С. Л. – 18.06.1889
Руданський С. В. – 6.01.1834
Рудницький М. І. – 7.01.1889

Савченко І. М. – [29.04.1964]
Савченко С. В. – 28.12.1889
Сак Т. В. – [16.10.1954]
Самійленко В. І. – 3.02.1864
Свидницький А. П. – 13.09.1834
Свистун В. І. – [9.02.1964]
Світличний І. О. – 20.09.1929
Семенова Р. О. – [8.08.1934]
Сергєєв В. Г. – 5.03.1914
Серьогін Ю. В. – [10.09.1949]
Сеченов І. М. – 13.08.1829
Сидоренко О. Л. – [27.06.1949]
Сімакова Л. А. – [24.05.1944]
Сікорський І. І. – 25.05.1889

Сікорський М. М. – 4.04.1919
Сіповський В. Д. – 26.04.1844
Січинський В. Ю. – 24.06.1894
Сіцінський Ю. Й. – 1.12.1859
Скінер Беррес – 20.03.1904
Скороходова О. І. – 24.07.1914
Скрипник Т. В. – [8.01.1964]
Скуратівський В. Т. –
25.10.1939
Слюсаревський М. М. –
[2.01.1949]
Смаль-Стоцький С. –
20.01.1859
Смирнов А. О. – 5.11.1894
Снегірьова В. В. – [5.03.1964]
Соколянський І. П. – 6.04.1889
Солдатенко М. М. –
[11.02.1939]
Солодков В. Т. – [2.09.1934]
Сохань Л. В. – 1.12.1924
Стариков І. М. – [3.08.1934]
Стасов В. В. – 14.01.1824
Стельмах Я. М. – 30.11.1949
Стельмахович М. Г. –
25.06.1934
Стешенко Я. І. – 6.04.1904
Столетов О. Г. – 10.08.1839

Струтинський В. М. –
16.10.1929
Сумцов М. Ф. – 18.04.1854
Сухомлинський В. О. –
28.09.1918
Сушкевич А. К. – 22.01.1889

Таланова Ж. В. – [18.10.1964]

Тарнавський Ю. І. – 3.02.1934
Терещук Г. В. – [1.10.1954]
Тимошко Г. М. – [9.06.1949]
Тихомиров Д. І. – 5.11.1844
Ткаченко В. М. – [1.01.1944]
Ткаченко І. Г. – 6.02.1919
Томсон Вільям (Кельвін) –
26.06.1824
Топузов О. М. – [25.09.1964]
Торндайк Едуард – 31.08.1874
Третьак Т. М. – [18.04.1959]
Тринус О. В. – [19.09.1964]
Трофімов Ю. Л. – 22.08.1944
Тулов М. А. – 20.11.1814
Тулуб О. Д. – 1824

Уайльд Оскар див. Вайльд
Оскар

Удовиченко П. П. – 17.02.1914

Улугбек Мухаммед –
22.03.1394
Упеник М. О. – 14.06.1914
Усатенко Т. П. – [4.07.1939]
Ушинський К. Д. – 2.03.1823

Фасоля А. М. – [21.09.1954]

Федоренко Є. В. – [28.01.1929]
Федорова Н. Ф. – [5.10.1944]
Федькович Ю. А. – 8.08.1834
Файєрбах Людвіг – 28.07.1804
Фейхтвангер Ліон – 7.07.1884
Фельбігер Ян – 6.01.1724
Фер'єр Адольф – 30.08.1879
Феррер Гуардій – 10.01.1859
Фещенко-Чопівський І. –
20.01.1884
Фідкевич О. Л. – [9.05.1964]
Філіпчук Н. О. – [26. 10.1959]
Флегонтова Н. М. – [4.06.1954]
Фоменко М. В. – [12.03.1934]
Фонвізін Д. І. – 14.04.1744
Фортунатов О. О. – 12.07.1884
Франс Анатоль – 16.04.1844
Фуко Жан – 18.09.1819

Хемінгуей Ернест див.
Гемінгвей Ернест

Хомич Л. О. – [15.04.1954]

Хорошковська О. Н. –
[19.06.1939]

Храпливий З. – 15.03.1904

Чалий Б. Й. – 24.06.1924

Чапка Мирослав – [7.01.1969]

Чебикін О. Я. – [28.03.1949]

Чеботарьов М. Г. – 15.06.1894

Челомей В. М. – 30.06.1914

Чембержі М. І. – [15.07.1944]

Чепелева Н. В. – [14.07.1949]

Черемшина М. – 13.06.1874

Черінь Ганна – 29.04.1924

Чижевський Д. І. – 5.04.1894

Чубатий М. – 11.12.1889

Чубинський П. П. – 27.01.1839

Чупринка Г. О. – 27.11.1879

Шараневич І. – 16.02.1829

Шарпак Жорж – 1.08.1924

Шатуновський С. – 13.03.1859

Шевченко З. О. – [6.02.1939]

Шевченко Т. Г. – 9.03.1814

Шекспір Вільям – 23.04.1564

Шелухін С. П. – 7.10.1864

Шиллер Фрідріх – 10.11.1759

Шиманський М. М. –
[1.11.1954]

Шкляр А. К. – [1.12.1949]

Шлейфер П. І. – 20.06.1814

Шмальгаузен І. І. – 23.04.1884

Шмідт Карл – 7.07.1819

Шовгенів І. О. – 12.11.1874

Шолом Алейхем – 2.03.1859

Штраус Ріхард – 11.06.1864

Шуман Стефан – 2.01.1889

Шухевич В. Й. – 15.05.1849

Щербак Ю. М. – 12.10.1934

Щербина К. М. – 14.07.1864

Щербина О. М. – 1.03.1874

Юхимович В. Л. – 12.07.1924

Явоненко О. Ф. – 4.12.1939

Яковець Н. І. – [11.02.1954]

Ясинський М. І. – 21.11.1889

Яценко Т. С. – [2.05.1944]

Список використаної літератури

1. **Алексюк, А. М.** Педагогіка вищої освіти України : історія, теорія : підруч. для студ., аспірантів та мол. викладачів вузів / А. М. Алексюк ; Міжнар. фонд «Відродження». – К. : Либідь, 1998. – 560 с.
2. **Антология педагогической мысли Украинской ССР / АПН СССР** ; редкол.: М. В. Фоменко, Ю. Ю. Кондуфор, Н. Д. Ярмаченко. – М. : Педагогика, 1988. – 640 с.
3. **Березівська, Л. Д.** Реформування шкільної освіти в Україні у ХХ ст. : монографія / Л. Д. Березівська ; наук. ред. О. В. Сухомлинська ; Ін-т педагогіки АПН України. – К. : Богдана А. М., 2008. – 405 с.
4. **Більчук, М.** Українські та зарубіжні письменники: розповіді про життя і творчість : [посіб. для вчителів почат. класів] / Маргарита Більчук. – Т. : Підручники і посібники, 2008. – 240 с.
5. **Бородін, О. І.** Біографічний словник діячів у галузі математики / О. І. Бородін, А. С. Бугай ; відп. ред. Й. І. Гіхман. – К. : Рад. школа, 1973. – 551 с.
6. **Великие люди – библиотекари: от А до Я** / сост. Е. И. Полтавская ; под ред. Ю. Н. Столярова. – К. : Шкіл. б-ка, 2005. – 160 с.
7. **Видатні педагоги України та світу** [Електронний ресурс] : ресурс містить біографії, бібліографію публікацій, повнотекстові бази статей видатних педагогів, відомості про товариства, асоціації та заклади, які носять ім'я педагогів, фотогалереї тощо / автор ідеї та наук. ред. П. І. Рогова. – Електрон. дані. – К., [2008–]. – Режим доступу: http://www.dnpb.gov.ua/scientific_information_work/suhomlynskiy. – Заголовок з екрана. – Зміст: Сухомлинський В. О. ; Астрияб О. М. ; Ващенко Г. Г. ; Дурдуківський В. Ф. ; Каразін В. Н. ; Корчак Я. ; Макаренко А. С. ; Онищук В. О. ; Ушинський К. Д. ; Ярмаченко М. Д. ; Соколянський І. П. та ін.

8. **Видатні психологи** : біограф. довід. / [упоряд. Т. Шаповал]. – К. : Шкіль. світ, 2005 (вид. Л. Галіцина). – 119 с. – (Бібліотека «Шкільного світу»).
9. **Гончаренко, С.** Український педагогічний енциклопедичний словник / Семен Гончаренко. – Вид. 2-ге, доповн. і виправл. – Рівне : Волинські обереги, 2011. – 519 с.
10. **Гуменюк, М. П.** Українські бібліографи XIX – початку XX століття : нариси про життя та діяльність / М. П. Гуменюк. – Х. : РВВ Книжк. палати УРСР, 1969. – 182 с.
11. **Даниленко, В. М.** Освіта України в роки національно-демократичної революції (1917–1920): з хроніки подій / В. М. Даниленко, О. М. Завальнюк, Ю. В. Телячий. – Кам'янець-Подільський : Абетка-НОВА, 2005. – 263 с.
12. **Декалендар** : перелік визнач. дат в історії України / Львів. держ. ун-т фіз. культури ; авт. проект, [упорядкув.] Олени Падовської. – Л. : Сполом, 2006. – 165 с.
13. **Енциклопедія історії України** / НАН України, Ін-т історії України. – К. : Наук. думка, 2003–2012. – Т. 1–9.
14. **Енциклопедія освіти** / АПН України ; голов. ред. В. Г. Кремень ; чл. редкол.: І. Д. Бех, Н. М. Бібік, В. Ю. Биков [та ін.]. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1036 с.
15. **Енциклопедія педагогічної освіти України** / Ін-т біограф. дослідж. ; [авт.-упоряд. Вадим Болгов]. – К. : Ін-т біограф. дослідж., 2010. – 382 с.
16. **Загальна середня освіта** : зб. нормат.-правових документів : у 2 ч. / упоряд.: Д. І. Дейкун, А. М. Свириденко, В. В. Ногін ; за ред. В. П. Романенка. – К. : Нічлава, 2003. – Ч. 1–2.
17. **Зайченко, І. В.** Проблеми української національної школи у пресі (друга пол. XIX – поч. XX ст): навч. посіб. / І. В. Зайченко ; за ред. М. Д. Ярмаченка ; НАН України, Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника. – Л. : [б. в.], 2002. – 344 с.
18. **Закони та розпорядження в справі народної освіти** / упоряд. М. Глейзер. – Х. : Рад. школа, 1931. – 308 с.
19. **Зарубіжні письменники** : енциклопед. довід. : у 2 т. / за ред. Н. Михальської та Б. Щавурського. – Т. : Богдан, 2005–2006. – Т. 1–2.
20. **Інститут педагогіки, 80** / АПН України. Ін-т педагогіки ; голов. ред. В. М. Мадзігон. – К. : Пед. думка, 2006. – 457 с.
21. **Історія освітянських бібліотек України** : наук. зб. / АПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського ; редкол.: П. І. Рогова (голова), К. Т. Селівестрова (заст. голови) [та ін.]. – К. : Вирій, 2006. – 403 с.
22. **Календар знаменних і пам'ятних дат, 2009** / [авт.-уклад.: В. К. Воляник, В. В. Патока, О. А. Рожнятовська та ін. ; Нац. парламент. б-ка України]. – К. : Книжк. палата України. – Виходить щоквартально.
23. **Королевич, Н. Ф.** Українські бібліографи XX століття : навч. посіб. для ін-тів культури України / Н. Ф. Королевич. – К. : Книжк. палата України, 1998. – 327 с.
24. **Лауреати Нобелівської премії, 1901–2001** : енциклопед. довід. / уклад.: С. О. Довгий, В. М. Литвин, В. Б. Солоіденко. – К. : Київ. видавн. центр, 2001. – 763 с.
25. **Лобода, С. М.** Українська педагогічна преса XX століття : історико-бібліограф. дослідж. / С. М. Лобода ; Луган. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – Луганськ : ЛНУ ім. Тараса Шевченка, 2010. – 119 с.
26. **Международные дни и недели, отмечаемые ООН и другими организациями** // Відкритий урок. – 2003. – № 3/4. – С. 72.
27. **Народжені Україною** : меморіал. альманах : у 2 т. / [голова організац. ком. Л. Кравчук ; голова редакц. ради І. Курас ; редакц. рада: В. Кремень та ін. ; голов. ред. О. Онопрієнко]. – К. : Євроімідж, 2002. – Т. 1–2. – (Золоті імена України).
28. **Народное образование в СССР** : общеобразоват. школа : сборник док., 1917–1973 гг. / [сост.: А. А. Абакумов, Н. П. Кузин, Ф. И. Пузырев, Л. Ф. Литвинов]. – М. : Педагогика, 1974. – 559 с.

29. **Національна академія педагогічних наук України** : інформ. довід. / [відп.: за вип. В. І. Луговий, А. М. Гуржій, М. І. Бурда]. – К. : Пед. думка, 2013. – 269 с.
30. **Основні документи про школу** : [збірник-довідник] / упоряд. Березняк Є. О. – К. : Рад. школа, 1973. – 360 с.
31. **Педагогическая энциклопедия** : в 4 т. / гл. ред. И. А. Каиров, Ф. Н. Петров. – М. : Совет. энцикл., 1965–1968. – Т. 1–4.
32. **Педагогический энциклопедический словарь** / редкол.: Б. М. Бим-Бад (гл. ред.) [и др.]. – М. : БРЭ, 2003. – 528 с. : ил.
33. **Педагогічний словник** / АПН України, Ін-т педагогіки ; за ред. М. Ярмаченка. – К. : Пед. думка, 2001. – 516 с.
34. **Пономарьов, В.** Рік української історії : календар-довідник / Віталій Пономарьов. – Т. : Богдан, 2013. – 415 с.
35. **Рогова, П. І.** Педагогічні бібліотеки України (друга половина ХІХ – 20-ті роки ХХ ст.) : [монографія] / П. І. Рогова ; АПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. – К. : Четверта хвиля, 2009. – 271 с.
36. **Российская педагогическая энциклопедия** : в 2 т. / редкол.: В. В. Давыдов (гл. ред.) [и др.]. – М. : БРЭ, 1993–1999. – Т. 1–2.
37. **Сисоєва, С.** Нариси з історії розвитку педагогічної думки : навч. посіб. / Світлана Сисоєва, Ірина Соколова ; МОН України. – К. : Центр навч. л-ри, 2003. – 307 с.
38. **В. А. Сухомлинский** : биобиблиография / сост.: А. И. Сухомлинская, О. В. Сухомлинская. – К. : Рад. школа, 1987. – 255 с.
39. **Україна наукова = Science in Ukraine** : довідк.-імідж. вид. Т. 2. Національна академія педагогічних наук України / [авт.-упоряд. Болгов В. В.]. – К. : Укр. акад. геральдики, товар. знаку та логотипу, 2010. – 159 с. : фотогр., іл.
40. **Українська література у портретах і довідках: давня література – література ХІХ ст.** : довідник / [Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т українознавства, Ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка НАН України]. – К. : Либідь, 2000. – 358 с.
41. **Українська літературна енциклопедія** / Ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка ; відп. ред. І. О. Дзевєрін. – К. : Голов. ред. УРЕ, 1988–1995. – Т. 1–3.
42. **Українська мова** : енциклопедія : А–Я / редкол.: Русанівський В. М., Тарасенко О. О., Зяблюк М. П. [та ін.]. – Вид. 3-тє, зі змінами і доп. – К. : Укр. енцикл. ім. М. П. Бажана, 2007. – 853 с.
43. **Українська педагогіка в персоналіях** : навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. : у 2 кн. / за ред. О. В. Сухомлинської. – К. : Либідь, 2005. – Кн. 1–2.
44. **Український педагогічний календар** : навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. / Переяслав-Хмельниц. держ. пед. ін-т ; за заг. ред. В. П. Коцура. – К., 2002. – 254 с.
45. **Український Радянський Енциклопедичний Словник** : у 3 т. / редкол.: Ф. С. Бабичев, А. Ф. Денисов, А. В. Кудрицький (відп. ред.) [та ін.]. – К. : Голов. ред. УРЕ, 1986–1987. – Т. 1–3.
46. **Українські бібліографи** : біогр. відомості, проф. діяльн., бібліогр. Вип. 1–3 / М-во культури і туризму України, Держ. закл. «Нац. парлам. б-ка України» ; [авт.-уклад.: Р. С. Жданова та ін. ; наук. ред.: В. О. Кононенко, Н. Я. Зайченко]. – К. : ДЗ «Нац. парлам. б-ка України», 2008–2011.
47. **Філософська думка в Україні**: біобліогр. словник / [упоряд.-ред. М. Л. Ткачук]. – К. : Пульсари, 2002. – 243 с.
48. **Філософський енциклопедичний словник** / Ін-т філософії ім. Г. С. Сковороди. – К. : Абрис, 2002. – 742 с.
49. **Храмов, Ю. А.** История физики : [монографія] / Ю. А. Храмов ; НАН Украины, Ин-т гуманитар. исслед. [и др.]. – К. : Феникс, 2006. – 1175 с. – Из содерж.: [Биографический словарь. – С. 346–971].
50. **Шуліка, В. М.** Видатні хіміки : матеріали до уроків, 8–9 кл. / В. М. Шуліка. – Х. : Основа, 2004. – 128 с. – (Бібліотека журналу «Хімія» ; вип. 4).

Шановні освітяни!

Запрошуємо вас стати читачами
Державної науково-педагогічної бібліотеки України
імені В. О. Сухомлинського

ГОЛОВНЕ ПРИМІЩЕННЯ:

04060
м. Київ,
вул. М. Берлінського, 9
тел.: 467-22-14,
440-35-48

ФІЛІЯ:

03030
м. Київ,
вул. Володимирська, 57
(Будинок учителя)
тел.: 234-71-59

РЕЖИМ РОБОТИ:

будні — з 9.30 до 20.00
вихідний день — субота

неділя — з 10.00 до 18.00
останній день місяця — санітарний день

ЗАПРОШУЄМО НА НАШ ВЕБ-ПОРТАЛ:

www.dnpb.gov.ua

E-mail:dnpb@i.ua

Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського — науково-дослідний центр із питань галузевого бібліотекознавства, бібліографознавства й книгознавства, національне галузеве книгосховище, всеукраїнський науково-інформаційний центр із психолого-педагогічних питань, головний науково-методичний центр мережі освітянських бібліотек МОН України та НАПН України.

До послуг користувачів — універсальний книжковий фонд ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського (понад 560 тис. примірників), 50% якого становлять фахові документи:

- періодичні видання XIX—XXI ст. — понад 1000 назв (щорічна передплата — понад 400 вітчизняних і зарубіжних газет та журналів);
- дисертації й автореферати дисертацій педагогіко-психологічної тематики;
- зібрання праць вітчизняних і зарубіжних педагогів (XIX—XXI ст.), монографії, матеріали досліджень із педагогіко-психологічних питань, програми й методики викладання предметів, підручники й посібники для загальноосвітніх, професійно-технічних і вищих навчальних закладів I–IV рівнів акредитації;
- твори української та світової літератури, праці з питань історії, літературознавства, мовознавства, мистецтва, юриспруденції, економіки України та світу тощо;
- література іноземними мовами з питань педагогіки і психології, художні твори мовою оригіналу (XIX — поч. XXI ст.);
- література з питань бібліотекознавства, бібліографознавства, книгознавства.

Електронні ресурси:

- передплачені ресурси, зокрема дисертації Російської Федерації;
- електронна бібліотека;
- електронний каталог документів із психолого-педагогічних питань;
- зведена база даних періодичних видань, що зберігаються в освітянських бібліотеках України, зокрема ДНПБ, бібліотеках установ НАПН України та ВНЗ III—IV р. а. пед. профілю;
- зведена база даних дисертацій із питань педагогіки, психології й освіти, що зберігаються в освітянських бібліотеках України, зокрема ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, бібліотеках установ НАПН України та ВНЗ III—IV р. а. пед. профілю;
- повнотекстова база документів із психолого-педагогічних питань: автореферати й дисертації з питань педагогіки та психології; праці видатних педагогів, зокрема — колекція праць В. О. Сухомлинського; рідкісні й цінні книги XIX — поч. XX ст. з питань педагогіки та психології;
- реферативна база з психолого-педагогічних питань.

Створюваний ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського реферативний ресурс складається з рефератів на наукові статті з 21 журналу, включеного ВАК до переліку фахових видань України. Ця інформація передається до загальнодержавної реферативної бази даних «Україніка наукова» (http://www.nbuv.gov.ua/db/vef_inf.html) та її паперового варіанта УРЖ «Джерело» (друкується з 2007 року, № 3, Серія 3 «Соціальної та гуманітарні науки. Мистецтво»).

У бібліотеці вісім читальних залів:

- загальний читальний зал;
- дисертаційний зал;
- читальний зал підручника;
- читальний зал Фонду В. О. Сухомлинського;
- читальний зал документів іноземними мовами;
- кабінет бібліотекознавства;
- загальний читальний зал філії;
- медіа-центр, у якому надаються користувачам платні й безоплатні послуги:

швидкісний Інтернет;

відеозв'язок;

сканування;

копіювання, брошурування методичних, навчальних, дидактичних та інших друкованих й електронних матеріалів за умов збереження авторських і суміжних прав.

Он-лайн послуги, які надаються через веб-портал бібліотеки:

ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського пропонує віддаленим користувачам широкі можливості в задоволенні своїх бібліотечно-інформаційних потреб на безоплатній і платній основі:

- замовлення документів через електронний каталог на бронеполицю;
- віртуальна бібліографічна довідка;
- довідково-інформаційна консультація «**Запитай у бібліотекаря**»;
- електронна доставка документів (**e-mail: mba_dnpb@i.ua**);
- доступ до електронних ресурсів (баз даних, сервісів тощо), що перебувають у тестовому доступі в ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, та передплатених бібліотекою.

ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського видає:

- наукові видання, зокрема монографії, збірники наукових праць із питань бібліотекознавства, бібліографознавства та книгознавства тощо;
- регламентні й інструктивно-методичні матеріали для мережі освітянських бібліотек України;
- щомісячний бюлетень «Нові надходження до ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського»;
- бібліографічні, реферативні, оглядово-аналітичні й інші інформаційні видання з питань педагогіки й психології;
- «Календар знаменних і пам'ятних дат у галузі освіти й педагогічної науки» (щорічно);
- «Шкільна бібліотека плюс» — щомісячний науково-методичний часопис для шкільних бібліотекарів.

Бібліотека здійснює кваліфіковане бібліотечно-бібліографічне обслуговування користувачів, а також інформаційне забезпечення навчально-виховного процесу в закладах освіти України різного рівня шляхом групового й індивідуального інформування, систематичного проведення днів інформації, днів фахівця, педагогічних рад, організації тематичних книжкових виставок, друку в періодичних галузевих виданнях інформаційних і тематичних списків літератури з актуальних проблем освіти, педагогіки й психології.

Як культурно-просвітницький центр, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського систематично проводить художньо-мистецькі виставки, презентації, літературно-музичні вечори, зустрічі з відомими діячами освіти й культури.

Довідкове видання

**Календар знаменних і пам'ятних дат
у галузі освіти і педагогічної науки на 2014 рік**

Упорядник

Л. І. Ніколюк, науковий співробітник
ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського

Науковий редактор

П. І. Рогова, канд. іст. наук,
старший наук. співробітник,
заслужений працівник культури України,
директор ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського

Відповідальна за випуск

Л. О. Пономаренко, заступник директора
з науково-бібліотечної роботи ДНПБ України
ім. В. О. Сухомлинського

Підписано до друку 6.09.2013. Формат 60x84/16.
Гарнітура Cambria. Папір офсетний.
Обл.-вид. арк. 7,5. Ум.-друк. арк. 13,25.

Державна науково-педагогічна бібліотека України
ім. В. О. Сухомлинського

04060, м. Київ-60, вул. М. Берлінського, 9
(044) 467-22-14